KARYS

1956

RUGSĖJAS

KARYS

1956 M.
RUGSĖJAS
Nr. 8 (1324)

Redaktorius Zigmas Raulinaitis
Redaktoriaus pavaduotojas Stasys Butkus
Kalbinę dalį redaguoja Kazys Kepalas
Dailiosios literatūros dalį redaguoja Vincas Jonikas

*

Administratorius Leonas Bileris

*

Leidžia Kario leidykla

*

Atskirus skyrius redaguoja:
Balys Brazdžionis — Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje,
Romas Kezys — Kariai ir Jaunimas,
Justinas Liaukus — Karinės žinios.
L. š. S. T. — Tremties Trimitas.

T U R I N Y S

V. AUGUSTINAS — Lietuvos šaulių vėliavos parade. ..... Viršelis
E. ČEKIENĖ — Tautinės šventės ir jų prasmė 253
DR. V. SRUOGIENĖ — Vytautas Didysis — Čekijos Karalius 254
J. RUOKIS — Visi norėjo į frontą 256
K. PETRAUSKAS — Pasaulio istorija 258
P. BŪTĖNAS — Vytauto Didžiojo vasaros pilis 260
Ramovės Atstovų Suvažiavimas Čikagoje 262
J. MANTAUTAS — Lietuva ir jos karaliai 264
A. VARNAS — Mindaugo Vainikavimas, pav. 265
K. T. DUBYSA — Politiniai vingiai 266
J. ŠARŪNAS — Sovietų karinės jėgos 268
Tremties Trimitas 269
V. JONIKAS — Paparčių žydėjimas 277
KSENOFONAS — 10.000 žygis 281
Kariai ir Jaunimas 284
Karinės žinios 286
Karinė Spauda 289
Kuprinės Pabiros 292

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apyrubis, V. Augustinas, A. Balčiūnas, B. Balčiūnas, P. Bliumas, G. Botyrius, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J. Juodis, Dr. K. Jurgėla, P. Jurgėla, J. Kiaunė, P. Labanauskas, J. Lanskoronskis, J. Lukas, P. Mačiulaitis, Marių Žuvėdra, kan. J. Meškauskas, S. Miglinas, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, T. Papartis. P. Plechavičius, A. Rėklaitis, M. Rėklaitis, V. Raulinaitis, J. Skardis, A. Sodaitis, A. Sperauskas, Dr. V. Sruogienė, Mag. Hist. K. Stalšans, E. Šulaitis, V. Šventoraitis, O. Urbonas. kun. Dr. S. Valiušaitis, J. Vėgelis, V. Vilkutaitytė-Gedvilienė, T. Žiūraitis, O. P.

ATSTOVAI: Albinas Baranauskas, Kaiserslautern, Vokietija. Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Cieminis, Rochester, N. Y. Vytautas Sederavičius, Omaha, Nebr. Jonas Citavičius, Cleveland, Ohio. V. Šalkūnas, Melbourne, Australija. Morkus Šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md.—K. Bradūnas,
Boston, Mass.—"Baltic Florists",
Brooklyn, N. Y.—"Laima",
Chicago, Ill.—J. Karvelis, "Marginiai" — Ramanauskas, "Terra"
Cleveland, Ohio—V. Rocevičius,
Detroit, Mich.—"Neringa",
Grand Rapids, Mich.—J. Belinis,
Los Angeles, Calif.—V. Prižgintas,
Omaha, Nebr. — Elz. Ribokienė,
Philadelphia, Pa.—A. Impulevičius,
Newark, N. J.—Kazys Trečiokas,
Rochester, N. Y.—P. Saladžius,
Waterbury, Conn.—V. Vaitkus.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.—J. Pleinys, Z. Orvidas,
London, Ont. — Vyt. Repšys,
St. Catherines, Ont.—J. Vyšniauskas,
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, "Tėviškės Žiburių" Knygynas, J. Smolskis, Br. Žolpys,
Verdun, Montreal, Que. — "Parish Library".

ANGLIJOJE:

D. Daunoraitė, 49 Thornton Ave., London, N. W. 6, Gt. Britain.
K. Rožanskas, 4 Bailey St., Old Basford, Nottingham.
Santarvė, 46 Aberdare, Gdns, London. N. W. 6, Gt. Britain.

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper St., St. Kilda, Vic.
E. Stašys, 17 Belmore Ave., Belmore, Sydney, NSW.
Pr. Zenkevičius, 15 Victoria St., N. Geelong, Vic.

VENEZUELOJE:

Tėvų Kelias, Apartado 369, Caracas, Venezuela, SA

VOKIETIJOJE:

Alb. Baranauskas, 2040 Labor Service Co., Kaiserslautern, Postfach 556

Prenumerata JAV ir užsienyje: Metams — $5.00, pusm. — $3.00 atsk. nr. — 55c. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:
L. BILERIS, c/o KARYS,
916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

*

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas 10 dienų prieš kiekvieno mėnesio pradžią. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.

THE WARRIOR, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except August by "KARYS", 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U. S. A. Subscription $5.00 per year. Single copy 55 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

KU biblioteka
093 00523503 4

Įsteigtas Lietuvoje 1919— Nepriklausomybės kovų— metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Amerikos Valstybėse 1950 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 8 (1324) RUGSĖJAS - SEPTEMBER 1956

TAUTINĖS ŠVENTĖS IR JŲ MINĖJIMŲ PRASMĖ

EMILIJA ČEKIENĖ

Tautai gyvenant normaliose sąlygose, žmonių gyvenimas slenka kasdienine vaga, kartais įnešdamas įvairių nesklandumų, nevertų ypatingo dėmesio. Bet atsidūrus dideliame pavojuje, tauta tampa visiškai vieninga, parodo didelį tautinį susipratimą, drąsą ir bendrą ryžtą kilusiems sunkumams nugalėti. Tačiau pačius didžiuosius sunkumus nugalėjus, tauta aprimsta, jos vieningumas bei patriotizmas vėl pradeda silpnėti. Tai nėra labai reikšminga gyvenant savo žemėj. Bet gi didžiai daliai tautos gyvenant už jos ribų, kiekviena mūsų tautiečiuose vykstanti neigiama smulkmena, neša didelių nuostolių.

Jei pav., laisvoj Lietuvoj gyvenant į tautinius reikšmingus minėjimus kartais ir maža žmonių tesusirinktų, nebūtų didelio nuostolio tautai. Bet kai čia į tokius minėjimus pasakiškai maža atsilanko, tai jau mums rodo liūdną ateitį. Taip nesenai buvo ir mūsų didvyrių Dariaus ir Girėno įvykusiame minėjime, į kurį atsilankė vos 30 žmonių iš didžiojo New Yorko lietuvių kolonijos. Nejaugi tie mūsų du didvyriai, rizikuodami savo gyvybe išgarsinti Lietuvos vardą, tik tiek nusipelnė mūsų, likusių gyvų, pagarbos? Juo ilgiau gyvename tremtyje, juo labiau tuštėja lietuviškų minėjimų, paskaitų, koncertų salės.

Paskutiniu laiku pasigirsta vis daugiau nuomonių ir net iš rimtų mūsų intelektualų, jog esą per daug tų minėjimų, sausų paskaitų, nusibodusių dainų.

Kokia gi pagaliau tų minėjimų prasmė? Visą laiką lietuviškoj spaudoj mums primenama, jog šeima yra tautinės gyvybės pagrindas, o ypatingai svetimam krašte. Niekas nedrįs ginčyti, jog ir be to pagrindo išaugių geras, sąmoningas lietuvis. Tačiau vien šeima pajėgia duoti jaunajai kartai tik pagrindą, kuris, pradėjus lankyti svetimas mokyklas, pažinti svetimas kultūras, žavėtis svetimais didvyriais, labai greit iš po kojų išslystų.

Čia kaip tik šeimai į pagalbą ateina tautinių švenčių, Lietuvos didvyrių minėjimai, nusipelniusių tautai asmenybių sukaktys ir k. Tie minėjimai stiprina tautinę sąmonę, parodo tautos dvasinius turtus, jos kultūrą. Minint didvyrius, tauta pajunta pati save, savo didingą vertybę, nes tie didvyriai kilę iš tos pačios mūsų tautos, tos pačios žemės, ir dažniausiai bendros kalbos. Tuo pačiu giliau pažįstame savo istoriją, o tas daug padeda lietuviškumui išlaikyti, suteikia naujos stiprybės, padeda būsimų vadų tautai išsiugdyti. O tauta be vadų, be didvyrių, yra be praeities ir be istorijos. Didvyriuose, kaip veidrody atsispindi visa tauta, jos tautinis sąmoningumas. Ką mes galėtume pasakyti apie Lietuvos praeitį, jei neturėtume visos eilės garsių kunigaikščių?

Čia ilgiau noriu sustoti prie artėjančios tautinės šventės rugsėjo 8 d., kuri yra sujungta su religine šventė ir mūsų žymiausio didvyrio Vytauto Didžiojo numatyta karūnavimo diena.

Vytautas Didysis mums vienas iš pačių didžiųjų didvyrių, kurio nuopelnais ne tik visa tauta ir mūsų istorija didžiuojasi, bet ir kitose tautose iki šių dienų tebėra žinomas. Jį pavyzdžiu statėsi daug Lietuvos ir net kitų tautų valdovų.

Vytautas Didysis, paėmęs Lietuvą valdyti jau esant jai surištai su Lenkija per Jogailą, greit nuo lenkų įtakos sugebėjo atsipalaiduoti, bet palaikydamas su jais gerus santykius.

Be to, jis nugalėjo vokiečių Ordiną, apgynė Žemaičius nuo vokiečių puolimo, pirmas tvirtai prijungė juos prie Lietuvos valstybės ir 1413 m. apkrikštijo drauge su Jogaila.

Lietuvą, tuo metu sudarytą iš daugelio kunigaikštijų, Vytautas Didysis sujungė į vieną, galingą, valdomą vieno valdovo. Jo valdoma Lietuva įstojo į pasaulinių valstybių tarpą. Žymiai praturtėjo, pakilo švietimas, buvo gana augšta kultūra. Jo valdymo laikais Lietuva susilygino su kitomis Europos valstybėmis. Jis buvo nepaprastų gabumų ne tik karys, bet ir diplomatas, nes sugebėjo kovoti su pora šimtmečių patyrimo turinčia ordino diplomatija.

Ir kai Vytauto dėka Lietuva buvo jau tokia didelė, stipri, galinga ir plačiai žinoma pasauly valstybė, 1429 m. Lucko suvažiavime buvo iškeltas sumanymas už nuopelnus Vytautą karūnuoti Lietuvos karalium. Jogaila tam pritarė, bet lenkų didžiūnai griežtai pasipriešino. Tačiau Vytautas to nepabūgo ir nutarė 1430 m. rugsėjo 8 d. karūnuotis. Deja, iš Romos imperatoriaus karūnos atgabenimą lenkai sutrukdė. Vytautas su savo kviestais svečiais paskirtą dieną jos nesulaukė ir spalio 27 d. mirė, būdamas 80 m. amžiaus.

Vytauto Didžiojo darbai ir nuopelnai yra dideli mūsų tautai, apie juos reiktų ilgai ir daug skaityti. Mums reikėtų priminti, kad jauniesiems yra geriausias kelias gyvu žodžiu didvyrių pagerbimui rengiamuose minėjimuose lankytis ir dalyvauti.

Jei atsisakysime prisiminti savo garbingą praeitį neaiški bus ir ateitis.

VYTAUTAS DIDYSIS — ČEKIJOS KARALIUS

DR. V. SRUOGIENĖ

Čekai turėjo savo istorijoje aukso laikus, kada jų karaliumi buvo vokiečių imperatorius Karolis IV (jo žmona Elzbieta — Aldonos Gediminaitės anūkė). Tauta džiaugėsi laisve, kilo ūkis ir kultūra. Tačiau prie jo sūnaus Vaclovo į karaliaus dvarą ėmė traukti vokiečiai didikai ir dvasiškiai, į įstaigas ir bažnyčios vietas veržėsi vokiečiai, visur įsigalėjo vokiečių kalba. Tada, protestuodamas prieš čekų laisvių varžymą ir skelbdamas bažnyčios reformą, pradėjo veikti Jonas Husas, patraukdamas paskui save didesnę čekų visuomenės dalį. Bet Huso veikla buvo popiežiaus ir katalikų bažnyčios pasmerkta, ir jis pats, kaip atskalūnas, buvo sudegintas ant laužo Konstancoje. Visas kraštas virte užvirė. Čekai ėmėsi ginklo ir stojo į kovą prieš vokiečius.

1419 m. mirė Vaclovas, jo vietą turėjo užimti jo brolis, vokiečių imperatorius Zigmantas. Jis išsiruošė į Prahą vainikuotis čekų karaliumi, bet čekai pasipriešino — jis buvo ne tik Huso priešas, bet ir jo mirties kaltininkas. Čekų seimas pareikalavo iš Zigmanto priimti nutarimus, kurių svarbiausi buvo šie: Husas ir jo pasekėjai nelaikomi klaidatikiais, svetimtaučiai negali užimti vietų Čekijos įstaigose, visur vartojama tik čekų kalba, persekiojami azartiniai lošimai, uždaromi viešieji namai ir kt.

Zigmantas tų nutarimų nepriėmė ir, popiežiaus remiamas, paskelbė kryžiaus žygį prieš Huso pasekėjus. Čekai visuotinai sukilo jau beveik visai aklo vado Jono Žižkos vadovaujami. Jie kreipėsi į Lenkiją pagalbos, nes žinojo, kad ir lenkai nuolat kovojo su vokiečiais. Čekai siūlė Jogailai savo vainiką, o Lietuvai bei Lenkijai — puolimo gynimosi sąjungą. Jogaila, lenkų ponų sulaikomas ir bijodamas sukelti prieš save popiežių bei visą krikščioniškąjį pasaulį už atskalūno rėmimą, delsė su atsakymu. Tuo tarpu čekai, vokiečius sumušę (moterys lygiai, kaip vyrai, herojiškai kovojo), vėl siunčia pasiuntinius pas Jogailą, o negavę aiškaus atsakymo — pas Vytautą į Lietuvą. Vytautas sutiko priimti čekų karališkąjį vainiką ir pasižadėjo laikytis pastatytų sąlygų, garsių husitų keturių punktų: 1. Čekijoje pamaldos laikomos tik čekų kalba, 2. komunija teikiama dviem pavidalais, 3 kunigai ir vienuoliai negali turėti pasaulietiškų turtų ir 4. mirtinos nuodėmės griežtai smerkiamos, kad "tik gera viešpatautų čekų karalystėje" (pirmieji du punktai buvo keliami, siekiant atsiskirti nuo Romos). Dėl įtemptų santykių su vokiečiais Vytautas pats nevyko pas čekus, tik nusiuntė ten savo vietininką Žygimantą Kaributaitį (Kaributo Algirdaičio sūnų) su kariuomene.

Sužinoję apie tai vokiečiai stačiai pasiuto — čekų pasiuntinius, grįžtančius iš Lietuvos, suėmė ir nužudė.

Žygimantas Kaributaitis, Čekijoje su džiaugsmu priimtas, 1422 m. gegužės 16 d. iškilmingai įvažiavo į Prahą. Vytauto autoritetas čia buvo labai didelis, čekai kiekviena proga reiškė jo vietininkui didžiausią pagarbą. Ir pats Žygimantas susilaukė karštų simpatijos pareiškimų. Žavesys, kuris spinduliavo iš visų Algirdaičių, tos nepaprastos giminės žmonių, ypatingai pasireiškė čionai, svetimoje žemėje... Visa kas atgijo, tik pasirodžius tam tikrai valdoviškam ir maloniam kunigaikščiui, kuris taip skyrėsi nuo paskutiniųjų, niūrių ir žiaurių karalių Liuksemburgiečių. Žmonių minios jį supo, kur jis besirodytų, o kitą dieną jam atvykus į Prahą, čekai — garsiausių šeimų atstovai — paėmė jo arklį už pavadžių ir triumfališkai įvedė į rotušę, kur tuomet posėdžiavo miesto taryba... Ten jam iškilmingai buvo įteikti miesto raktai ir antspaudas. Buvo paskelbtos griežtos bausmės tiems, kurie išdrįstų įžeisti Vytauto vietininką arba jo neklausyti.

Žygimantas Kaributaitis, prisiekęs, kad ištikimai laikysis krašto įstatymų, ir apsigyvenęs Prahos karališkoje pilyje, pradėjo veikti energingai, sumaniai bei taktiškai ir netrukus įvedė pavyzdingą tvarką.

15 amž. rašytojas Enėjus Silvijus Piccolomini, vėliau tapęs popiežiumi Pijumi II, šitaip apie jį atsiliepė: "Su ramiais gyventojais elgėsi švelniai, visiems prieinamas ir paslaugus, kurstytojams ir priešams turėjo labai kietą ranką."

O čekų istorikas Palacki jį taip apibūdina: "Iš tikrųjų tas kunigaikštis buvo labai išsilavinęs, apdairus, visiems malonus... jo elgesys laisvas ir protingas."

Netrukus Žygimantas Kaributaitis įsigijo visuotinę žmonių meilę visame krašte. Rūstusis Žižka, kuris pradžioje jį gana nepalankiai buvo priėmęs, pasidarė jo bičiuliu, laikydamas jį kaip ir savo sūnum.

Imperatoriaus Zigmanto būklė atrodė beviltiška. Jis šaukėsi kryžiuočių pagalbos, tie kurstė lenkų ponus prieš Vytautą ir ruošė karo žygį. Bet Vytautas pasirodė greitesnis: kaip tik tuo laiku jis, paskutinį

kartą pakėlęs kardą prieš kryžiuočius, jau buvo įžengęs į Prūsus. Ordinui pralaimėjus, įvyko sutartis prie Melno ežero.

Imperatoriui ypač nesisekė Čekuose. Ten Kaributaičio ir Žižkos kariuomenė taip sumušė vokiečius, kad jų vyriausioje karo būstinėje įvyko nepaprastas sumišimas, ypač kai dar atėjo žinia apie Vytauto laimėjimus.

O Vytautas čia tikrai galėjo džiaugtis vienu iš didžiausių savo diplomatinių pasisekimų: priimdamas čekų vainiką, jis 1) atkeršijo imperatoriui už jo neteisingą sprendimą Žemaičius atiduodant kryžiuočiams ir 2), ginklu palaikęs karo liepsną Čekuose, privertė Žemaičius ant visados grąžinti Lietuvai.

Vytauto įsikišimas į čekų reikalą buvo giliai prasmingas ir labai plačiai užsimotas politinis žaidimas. Jis parodo, kaip Vytauto mokėta giliai įsiterpti į Vakarų Europos reikalus.

Vokiečiai ėmėsi įvairiausių priemonių, kad Vytautas atsisakytų nuo čekų vainiko ir atšauktų Žygimantą Kaributaitį. Jį apšaukė husitu, katalikų bažnyčios priešu, įvairiai šmeižė. Panaudojo prieš jį didžiausią jo priešą — tuo laiku kylantį — Lenkijos vyskupą Zbignievą Olesnickį. Nėra žinoma, kuriais vingiuotais keliais jis savo tikslo siekė. Bet jau 1423 m. vasario mėn. Jogaila su Vytautu drauge medžiojo Lenkijos miškuose, o netolimame Kezmarke (vokiečių žemėje) lyg atsitiktinai atsiranda imperatorius Zigmantas, pas kurį vieši Zbignievas Olesnickis... Visi trys valdovai susitinka ir, baigę medžioklę, pasirašo Kezmarko taikos sutartį. Iš Čekijos atšaukiamas Žygimantas Kaributaitis, ir Vytautas netrukus praneša čekams tik tada sutiksiąs priimti jų vainiką, kada jie susitaikys su popiežiumi ir imperatoriumi.

Taip pasibaigė čekų karališkojo vainiko epizodas. Šiandien mes nežinome, kodėl Vytautas nuo čekų karaliaus vainiko garbės atsisakė. Ar tai buvo tik Olesnickio ir jo šalininkų intrygos vaisius, ar Praha buvo pertoli ir Vytautas nesitikėjo joje išsilaikyti (jis bent pats taip aiškinęs, kad eiti nenoris Jogailos pėdomis, kuris, pasišovęs svetimą kraštą valdyti, savojo neteko). Jam pirmoje eilėje rūpėjo tai, kas buvo jo širdžiai brangiausia — Lietuva. Jis siekė Lietuvos karaliaus vainiko, todėl jam buvo svarbu išlaikyti geri santykiai su vokiečių imperatoriumi.

Žygimantas Kaributaitis, nors ir gavęs atšaukimo raštą, neskubėjo iš Čekijos grįžti. Čekų (ypač vėliau pagarsėjusios karalių giminės — Podebradų) palaikomas, jis pats pasiskelbė čekų karaliumi ir kovoja drauge su Žižka, kuris ant jo rankų ir numiršta. Pagaliau jam ėmė nesisekti. Jis bandė tartis su popiežium, bet vokiečiai atsigavo ir pamažu paėmė čekus į savo rankas. Žygimantas Kaributaitis pateko į nelaisvę. Prahos bažnyčių varpams skambant, jis buvo nuvestas į Valdšteino pilies kalėjimą. Po keturių mėnesių išleistas, jis vėl kovojo prieš vokiečius, atsiduria Vengrijoje, Krokuvoje, dar kartą vyksta į Čekiją, pagaliau grįžta į Lietuvą.*) Jis žuvo 1435 m. rugsėjo mėn. 1 d. kautynėse prie Šventosios.

Čekai iki šiol laiko Vytautą didelėje pagarboje — savo karalių tarpe. 1930 m. buvęs Lietuvos atstovas Čekoslovakijoje Donatas Malinauskas savo iniciatyva ir mūsų vyriausybės pritarimu bei finansine parama buvo užsakęs sidabrinį karstą sudėti Vytauto Didžiojo palaikams, jeigu jie būtų atrasti. Kai karstas buvo paruoštas, apie tai sužinojusi Čekoslovakijos vyriausybė nutarė ta proga pagerbti Vytautą Didįjį: ministerių kabineto nutarimu buvo paaukota speciali medžiaga (brokatas), kuria čekai vartodavo tik savo karalių karstams viduje išmušti, o sutartu laiku Čekoslovakijos ministeris pirmininkas su visais kabineto nariais parado uniformomis atvyko į Lietuvos atstovybę Prahoje, kur jų laukė mūsų atstovybės personalas taip pat iškilmių rūbais. Visi susirinko prie karsto, apžiūrėjo jį, ar tinkamas monarcho palaikams laikyti, ir išsirikiavę prie jo tylos valandėle pagerbė Vytautą Didįjį kaip Čekijos karalių. D. Malinauskas darė žygių, kad karstas būtų padėtas Vilniaus katedroje, bet lenkai, tuomet valdę Vilnių, neleido — jis buvo priglaustas šv. Mikalojaus bažnyčioje.

Šią žinią suteikė prof. Viktoras Biržiška, pats apie tai girdėjęs iš D. Malinausko Prahoje.

Čekų didvyris Jonas Žižka Žalgirio kautynėse
J. Mateikos pav.

*) K. Stadnicki, Bracia Wladuslawa Jagielly.

VISI NORĖJO Į FRONTĄ

JONAS RUOKIS

1919 m. vasario mėn. pradžioje Kretingos karo komendantūra jau turėjo pakankamai karių savanorių. Atsiradus pertekliui, dalį savanorių, apie 70 vyrų, perkėlė į Tauragę. Vieni vyrai, jau seniau stoję savanoriais, patys pasisiūlė vykti į Tauragę, o kiti, naujai įstoję, buvo vadų paskirti.

Apie vasario 12-13 d. iš Kretingos išvykome vakare, maždaug apie 8 val. Karinių uniformų dar neturėjome; vilkėjome savo civiliniais. Tik anksčiau stoję savanoriais, jau turėjo karines lietuviškas kepures.

Pirmasis mūsų sustojimas turėjo būti Švėkšnoje. Iki jos buvo paskirtos ūkininkų pastotės ir gavome maisto. Kelionėje jokių nuotykių nepatyrėme, nors bolševikuojančio gaivalo tais laikais netrūko. Naktį išvažiavę iš Gargždų ir pravažiavę Vėžaičių dvarą, kur susikerta keturi keliai, paklydome. Vietoj pasukti į Vieviržėnus, nuvažiavome Andriejavos link. Nuvažiavę daugiau kaip puskelį, patyrėme savo klaidą, bet grįžti neapsimokėjo. Iš Andriejavos pasukome į tikrą kelią.

Nuo Vieviržėnų važiuojant į Švėkšną, ryto metu per laukus atbėgo pas mus žmogelis.

— A, tai esate bolševikai, kurių mes jau seniai laukiame? — nudžiugęs prakalbino mus žmogelis. Jis mūsų nepažino, mat, tik visai nedaug teturėjome lietuviškas kepures. Buvome neginkluoti. Tik keletas mūsų palydovų buvo ginkluoti šautuvais.

Mūsų savanoriai pasisakė esą bolševikai ir paklausė, dėl ko šis žmogelis laukia bolševikų. Žmogelis pradėjo aiškintis, kad jis esąs biednas, o čia apylinkėje yra daug turtingų ūkininkų. Prie bolševikų jis tikėjosi gauti žemės, gyvulių ir kitko.

— Žygiuok su mumis kartu, — pasiūlė jam savanoriai. — Pirma reikia ginklu išsikovoti žemės, o paskui tik gauti. Ir pasisakėme žmogeliui, kad esame ne bolševikai, bet Lietuvos kareiviai.

Žmogelis nusigando ir pradėjo atsiprašinėti. Girdi, turiu žmoną ir tris mažus vaikus. Reikia juos globoti. Negaliu kartu vykti. Paleidome jį. Plačiu žingsniu vėl nužygiavo per laukus į kaimą.

Švėkšnoje nakvojome, paleidome iš Kretingos paimtas ūkininkų pastotes ir iš Švėkšnos valsčiaus komiteto gavome pavalgyti ir pastotes iki Naumiesčio. Taip ir keliavome iki Tauragės, pas ūkininkus gaudami pavalgyti.

Vasario 16 d. anksti rytą įžygiavome į Tauragę. Miestas per Didįjį karą buvo visai sunaikintas. Nebuvo patalpų kur apsistoti. Apgyvendino mus vienoje buvusios muitinės patalpoje. Pailsėti negavome, nes tą dieną buvo Lietuvos Nepriklausomybės šventė ir Tauragė ruošėsi ją švęsti. Išgėrus kavos, tuoj pat išvedė mus į lauką pamokyti rikiuotės, nes turėsime dalyvauti kariuomenės parade. Mūsų savanorių dauguma buvo neseniai įstoję į kariuomenę ir dar rikiuotės nemokėjo. Taigi paskubomis teko pasiruošti paradui, esant pavargusiems po ilgos kelionės. Savanoriams nebuvo kada ilsėtis.

Apie 12 val. nužygiavome prie karo komendantūros. Ten jau radome išsirikiavusią kuopą, kuri tuomet buvo vienintelė Tauragėje. Prie jos prisijungėme ir mes. Toji kuopa buvo Tauragėje besiorganizuojančio Mažosios Lietuvos pulko, bet jame daugiausia Didžiosios Lietuvos lietuvių. Iš Mažosios Lietuvos galėdavai lengvai atskirti. Jie dėvėjo vokiečių karine uniforma, nes tai buvę vokiečių kariai. Eilinių iš Maž. Lietuvos buvo maža; daugiausia puskarininkių. Minimam pulkui vadovavo Aukštuolaitis, iš Mažosios Lietuvos kilęs, buvęs vokiečių karys. Tikrai negaliu pasakyti, bet, rodos, jis nėra buvęs karininku.

Prie mūs atėjo ir "karinis" orkestras, paskubomis sudarytas iš vietos civilių gyventojų. Kad būtų kariškiau, uždėjo jiems lietuviškas kareivių kepures. Orkestro dalyvių tarpe buvo ir viena moteris, kuri pūtė didžiausią dūdą. Man tai buvo nuostabiausia, nes pirmą kartą mačiau moterį su tokia didele dūda. Iš po kareivių kepurės lindo ilgi moteriški plaukai. Dūdų orkestrui lydint, žygiavome po sugriauto miesto gatves. Žmonių buvo pilna, tikrai šventadieniškai. Po parado mes savanoriai buvome nuvesti į kinoteatrą.

Iš mūs kretingiškių sudarė Mažosios Lietuvos pulko antrąją kuopą. Pradėjome kurtis ir mokytis. Uniformų dar neturėjome. Dėvėjome, kas ką iš namų atsinešėme. Vieni batais, kiti medinėmis klumpėmis, o treti naginėmis. Na, ir būdavo keisčiausia kareivių rikiuotė. Tokia marga kariuomenė ir parade žygiavo. Karininkai ir puskarininkiai turėjo karines uniformas: Didžiosios Lietuvos — rusų uniformas, o Mažosios Lietuvos — vokiečių. Mat, karo metu tose armijose buvo tarnavę. Tik visi turėjo vienodus ženklelius ant kairiosios rankovės — Mažosios Lietuvos tautines juosteles.

Gyvenimas buvo labai vargingas. Miegojome ant grindų, pasitiesę šiaudų. Ilgai nemainomi šiaudai susitrindavo ir atsirasdavo parazitų. Nuvesdavo į pirtį, drabužius išgarindavo, bet vėl grįždavai į tuos pačius šiaudus, tie patys parazitai vėl apkibdavo — ir pirtis nieko nepadėdavo.

Valgis Tauragėje labai pablogėjo. Rytais duodavo kavos, bet dažniausiai neturėdavome duonos. Duoną kitai dienai išduodavo iš vakaro, bet alkani jauni vyrai iš karto suvalgydavo ir kitai dienai nelikdavo. Bet būdavo dienų, kad duonos visai negaudavome. Jos vietoje gaudavome po kiaušinį. Pietums kasdien virdavo tą patį — žirnius, peliuškomis vadinamus. Juodi ir mažesni už tikruosius žirnius. Mėsos vietoje dažniausiai įdėdavo karvės plaučių. Tikrosios mėsos retai tematydavome. Vakare vėl kava. Riebalų taip pat labai mažai tegaudavome. Prie kavos po truputį gaudavome marmelado. Eilinis kareivis mėnesiui gaudavo algos po 100 markių. Jeigu kas nerūkė, tai iš tų pinigų šiek tiek prisipirkdavo maisto.

Nors ir labai blogas maistas, bet savanoriai dėl jo nesiskundė. Tik blogiausia buvo su apavu. Iš namų atsineštus sudėvėjo ir paliko basi. Nebegalėjo net į sargybas beeiti. Kas daryti? Vadovybė nupirko medinių klumpių. Bet pasirodė, kad jos rikiuotėje nepraktiškos. Kai tik savanoriai smarkiau sudaužydavo kulnimis, tuoj klumpė ir suskyla. Teko jieškoti kitokios išeities. Pulke atsirado keletas batsiuvių ir va-

dovybė iš kažkur gavo odos. Pradėjo dirbti kitokios rūšies klumpes: iš viršaus oda, o padai mediniai. Šie jau atrodė žmoniškiau. Kovo mėn. pabaigoje jau gavome vokiškų kareiviškų pusbačių.

Su drabužiais taip pat vargo turėjome. Mūsų savanoriai visai nuplyšo. Kovo mėn. pabaigoje atvežė vokiškų milinių ir davė tiems, kurie neturėjo viršutinių drabužių. Kas turėjo kailinius, tie milinių negavo. Aš taip pat buvau vienas tų "laimingųjų", kuris turėjau kailinius. Kol šalta buvo, gerai jaučiausi, bet kai atėjo gegužės ir birželio mėnesiai, tai su kailiniais jau peršilta buvo. Tik birželio mėn. pabaigoje gavome mundurus ir padėjome kailinius.

Mano tarnybos metu, vasario-kovo mėnesiais, pasitaikė keli pavojai iš vokiečių pusės. Tuomet Tauragėje dar buvo vokiečių karinių dalinių. Pasklisdavo gandai, kad vokiečiai nori mus užpulti ir nuginkluoti. Tokiais atvejais mieste sustiprindavom lietuvių karines sargybas, patrulius, o likusieji kariai iš savo būstinių išeidavo į paupį ir ten pasirengę budėdavo, kol viskas nurimdavo.

Ant Jūros upės tilto stovėdavo lietuviu ir vokiečių karių sargybos. Jeigu išgirsdavome, kad kur nors apylinkėje vokiečių kareiviai apiplėšdavo žemaičius ūkininkus, tikrindavome per tiltą važiuojančius vokiečių vežimus. Jeigu nebūdavo stambesnių vokiečių jėgų, tai mums pavykdavo sulaikyti jų išplėštą grobį. Po tokių įvykiu dažnai gaudavome ką nors savo dalinyje, ar vokiškų pusbačių ar ką kita iš apdaro. Nežinau, ar čia buvo tik paprastas supuolimas, neturįs nieko bendra su atimtu iš vokiečių grobiu, ar gal mūsų ir vokiečių vadovybės geruoju susitardavo ir rasdavo išeitį — lietuviams atsilygindavo.

Po kokių dviejų savaičių mums atvykus į Tauragę, atremontavo kitą namą, padarė dvigubus grėzdus (narus) ir persikėlėme ten gyventi. Atsikratėme ir parazitų.

Maž. Lietuvos pulke Didžiosios ir Mažosios Lietuvos puskarininkiai gyveno savotišku gyvenimu. Buvę vokiečių armijos puskarininkiai jautėsi pranašesni. Jie turėjo atskirą savo virtuvę ir samdomas tarnaites patarnauti prie stalo. Buvę rusų armijos puskarininkiai valgė bendroje kareivių virtuvėje. Žinoma, jie jautėsi pažeminti.

Neilgai Mažosios Lietuvos pulkas gyvavo. Rodos, kovo mėn. pradžioje jis buvo likviduotas ir iš jo sudarytas Žemaičių batalionas. Vokiečių armijos buvę puskarininkiai vieni išvyko į Kauną, etapo skirstymo punktą, o kiti namo.

Po mūsų sudarytos 2-ros kuopos, buvo suorganizuota 3-čia kuopa, ir organizavosi ketvirta. Beveik visi savanoriai norėjo vykti į frontą ir savo tarpe dažnai tuo reikalu kalbėdavosi. Vieną rytą lauke prieš rikiuotės pamokas mūsų 2 kuopos vadas pareiškė:

— Vyrai, bus sudaryta viena kuopa vykti į frontą! Kas norite į frontą, išeikite tris žingsnius į priekį.

Visa kuopa išėjo į priekį. Tas pats buvo ir kitose kuopose. Visų negalėjo išleisti į frontą, todėl vadai turėjo atrinkti. Paskyrė į frontą tik turinčius geresnius drabužius. Iš jų sudarė 3 kuopą ir pradėjo juos tvirčiau mokyti ir ruošti frontui.

Kovo mėn. paskutinėmis dienomis ar balandžio mėn. pirmomis dienomis pas mus į Tauragę atvyko karininkas Byrontas. Jis pasisakė esąs paskirtas Šiaulių karo komendantu ir atvykęs čia pasirinkti kareivių Šiaulių komendantūrai. Kadangi jis yra žemaitis, todėl norįs ir kareivių žemaičių. Mūsų 2 kuopoje daugiausia buvo kretingiškių, todėl iš jos daugiausia ir buvo paimta. Dar buvo paimta iš 3 ir 4 kuopų. Tik iš pirmosios kuopos neėmė, nes ji buvo skirta palikti Tauragėje prie komendantūros. Apie pusę 3 kuopos buvo paskirta į Kuršėnus karo komendantūrai ar kitokiam daliniui sudaryti. Tikrai negaliu pasakyti. Likusius kareivius išsiuntė į Kauną. Taip savo neilgas dienas baigė ir Žemaičių batalionas. Aš patekau į Šiaulių karo komendantūrą. Jeigu Tauragėje mums įgrįso peliuškos, tai Šiauliuose nemažiau įkyrėjo kasdien verdami kopūstai. Bet viską kantriai iškentėjome, kad tik Lietuva būtų laisva ir nepriklausoma. Žinojome, kad tuo metu Lietuva nieko neturėjo ir negalėjo mums duoti. Buvome jauni — buvome idealistai. Šitais savo trumpais atsiminimais noriu šiek tiek pavaizduoti vargingas savanorių dienas 1919 metais.

Stasiui Griežė-Jurgelevičiui ir Jo šeimai, mirus Jų mylimai žmonai ir motinai

BARBORAI GRIEŽĖ-JURGELEVIČIENEI,

reiškiame gilią užuojautą

Avižienių šeima

L. L. Kovų Invalidui, Savanoriui, Vyčio Kryžiaus Kavalieriui

JUSTINUI NAUJOKUI

mirus, Jo žmonai Aleksandrai, dukrai Aldonai, giminėms ir pažįstamiems liūdesio valandą gilią užuojautą reiškia

L.L. Kovų Invalidų Draugijos V-ba

SPECIALUS "AIDŲ" NUMERIS

JAV ir Kanados Lietuvių Bendruomenių centrų valdyboms pritariant, "Aidai" skelbia kultūros kongreso medžiagą. Jau paruoštas specialus žurnalo numeris, kuriame bus atspausdinta visos paskaitos, pranešimai, rezoliucijos, kongreso bei jo sekcijų ir dainų šventės aprašymai. Tas numeris išeis labai žymiai padidintas ir iliustruotas tik su kultūros kongresu bei dainų švente susijusiomis nuotraukomis. Kurie nesiprenumeruoja "Aidų", o norėtų šį vertingą leidinį turėti, yra prašomi iki rugsėjo 10 d. pranešti administracijai ir atsiųsti 1 dol. Jai iš anksto reikalinga žinoti, kiek spausdinti šio numerio. "Aidų" administracijos adresas: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

PASAGOS ISTORIJA

KONSTANTINAS PETRAUSKAS

Žiloje senovėje arklio kanopos apsaugos reikalas atitiko šių dienų benzino pakaitalo išradimo rūpestį, nes tada, kol dar nebuvo nei geležinkelių, nei automobilių, nei lėktuvų, arklys buvo beveik vienintėlė ir greičiausia susisiekimo priemonė. Tad, kad ir mažiausias neapsaugotos kanopos pažeidimas reiškė tam tikram laikui susisiekimo priemonės netekimą.

Sveikos arklio kanopos išlaikymas turėjo net pasaulio istorijai įtakos, kadangi "pasimušus" arkliams (kanopoms aplūžus), turėdavo sulėtėti ir dideli karo žygiai. Tai skaudžiai yra patyrę senovės didieji karo vadai. Yra žinoma, pav., jog Aleksandro Didžiojo karo žygio metu per Aziją, taip "pasimušė" jo kavalerijos dalinių arkliai, kad kavalerija priversta buvo sustoti, nes skaitlingi jos vienetai nebegalėdami tęsti žygio, turėjo būti išimti iš rikiuotės ir atsilikti. Panašiai atsitiko ir Hanibalui jo žygio Etrūrijon metu, ir Pontijaus karaliui Mitridatui, kuris savo kavaleriją turėjo raginti "paskubėti".

Ilgai nežinota šiandienės pasagos, vinimis (uknoliais) prikalamos prie arklio kanopos, tai įvairiausiais būdais stengtasi apsaugoti arklių kanopas nuo pažeidimo. Arklių kanopų apsaugos problemomis rūpintasi net ir filosofų, pav., Aristotelis ir Ksenofontas patarė arklių kanopas apvilkti odiniu apavu. Žinoma betgi, jog seniausioji arklių kanopų apsauga buvo ne iš odos, o iš tam tikrų augalų pluošto, lyg pritvirtinti prie kanopų "padai". Tuo būdu naudojosi egiptiečių armijos jau XIII ir XII amžiais prieš Kristų, o vėliau ir visas senovės pasaulis. Žinant tų "padų" nepatvarumą, pirmiausia pradėta juos keisti oda, ir tik romėnų laikais — metalu. Metaliniai romėnų arklių "padai" nebuvo prie kanopos prikalami, bet, taip sakant, metalinių sandalų pavidalu, ant kanopų užmaunami ir tam tikrais odiniais apivarais prie arklio blauzdos pririšami. Nemaža tokių "sandalų" randama šalyse, kurias romėno legionieriaus ir jo arklio kojos mindžiojo: Prancūzijoj, Šveicarijoj, Vokietijoj, Anglijoj.

Maždaug Romos galybės žydėjimo metu, atsirado lengvos, tik kanopos kraštą apgaubiančios pasagos, savo išvaizda artimos šių dienų pasagai. Jose buvo 6 apvalios skylutės vinims, o vidinis kraštas, dėl primityvaus skylučių kalimo, pafrizuotas. Randama jų visur ten, kur tik siekė raitosios mongolų stepių gentys, skitai arba cytai, Kinijoj, taip pat ir įvairiuose Europos kraštuose. Anksčiausia tokios lengvos pasagos egzemplioriai buvo rasti Prancūzijoj, apylinkėse, kur kadaise žydėjo senovės keltų miestas Alesia. Todėl, tokio pavyzdžio pasaga ir pavadinta sena keltų pasaga. Tačiau, tas dar negalutinai išaiškina tos pasagos išradėją. Į autorių, išradėjų titulą pretenduoja germanai, remdamiesi senovės padavimais, jog senovės germanų (pagonių) dievai vertėsi kalvyste. Taip pat pretenduoja į tą titulą ir lenkai. Mat, jie turi legendą apie karalių Lešką — kalvį. Esą, jis turėdamas laiko, bekalinėdamas, galėjęs išrasti įvairaus pavidalo pasagas.

Šalia senovės keltų pasagos, būta dar pasagos užmaunamo pavidalo, kuri laikydavosi ne prikalta prie kanopos, o kaip tai užmauta ant jos. Pastaruoju pasagos pavyzdžiu naudotasi ypatingai šalto klimato, "kietų" žiemų šalyse: Suomijoj, Skandinavijoj. Iki šių dienų pasagos atsiradimo, pamažu vis tobulinta pirmykščios pasagos išvaizda, kuri keitėsi, nors pagrinde savo "pasagiško" pavidalo ji visai nepakeitė.

Riterių plieno šarvais kaustymas didino arklio krūvio svorį, tas vertė rūpintis kelių tobulinimu, lygiai kaip ir to karo žygio draugo — žirgo — vis geresniu kaustymu. Neveltui viduramžiais buvo sakoma, jog valstybės laikosi "ant vinies": vinis, mat, laikė pasagą, pasaga — arklį, arklys — riteri, riteris — valstybę, o valstybė ištisas tautas ir šalis.

Žymiausieji riteriai patys kaustydavo savo arklius, nes jojimas nekaustytu žirgu buvo laikomas gėda, lygia statymui prie gėdos stulpo.

Nežiūrint nūdienio arklio kaustymo meno išplitimo, kai kuriose šalyse, ypač Rytuose pasiliko dar savo rūšies senovinis arklio kanopų atsarginis apsaugos būdas; gal tai tik toks originalus kaustymo būdas. Japonijoj, pav., arklio pasagą pametus, turima augalinės "vyžos", japoniškai vadinamos "soku", t.y., tokios, kokiomis Egipte, prieš 33 amžius buvo naudotasi. Kinijoje tebenaudojamos pasagos visai panašios į senovės keltų pasagas, o Indijoj dar galima užtikti geležiniai "hiposandalai", lygiai toki, kokius naudodavo romėnai. Kai kurios kirgizų tautelės arklių kanopas apsaugo iš avinų ragų padarytomis plokštelėmis; dar kiti jų džiovina sūrį, kuris atitinkamai paruoštas, nepaprastai sukietėja, tada pasagos pavidalu išpjautas ir prie kanopos prikaltas, neblogai pavaduoja pasagą net keletą dienų. "Basų", nekaustytų Afganistano arklių kanopos raginė specialiai išmirkoma alūno ir kt. druskų skiedinyje, prieš tai įkaitinus ją karšta geležimi; tada ji nepaprastai sukietėja ir todėl tie arkliai gali verstis "basi".

Įdomus yra faktas, kad senovėje dažnai daryta labai puošnios pasagos, iš brangiųjų metalų, neretai puošiant jas tauriaisiais akmenimis. Gryno aukso, sidabro pasagas turėdavo skitų vadų, Romos imperatorių, Norvegijos karalių, Didžiųjų Lietuvos kunigaikščių bei lenkų pasiuntinių arkliai.

Dalinai su tuo yra siejamas prietaras: rastos arklio pasagos laikymas laimę radėjui teikiančiu amuletu Savaime aišku, radimas auksinės ar sidabrinės pasagos, o dar brangakmeniais nusagstytos, iš tikrųjų, galėjo suteikti radėjui ypatingą gyvenime laimę. Tačiau šių dienų pasaga tėra tik praktiškas savo paskirčiai naudojamas daiktas, o laimę radėjui teikiančio talismano reikšmė, kaip matome, jai yra palikusi iš senovės laikų, kada ji yra buvusi "turtinga".

Neberandame jau daugiau gatvėse ar keliuose aukso pasagų, tat džiaugiamės nors geležinę radę, ir daugelis mūsų vis dar tebetiki pasagos teikiama laime.

VYTAUTO DIDŽIOJO VASAROS PILIS

PETRAS BŪTĖNAS

Ligi šiol tikrai dar nežinoma, ar Vytauto D. vasaros pilis **Posur, Poseur** buvo Biržtono ar Punios vietovėje. Taip pat dar nėra žinios, ir kas tas vietovardis **Posur, Poseur.** Tuos klausimus čia mėginu pasvarstyti.

PUNIA.

Punia, lenk. Punie, (SRP II 662-708 yra Ponnueve), miestelis Alytaus aps. Butrimonių vls., Nemuno deš.-r. krante, jo pasisukime, tarp augštumos ir Nemuno; 433 ūkiai su 1005 gyventojais (1923 m.). Nemuno kitoje pusėje yra Punios kilpa su Punios šilu rezervatu, kur ligi mūsų laikų išliko retesnių žvėrelių ir paukščių, palikome tebeaugančią 40 m augščio eglę, yra šaltinis ir dervos dirbtuvės. Miestelis augščiau-piečiau Nemajūnų bžk., 11 km į vakarus nuo Butrimonių mstl., 14 km į šiaurę nuo Alytaus mst., į rytus nuo Balbieriškio mstl., į žiemryčius nuo netolimo Margaravos (LAV), lenk. Margierowo, kaimo, 11 km į pietus nuo Biržtono mstl. Ties miesteliu, iš rytų atitekėjusi, į Nemuno deš.-r. šoną įteka **Punelė,** lenk. Puniala, pagrindine lytimi kitados bus buvusi vadinta **Punia.**

Dėl to, kad ties Punios miesteliu teka to pat vardo upė, reiktų spręsti, jog toks to miestelio vardas yra nuo seno, taigi pirmykštis. Aplink nerandu šaknies **Sar-, Ser-, Sir-** ir panašių šaknų vietovardžių,— taigi, nėra kaip užsikabinti ir už istorinio **Posur, Poseur vietovardžio.** Tad iš vietovardyno reiktų spręsti, kad Punia nebus buvusi Vytauto D. vasarojimo rezidencija, nebus turėjusi jo vasaros pilies, nors, matysime, kitkas galėtų kalbėti ir už Punią: nuo Vilniaus ir Trakų į Punią taip pat patogus ir beveik vienodo tolumo kelias, kaip ir į Biržtoną; didžiulis medžiojamas šilas Punios nemuninėje kilpoje, nors ir, rodos, nepatogus anų laikų saugumo sumetimais, kad jis atviras, taigi, nuo vakarų pusės stačiai prieinamas, nes jis nuo Nemuno į vakarus: garsus Margio ir jo narsiųjų karių kalnas, o pilis turėjusi būti didelė, iš kurios tėra likę tik menki griuvėsiai; tas kalnas-piliakalnis status iš visų pusių, o viename jo gale yra tarsi piliakalniukas, bus buvęs sargybos ar pavojų pranešančių uždegamų laužų vieta; čia visur randama senoviškų pinigų ir šiaipjau senienų; Punia yra buvusi karališkųjų dvarų seniūnija; bažnyčia jau buvusi Vytauto D. laikais, o dabartinė statyta 1557 m. (Vadovas po Lietuvą 1938 m. 151 psl.); 6 km į rytus stovi **Raizgių** bažnytkaimis, Lietuvos totorių centras, jų mečetė, mokykla, pašto agentūra ir buvo Vilniaus vadavimo sąjungos Vytauto D. totorių skyrius, o totoriai Lietuvoje atsirado Algirdo ir Vytauto D. laikais, ir jie labai šlovina Vytautą D.

ŠAKNIS PUN-.

Šaknies **Pun-,** galinčios įvairėti lytimis **Pan-** ar tarmiškai **Pon-, Pun-,** Lietuvoje yra vietovardžių:

Pampėnai mstl. rytų augštaičių žosininkų ir žūsininkų riboje, Įstro (Lėvens, Mūšos deš.-p. įt., deš.-r. įt.) kair.-v. krante, Lietuvos Žiemgalos ir Sėlos riboje, Panevėžio aps., ir todėl tas vietovardis tarmiškai yra dvejaip tariamas: **Pompėnai** (žosininkų) ir **Pumpėnai** (žūsininkų); nosinis balsingas lūpinis priebalsis **m** bus atsiradęs iš nosinio balsingo dantinio priebalsio **n** asimiliacijos keliu prieš sprogstamąjį nebalsingą lūpinį priebalsį **p.**

Pampali, liet. Pampoliai, bžk. žiemryčiau Pikelių mstl., Latvijos Kurše, o dėl priebalsio **m** žr. Pampėnai.

Pandėlys mstl. Rokiškio aps., Lietuvos Sėloje, greičiausiai irgi tos pat rūšies, kur sprogstamasis balsingas dantinis priebalsis pošakninis **d** neasimiliavo taip pat balsingo dantinio priebalsio **n.**

Pantakoniai kaimas, tarmiškai Pontakoniai, nes tai žosininkuose, Biržų aps. Joniškėlio vls., Lietuvos Žiemgalos rytinėje pusėje, taigi į Lietuvos Sėlą.

Papuntė (LAV) viensėdis Molėtų vls., į rytus nuo Ukmergės mst., 6 km nuo Molėtų mstl., į pietus nuo Lietuvos Sėlos. Čia **Pun-t-** (tarmiškai) ar **Pan-t-** šaknies bus toks ir vandenvardis.

Punė vsd. Biržų aps. Žeimelio vls., dabar Šiaulių aps., Lietuvos Žiemgaloje.

Puniai k. Ukmergės aps. Taujėnų vls., į pietus nuo Lietuvos Sėlos.

Puniškiai k. Šakių aps. Paežerėlių vls., Sūdavos Suvalkijoje.

Punskas mstl. netoli demarkacijos linijos, Lenkijos okupuota lietuvybės tvirtovė, vadinamoji Punsko respublika, į pietus nuo Suv. Kalvarijos mst., Sūdavos Suvalkijoje.

Puntukas akmuo ir viensėdija netoli Anykščių mstl., Šventosios kair.-r. šone, Lietuvos Sėloje, žūsininkuose.

Punudžiai (LAV) kaimas Šiaulių aps. Šaukėnų vls., į rytus nuo Lietuvos Kuršo, Žemaitijos rytinėje dalyje.

Ir kiti.

Tos įvairuojančios šaknies vietovardžių daugiausia randama Sūdavos, Sėlos ir iš dalies Kuršo lietuvių žemėse. Tuo būdu vietovardis **Punia** ir upėvardis **Punelė** (Punia) mūsų žemėje savo atstovų gana turi, ir todėl yra senas tos žemės dviskiemenis vietovardinis atstovas.

BIRŽTONAS.

Biržtonas LKV yra šaknies tvirtapradės priegaidės ir šaknyje rašomas balsingasis priebalsis **ž,** ne nebalsingasis priebalsis š, matyt, analogiškai, kaip šaknies **birž-** lietuviški žodžiai: Biržai mst., biržėnas, biržynas "beržynas", biržis,-ies "beržynas", biržtva "beržynas", Biržulis ežeras, Biržiška pavardė ir kt.

R. Schmittleinas Aestii I 260 psl. duoda: XIV a. **Birsten** (Wegeberichte 55) ir **Birstan** (Wb. 74), lenk. **Wirsztany** "atseit lietuviškai turėtų būti Virštonai ar Viržtonai, net, tikriau, Virštėnai ar Viržtėnai". Bet lenk. yra ir **Birsztany,** kaip ir rus. taip pat **Birštany;** Schmittleinas ten pat rašo, kad rusiškai būtų ir **Birsztajn** "kamienas **Birštain-,** jei tai tik nebus sudurtinis žodis, bent su antruoju svetimuoju, taigi nebaltišku sandu."

LAV šaknies **Birž-** su pošakniu **t** ir įvairiomis priesagomis vietovardžių gana yra, bet vietovardžių su priesaga **-on-,** be **Birž-t-on-as,** tėra: **Birštonai** (LAV) kaimas (kieta galūnė) Šakių aps. Griškabū-

džio vls. ir **Birštoniškiai** kaimas Pagėgių aps. Lumpėnų vls. su piliakalniu (Sen. Liet. Enc.). Vadinasi, tų vietovardžių vietovės yra pakrypusios į baltų žemę atėjusių vokiečių gyvenamą pusę.

Šaknies **Birst-** LAV yra vienas vietovardis: **Birsčiai** kaimas Marijampolės aps. Krosnos vls., kurio lytis priartėja prie XIV a. lyties **Birsten** (tada **-en** "-iai" gali būti vokiškoji vietovardžio galūnė), bet to pat amžiaus lytis **Birstan** jau gyvai rodo mūsų kalboje kamieną **Birst-on-**, Biržtono miestelio varde virtusio lytimi **Biršt-on-** "Birštonas", kur priebalsis s tariamas priebalsiu **š**, nelyginant dabar vokiškai, ir kur priesaga **-on-** "-an-" čia nėra mūsiška, tik sulietuvinta iš priesagos **-an-**, svetimųjų gal ir pridėtos prie mūsų galimos vietovardinės šaknies **Birst-**, randamos **Birsčių** (Birsčiai būtų ir Birstijai) kaimo varde.

Jei **Bir-ž-t-on-as** vietovardis savo grynąja šaknimi **Bir-** ar ir su pošakniu **Bir-s-t-** (ar Bir-ž-t-) yra mūsiškas, tai šitokiai šakniai **Bir** paremti Lietuvoje yra šių vietovardžių (LAV):

Birentiškis (ir priesagos **-ant-** bei **-int-** galimos), arba buvusio suslavinto **Navapolis** vardo, kaimas Panevėžio aps. Raguvos vls. Vietovardis asmenvardinis.

Biriagalė kaimas Panevėžio aps. Rozalimo vls. Nuo seno žmonėse tą kaimą girdėdavau vadinant **Biriogala**, kaip Baisogala, Gimbogala, Saudogala ir šiek tiek kitų panašios darybos vietovardžių. Jis Lietuvos Žiemgaloje.

Biržiečiai kaimas Panevėžio aps. Kupiškio vls., Lietuvos Sėloje. Vietovardis bus asmenvardinis.

Biretiškiai kaimas Šiaulių aps. Šiaulėnų vls., į pietus nuo Lietuvos Žiemgalos. Vietovardis bus asmenvardinis.

Birikai kaimas Telšių aps. ir vls., Lietuvos Kuršo rytinėje pusėje, Žemaitijoje. Vietovardžio bus asmenvardinio esama.

Biriočiai kaimas Šiaulių aps. Radviliškio vls., Lietuvos Žiemgalos pietinėje pusėje, jos riboje. Vietovardis bus asmenvardinis.

Biriškė vsd. Zarasų aps. Salako vls., Lietuvos Sėloje. Vietovardis bus asmenvardinis.

Biropšilis vsd. Panevėžio aps. ir vls., Piniavos apylinkėje, Lietuvos Žiemgalos ir Sėlos miškingame pietiniame susidūrime. Analizė: **Bir+op+šil-is** bus trišakinis vietovardis. Jei šaknis **op-** yra iš **up-** "upė", tai šaknis **Bir-** galėtų būti vandenvardinė, o trečioji šaknis **šil-** yra iš žodžio **šilas, šilia.**

APIE BIRŽTONĄ.

Biržtono miestelis stovi Nemuno dešiniajame, bet vakariniame, krante, taigi Biržtono kilpos 1,3 km pločio kakle, ir, žinoma, Nemuno slėnyje, kalnuotumui iškylant pietvakariau ir piečiau. Jis yra Alytaus aps. valsčiaus centras, buv. Punios seniūnijos istorinėje Lietuvoje; 52 ūkiai su 268 gyventojais (1923 m.), o 1938 m. nevasarojimo sezone turėjo 600 gyventojų; 32 km į pietus (ryčiau) nuo Kauno mst., 11 km į šiaurę (vakariau) nuo Punios mstl. ir į jį iš Vilniaus mst. pro Lintavariškes (Lentvarį), Trakus, Drabužininkus, Augštadvarį, Stakliškes, Jiezną ir Sirvius yra 80 km, o iš Trakų — 60 km. Jei Vok. kryžiuočių kelių aprašuose (Wegeberichte) jis minimas kaip sodyba prie **sūraus** vandens (Sen. ir Nauj. Liet. Enc.), tai, viena, jis tais laikais jau plačiai bus buvęs žinomas ir, antra, mūsų kunigaikščių čia gal ir bus buvusi numatyta ir išsirinkta poilsio, gydymosi ir medžiojimo vieta. Vytauto D. daug dokumentų mini Biržtono vardą. Nemuno dešinysis krantas šaltiniuotas. Biržtono kilpoje auga halofitai — augalai, reikalingi sūraus vandens kur drėgnose pievose prie tokių šaltinių. Per Biržtono kurorto parką teka **Druskupis** — Nemuno įtakas iš kairiojo šono, kurio pirmąjį vietovardinį sandą **Drusk-** (Drusk-up-is) nuo žodžio **druska** "sūri valgomoji medžiaga" čia panemunėmis plačiai randama palyginti neretame vietos varde, taip pat šalia šaknies **Sur-** ar **Sūr-** nuo būdvardžio **sūrus** vietovardžių, kartais jau buvusių suspėtų, kad ir pervėlai, suslavinti, kaip **Soleniki** k., **Solschy** (vok. žeml.) k. ir kt. Medžioti čia galėjo tikti pačios Biržtono kilpos šiaurinė miškingoji pusė — vadinamasis Žvėrinčiaus (liet. Žvėryno) Lietuvos did. kunigaikščių medžioklės 583 ha rezervatas; Biržtono kilpelė su gražiu pušynu už Nemuno, ryčiau miestelio i Verknės žiotis; Nemuno kair.-v. pusės šilai, arba Prienų — Balbieriškio 11 km ilgio miškas. Punios šilas į pietus tik už 4,6 km.

Prancūzų Flandrijos keliauninko Ghillibert de Lannoy žinia, kad 1414 m. (po 4 metų po 1410 VIII. 15 Tannenbergo mūšio Prūsų žemės Sasnos srityje) jis iš Trakų mst. buvęs nuvykęs į **Posur, Poseur** pilį pas tada ten vasarojusį Vytautą D. su savo žmona, dukterimi Anastazija Sofija, Maskvos did. kunigaikštiene, ir dukraite Ona. Taigi, ar **Posur, Poseur** pilis Biržtone bus buvusi, ar Biržtone Vytautas D. su savo šeima tada bus vasarojęs? Ligi šiol nurodytieji duomenys tam neprieštarauja, net tai paremia. Be to, gerokai vėlesnė žinia, kad 1473 m. žiemą nuo maro epidemijos čia slapstęsis Kazimieras Jogailaitis su savo šeima, rodo, jog **Posur, Poseur** tebus galėjęs būti Biržtonas: čia ir gydykla, ir nuo orinio pasaulio labiau uždaras Birštono kilpoje pušynas Nemuno rytinėje pusėje, negu Punios pušynas Nemuno vakarinėje pusėje ir dėl Nemuno vagos su Punia tiesiog nesusisiekiantis, ir pats Biržtonas nuo orinio pasaulio šiaipiau labiau uždaresnė vietovė, negu Punia.

Ta Vytauto D. **Posur, Poseur** pilis buvusi didelė, iš medžio ir žemės pastatyta, tarp stataus upės skardžiaus ir lygumos. Mūsų laikais neberandama jokių tos pilies ir jos sodybos pėdsakų. Jei toji pilis buvo Biržtono apylinkėje, tai ji bus turėjusi stovėti pus-

Nemuno kilpa ties Birštonu.
Iškarpa iš naujojo L. Enciklopedijos žemėlapio

antro kilometro tarpe tarp dabartinio Biržtono pietinio priemiesčio ir **Sirvinių** kaimo upelės — Nemuno pietiniame augštame krante, neišskiriant nė Vytauto kalno, Nemuno augštesnio biržtoninio kranto. Ir tada ta pilis su savo sodyba ne Biržtonu, bet **Posur, Poseur** bus buvusi vadinta, kaip ir anas keliauninkas sako. Tad ir dar kuo galima paremti, kad tai Biržtono arčiausios apylinkės vietovė, o ne Punia?

SIRVINIAI.

Sirviniai LAV, Sen. Liet. Enc. Širviniai, vokiečių žemėlapiuose rašoma Szyrwinai "Širvinai" ir lenk. Szyrwinia "Širvinė", kaimas Alytaus aps. Jiezno vls., dabar Biržtono vls.; 11 ūkių su 69 gyventojais (1923 m.); nepilni 2 km ligi Biržtono, kiek atokiau nuo Nemuno deš.-p. stataus kranto, su Nemunu sujungti savu upeliu, kurio vardo šaknis galėtų būti **Sir-v-**. Jei to kaimo vardas nėra nuo asmenvardžio, bet yra nuo ar to upelio vardo ar aplamai nuo žemėvaizdžio, tai tada yra galima plačiau apsistoti prie to kaimovardžio, kuris savo šaknimi yra panašus į dokumentuose užrašytas dvi vietovardines lytis: **Posur** ir **Poseur.**

Sir-v-in-iai, plg. Sir+taut-as, Sir+vyd-as, Sir-v-in-t-a ar **Šir-v-in-t-a** dėl jų šakninio elemento **Sir-** ir taip pat **šir-v-as** "širmas, pilkas, melsvai pilkas, t. y. pilkmelsvis, pelėkas; būdvardis gali būti ir daiktavardinės reikšmės juo labiau vietovardžiuose", bus sudaryti, kaip pvz. vietovardžiai: Derviniai nuo derva, Gramzdinė nuo gramzdas "žuvis (gobio fluviatalis) LKV" arba gramzdas "grumstas, kietas žemės gabalas, gabalu supuolusi žemė", Kapinė nuo kapai, Kelminė nuo kelmai, Mediniai nuo medžiai, t. y. medis, žem. medė "miškas", Riešutinė nuo riešutas (riešutynas), Urviniai nuo urvas, Vilkinė nuo vilkas (vilkų veisimosi vieta), Žardiniai nuo žardas (čardavietė, žardiena) ir kt.; arba su priešdėliu **Pa-**: Padvarinė — pagal dvarą, Pagauštvinis — pagal Gauštvinio vandenį, Pagiriniai — pagal girią, Pagrindinis— pagal grindis, Pajiestinė — pagal Jiesios "Jiestos" upe, Palankinė — pagal lanką, pievą, ir kt. Bet gali būti ir iš asmenvardžio, kaip pvz. yra: Lukšinė, o pavardė Lukša ar Lukšas, Pyraginė, o pav. Pvragius ar trm. Pyragis, Putrinė, o pav. Putra, bet gali būti ir nuo putros, t. y. tokios putražemės, trm. purkšlažemės, Tūpinė, o pav. Tūpė, Žvirbliniai, o pav. Žvirblis ir kt. Bet Sirvinių kaimas stovi prie upelės, prie kurios jokios kitos nėra gyvenvietės, ir dar ir todėl galima spresti, kad jo vardas tėra žemėvaizdinės ar vandenvardinės kilmės, ne asmenvardinės. Be to, **Sirviniai** dar turi pradinį priebalsį **s**, o ne **š**: **s** paprastai randamas labiau vietovardžiuose - vandenvardžiuose, ir jis s senesnis čia už š. Taip pat tas kaimas vra tiesioginis Sūdavos-Jotvos kaimynas, o jotvingiškai **sirvas** "širvas".

Kita ilgesnė upelė nuo anos sirvinės upelės stovi kiek į vakarus, taip pat lygiagrečiai teka į Nemuną irgi per augštumas, prie savęs neturinti jokios gyvenvietės.

POSUR, POSEUR.

Dokumentų vietovardis **Posur, Poseur** analizuotinas kaip priešdėlėtasis begalūnis žodis **Po-sur** ir **Po-seur**: mūsų yra priešdėlis **Pa-** ir pirmoji šaknis irgi **sur-**, o antroji šaknis bus arba iš suslavintos lyties **syr- "seur-"** (kur **y** yra kietas, vadinamasis **jary**, taigi ne mūsiškas minkštas ir **i** kaimynas balsis **y**) arba kaip dabar vokiečių būtų **suer- "seur-"**. Vadinasi, čia mūsų arba vistiek šaknis **sur-**, arba sūr, arba ji beartėjanti į šaknį **ser-** ar **sėr-**, o kitaip įvairėdama, galinti būti ir **sar-**, net ir dar kitų lyčių, kaip vėliau pamatysime. Atrodo, kad tuo tarpu reikia apsistoti prie mūsiškųjų kamienų: **Pa-sur-, Pa-sūr** ir **Pa-ser-, Pa-sėr-.**

Priešdėlis **Pa-** rodo, kad gyvenvietė bus stovėjusi prie vandens tako, kuriuo galėjo būti arba pati Nemuno vaga čia, arba vienas iš kurių čia minėtųjų upelių savo pačiais skardžiaisiais žemupiais, arba net ir pats Druskupio upelis Biržtone. Tik tada Druskupio vardas dėl pirmojo savo sando **Drus-k-**, reikia spręsti, bus vėlesnis už galimą ankstesnį to upelio šaknies **Sur-** ar **Ser-** vardą. Iš to ir tolimesnė išvada: žodis **druska** kažkuriais keliais ar kažkuriuo būdu lietuvių kalboje vietovardiniam reikalui bus atsiradęs vėliau už 1414 m. paskelbtuosius **Posur** ir **Paseur,** o nuo upelio vardą **Drus-k+up-is** vietiniai žmonės bus galėję ir vėliau praminti dėl čia pasitaikančių sūrių šaltinių; plg. anksčiau **druska** ir **sūrus.** Iš baltų tik vieni lietuviai žodį **druska** teturi; kitos indoeuropiečių kalbos to žodžio irgi nevartoja. Taigi, visiems kitiems indoeuropiečiams liet. **druskos** vardas yra šaknies **sal-, sol-,** nors ir tai lietuvių kalboje tebeženklu, taigi nesvetima. Žodžio **druska** kilmė dar nėra susekta: visaip tebesprendžiama. Beje, šaknų **drusk-** ar **sal-, sol-,** kaip ir **sūr-...,** turi vietovardžiai kaip tik plačiai ir tik labiausiai čia aplink Nemuną. Bet ir apie tą "druskos barą" dar nėra visko išaiškinta, o tai net keliais atžvilgiais įdomus reiškinys.

Posur ir **Poseur** tikrosios vietovardinės galūnės sunku bepasakyti, bet greičiausiai tai bus būta vyriškosios giminės gyvenvietės vardo, pvz. **Pa-sur-as** ar **Pa-sur-is, -io** arba **Pa-ser-as** ar **Paser-is, -io,** kurių (Posur, Poseur) galūnių svetimieji dokumentai nepažymėjo. Jei tai būtų buvę moteriškosios giminės vietovardis, tai, rodos, mūsiškiems vietovardžiams svetimieji yra linkę ir galūnes **a** ar **-e** (**-ė**) žymėti. Tuo būdu atrodo aišku, kad **Posur, Poseur** yra baltiškųjų vyriškosios giminės vietovardžių kamienai.

Tuo tarpu negalvodamas apie "sūrumą, sūriuosius vandenis" (tolimesnėje čia apylinkėje yra ir **Sūrelis** ir kt., net čia pat ar atokiau **druskos** vardo vietovardžių, kaip kad ir Druskininkai mstl.), teimu, kaip matome, patį vietovardinį faktą, ir sakytina, kad kažkokie čia tekantys vandenys bus buvę vadinti, šiu dienų žodžių lytimis reiškiant, arba **Sura, Surė** (galėtų būti ir ilgasis **ū**) arba **Sera, Serė** (galėtų būti ir šakninis siaurasis **ė**).

Šiandien norint lietuvišk. vietovardine lytimi vadinti tą Vytauto D. pilį su jos sodyba, reiktų ir pasirinkti vieną iš anų keturių priešdėlėtųjų lyčių. Tik, rodos, kietoji galūnė reikštų tikresnę senovę, o minkštoji galūnė — patogesnį ir įprastesnį vardo tarimą. Kaip pvz. įprasčiau yra (pirma rašomos upės, o toliau iš jų vardų gyvenvietės) Dauguva — Padauguvis, Deimena — Padeimenis, Lukoja — Palukojis, Mūša — Pamūšis, Verksnė — Paverksniai ir kt., taip Sura, Surė — **Pasuris** arba Sera, Serė — **Paseris.**

Kaikas spėja, kad **Posur, Poseur** esąs Biržtonas, nors P. Klimas (Praeitis II 122-123) labiau linkęs tai Punią laikyti (Sen. ir Nauj. Liet. Enc.). Kodėl tai yra Biržtono arčiausioje apylinkėje ar net ir pats Biržtonas, o ne Punia, — čia jau pasakyta. Bet kad ir tai būtų Punia, ta Vytauto D. pilis aną savo atskirą vardą vistiek turėtų turėti Lietuvos istorijoje ir šiandien.

(Bus daugiau)

RAMOVĖS ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS ČIKAGOJE

Penkerių metų Ramovės organizacinio gyvenimo ir darbo sukakties šventė sutapo su antruoju ramovėnų atstovų suvažiavimu, įvykusiu birželio 30 d. Čikagoje.

Suvažiavimui buvo parinktas geresnis hotelis Hamilton, Čikagos centre. 9 val. ryto prie salės jau grupavosi didokas būrys čikagiečių ir atvykusių atstovų iš įvairių Amerikos didmiesčių. Atvyko atstovas ir iš Kanados.

Iškilmingą posėdį atidarė Ramovės pirmininkas gen. P. Plechavičius. Garbės prezidiuman jis pakvietė eilę žymių visuomenės atstovų, kurie atvyko pagerbti ramovėnus, švenčiančius savo penkerių metų sukaktį. Ypatingai malonu buvo matyti prezidiume Lietuvos valstybės atstovą Diplomatijos Šefą p. S. Lozoraitį.

Iškilmingojo posėdžio metu, fotografų šviesoms blykčiojant, buvo išklausyta eilė sveikinimų žodžiu, atsiųstų telegramų ir laiškų.

Po trumpos pertraukos buvo pradėtas darbo posėdis, kurį energingai ir sklandžiai pravedė plk. K. Dabulevičius. Posėdžiui bevykstant atvyko svečiai, vysk. V. Brizgys ir J. Bachunas. Ta proga buvo pašventinta ir įteikta Čikagos skyriui Ramovės vėliava. Vėliavą šventino buv. karo kapelionas kun. Šantaras. Vėliavai vardas duotas — Karininkas Antanas Juozapavičius. Krikšto tėvais buvo p. J. Bachunas ir p. Impulevičienė, kuri tą vėliavą išsiuvinėjo.

Įteikdamas vėliavą Čikagos skyriaus pirmininkui P. Dirkiui, gen. Plechavičius palinkėjo, kad ta vėliava būtų parvežta į Nepriklausomą Lietuvą. Savo žodyje vysk. V. Brizgys perdavė visų, ir mirusių, Lietuvos vyskupų vardu sveikinimus, linkėdamas nenustoti lietuviškos dvasios ir pasiryžimo grįžti į Lietuvą. Jauniesiems vėliauninkams jis palinkėjo, kad jei jų ginklas nebus reikalingas Lietuvai, tai kad jų širdys ir veikla būtų skirta Lietuvai.

Krikštatėvis J. Bachunas savo žodyje pareiškė, kad jei ne naujieji ateiviai, lietuviško judėjimo gal jau ir nebebūtų Amerikoje. Senieji ateiviai neparengė jaunimo tolesnei veiklos tąsai, todėl naujieji turi daryti viską, kad perduotų jaunimui lietuvybę.

Darbo posėdžio pradžioje Čikagos skyriaus atstovas inešė pasiūlymą pakeisti dienotvarkę, išbraukiant iš jos Ramovės ir A. L. Legiono jungimosi klausimą. Klausimas buvo pasiūlytas balsavimui ir 22 balsais prieš 20 tas straipsnis buvo išimtas iš dienotvarkės ir, tuo būdu, ilgai užtrukęs, svarstymų ir ginčų sukėlęs jungimosi reikalas buvo užbaigtas. Ramovė nutarė nesijungti, likti su savo vardu ir, nors ir su jaunomis tradicijomis, tačiau savaranki organizacija.

Ramovės centro valdybos apyskaitinį pranešimą skaitė gen. Plechavičius ir plk. A. Reklaitis. Pranešimas buvo priimtas be pataisų ir centro valdybos veiklai buvo pritarta.

Vienas iš svarbiausių dienotvarkės punktų buvo naujos centro valdybos rinkimai. Prieš rinkimus buvo išsiaiškinta, kad centro valdybos būstinė turi pasilikti Čikagoje, ne vien dėlto, kad atstovai už tai pasisakė, bet dar ir dėlto, kad jau inkorporavimo dokumentas nurodo organizacijai jos valdomojo organo vietą. Kiti organai gali būti ir kitose vietovėse.

Kadangi visa suvažiavimo dienotvarkė ir svarstytina medžiaga buvo gerai ir rūpestingai parengta, todėl posėdis vyko sklandžiai. Naujai valdybai rinkti visi galimi daviniai buvo iš anksto paruošti, atstovams teko tik pažymėti paruoštuose kandidatų sąrašuose norimus asmenis.

Į naują Ramovės centro valdybą balsų daugumos tvarkoje buvo išrinkti: gen. P. Plechavičius, M. Reklaitis, A. Gaušas, J. Tumas, J. Balčiunas, J. Variakojis ir K. Oželis, Jr. Viso buvo paduotos 54 balsavimo kortelės.

Toliau vyko debatai įvairiais klausimais, kurių vienas svarbiausių, sukėlęs kiek daugiau ginčų, buvo savišalpos fondo klausimas. Buvo nutarta Sąjungai turėti vieną fondą su dviem sąskaitomis: vieną invalidų šalpai ir antrą savišalpai. Buvo pabrėžta, kad visos šalpos aukos turi būti siunčiamos per centro valdybą, tuo bus pasiekta didesnio veiksmingumo ir teisingumo.

Organizacinę veiklą benagrinėjant, buvo iškelta įdomių minčių. Originalią mintį patiekė Omahos atstovas kpt. J. Sakalas, pabrėždamas, kad Ramovė savo

Ramovės vėliavos šventinimas:

Iš k. į d.: B. Impulevičienė, J. Bachunas, R. Cinka, K. Dirkis, V. Dirkis, J. Stankūnas, Čikagos sk. p-kas — P. Dirkis, kun. šantaras, S. Grigaravičius ir J. Namikas.

Posėdžio metu kalba vysk. V. Brizgys. Kairėje — K. Budrys, K. Dabulevičius. Dešinėje — A. Impulevičius ir Ramovės C. V. pirm. gen. P. Plechavičius.

kultūrine veikla, norėdama plačiai apimti, tik skaido savo jėgas ir išteklius ir, aišku, nieko lemiančio nuveikti negali. Jo nuomone Ramovės veikla, vieton konkurencijos kitom kultūrinėm ir visuomeninėm organizacijom, turėtų koncentruotis viena kryptimi ir būtent, jaunimo fizinio lavinimo rėmimo srityje. Juk Ramovei rūpi būsimi Lietuvos kariai, kurie kils iš dabarties jaunimo eilių. Sveika fizinio lavinimosi ir auklėjimo programa sukuria ne tik sveiko kūno, bet ir taurios dvasios jaunuolius, kurie Ramovės remiami iš jos semtųsi patriotizmo. Fizinis lavinimas yra viena priemonių ugdyti karines dorybes.

"KARIO" reikalu kalbėjo redaktorius Z. Raulinaitis. Jo kalba rado šilto pritarimo susirinkusiuose. Kreipimasis visom išgalėm išlaikyti gyvą KARĮ, tą iš dabartinių veiksmingiausių veteranų ginklų kovoje už Lietuvą, buvo suprastas. Skyrių atstovai pritarė ir pasiryžo suaktyvinti žurnalo rėmimo akciją skyriuose. Clevelando sk. pirmininko p. Budrio iniciatyva čia pat salėje buvo parinkta aukų KARIO leidimui paremti.

Rezoliucijų komisijos patiekta eilė nutarimų ir sveikinimų mūsų visuomenės vadovaujantiems organams ir asmenims buvo priimta.

Gerai ir tvarkingai pravesto suvažiavimo posėdžiai paliko gražų įspūdį ir troškimą, kad panašūs suvažiavimai įvyktų bent kas 2 ar 3 metai. Jie reikalingi, nes įneša gyvumo, naujos dvasios ir įdomumo į kasdieninio gyvenimo dulkių apnešamą organizacinį darbą ir gyvenimą.

Už šio atstovų suvažiavimo ir Sąjungos šventės suorganizavimą priklauso nuoširdi ramovėnų padėka darbštiems rengėjams.

SUKAKTUVINIS RAMOVĖS BANKETAS

Lietuvių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Skyrių Atstovų Suvažiavimo ir 5 metų Sąjungos sukakties minėjimo proga š. m. birželio 30 d. buvo surengtas Čikagoje Hamilton viešbuty banketas, kuriame dalyvavo Diplomatijos Šefas ministeris Stasys Lozoraitis su ponia, konsulas dr. P. Daužvardis, L. B. Čikagos apygardos pirmininkas dr. J. Bajerčius, dr. S. Biežis su ponia, lietuvių žymus veikėjas J. Bachunas, skaučių vadovė O. Zailskienė, karo kapelionas kun. Šantaras ir daug kitų nuoširdžių lietuvių patriotų, Lietuvos ginklo draugų ir ramovėnų su šeimomis. Viso bankete buvo arti 200 asmenų. Banketą atidarė Sąjungos pirmininkas P. Plechavičius, pasveikindamas visus atsilankiusius ir palinkėdamas visiems linksmos, draugiškos nuotaikos. Pagrindinę kalbą pasakė Diplomatijos Šefas. Jo kalbos tekstas dedamas ištisai žemiau. P. Plechavičius, padėkojęs ministeriui už pasakytą kalbą, pavedė banketo tolimesnį vadovavimą K. Oželiui, Jr. Jis šias pareigas atliko pasigėrėtinai sumaniai ir gražiai. Šiltus ir nuoširdžius sveikinimus ir linkėjimus ramovėnams reiškė visi kalbėtojai — svečiai. Kalbėtojų tarpe buvo: konsulas dr. P. Daužvardis, dr. J. Bajerčius, kun. Šantaras dr. S. Biežis, J. Bachunas, O. Zailskienė ir p. Impulevičienė.

Sąjungos pirmininkas, kaip šeimininkas, kalbėjo paskutinis. Jis išgyventais pavyzdžiais ir neginčijamais faktais ryškiai akcentavo mūsų išeivijos veiksnių ir atskirų partinių fanatikų dvasinį-moralinį bankrotą. Jei ir toliau partinius "kromelius" jie statys augščiau už mūsų tautinius ir valstybinius reikalus, lietuvių vienybės išeivijoje nematysime, už tai tokiems ir Kybartų skryningas gali būti neišvengiamas, sakė P. Plechavičius. Kalbėtojas ragino visus geros valios ir gerų norų lietuvius burtis po viena Lietuvos trispalve ir rasti visiems vieną bendrą kalbą Lietuvos laisvinimo ir lietuvybės išlaikymo darbe.

LIETUVOS DIPLOMATIJOS ŠEFO STASIO LOZORAIČIO KALBA, PASAKYTA LIETUVIŲ VETERANŲ SĄJUNGOS "RAMOVĖ" BANKETE, BIRŽELIO 30 D.

Lietuvių Sąjungai "Ramovė" švenčiant penkerių metų sukaktį, reiškiu Jums, kariai, širdingus sveikinimus ir linkėjimus. Aš turiu ypatingą priežastį džiaugtis, kad esu Jūsų tarpe. Man esant Užsienio Reikalų Ministerijoje, buvo nustatytas ankštas ir nuolatinis kontaktas tarp Ministerijos ir Kariuomenės Štabo, ir šiandien šioje salėje yra žmonių, kuriems aš esu giliai dėkingas už našų, lojalų, draugišką bendradarbiavimą, kuriame matėsi mūsų karininkijos augštas pasiruošimo lygmuo ir jos atsidavimas Lietuvai, jos gerovei. Jieškodamas pažįstamų veidų, aš matau čia karių, kurių žygius mūsų tauta sekė su pasigėrėjimu nuo pat 1918 metų.

Ir štai po tiek metų aš vėl esu Jūsų tarpe, vėl matau Jūsų susirūpinimą Lietuvos reikalais, Jūsų pasiryžimą lojaliai, draugiškai ir našiai bendradarbiauti su kiekvienu lietuviu, kuris siekia Lietuvai laisvės ir nepriklausomybės, tai yra — laimės. Lygiai toks pat yra ir mano pasiryžimas. Lygiai taip pat ir aš, kaip Diplomatijos Šefas, kaip lietuvis ir pilietis esu pasiryžęs remti kiekvieną pastangą ir pats stengtis, kad užsienio lietuvių tarpe būtų sudarytos tinkamos moralinės sąlygos vieningam, plačius visuomenės sluogsnius jungiančiam Lietuvos darbui dirbti. Tokių sąlygų sudarymu suinteresuota Diplomatinė Tarnyba, kuri, būdama vienintelių valstybės organu užsieny ir atstovaudama Lietuvą tarpvalstybinių santykių plotmėje, didžiai vertina visuomenės teikiamą jai moralinę paramą. Ypač kai toji parama ateina iš vieningos visuomenės ir yra skiriama visai Diplomatinei Tarnybai, nedarant skirtumo tarp atskirų tarnybos narių ar įstaigų. Tokio skirtumo darymas būtų, be kita ko,

LIETUVA IR JOS KARALIAI

J. MANTVYDAS

Įsigalėjęs teigimas, kad Mindaugas buvo pirmas ir paskutinis Lietuvos karalius, verčia mus iš naujo peržiūrėti kai kuriuos istorinius faktus ir juos apvalyti nuo kaimynų tendencijų. Mindaugas nebuvo paskutinis Lietuvos karalius, bet jų buvo ir daugiau, ir štai kodėl taip manoma.

Iš popiežiaus Inocento IV laiško matome, kad Mindaugas priimamas Šv. Petro nuosavybėn su visa jo šeima — žmona ir vaikais — ir turimomis bei turėsimomis žemėmis. Pagal tą pačią privilegiją ir teisę jis vainikuojamas Lietuvos karaliumi su karūnos paveldėjimo teise ir karalystės tęstinumu jo šeimos narių asmenyse, kartu su valdomomis žemėmis. Tas faktas rodo, kad Mindaugas buvo karūnuotas ne vien kaip asmuo atskirai, bet kartu su savo valstybe — Lietuva — kuriai taipgi suteiktos pilno suvereniteto teisės karalystės formoje, galiojančios ir po valdovo mirties.

Nežinome fakto, kad po Mindaugo žuvimo ta karalystės teisė Lietuvai būtų buvusi popiežiaus atšaukta, panaikinta, nes Mindaugo dinastiją dar tęsė jo sūnus Vaišvilkas, kuris dėl politinių aplinkybių nors ir buvo užsidaręs vienuolyne, prieš tai galėjo turėti vaikų. Pagaliau nėra žinoma kiek pats Mindaugas turėjo vaikų ir abejotina, ar tie jo minimieji Ruklys su Rupeikiu tikrai buvo nužudyti, ar jų vietoje nežuvo kiti, nes vyras kaip Mindaugas turėjo sugebėti savo sunkiai iškovotą karūnos teisę apsaugoti. Atsižvelgiant į ano meto Lietuvos politines aplinkybes — karo stovis su dviem vokiečių Ordinais ir pietų bei rytų slavais — kaimynai norėjo Lietuvos karalystės idėją sužlugdyti su pirmuoju krikščioniškų jos karaliumi, todėl ir jų kronikininkai visko prirašė, o tikroji padėties žinia negalėjo per priešų apsupimą prasiveržti. Todėl ir lieka paslaptingas pomindauginis Lietuvos istorijos lapas.

Jei ir nebūtų likę tiesioginių Mindaugo dinastijos tesėių, tai Lietuvos Karalystės teisė nežuvo, atsižvelgiant į faktą, kad kitose Europos šalyse su karaliaus nužudymu karalystės teisė nesibaigdavo, būdavo tęsiama naujos dinastijos valdovų. Ar tų naujų valdovų tikybiniai pakitimai panaikino karalystės teisę? Atsakymas yra vėl Europos karalystėse, kur pav. Henriko VIII atsimetimas nuo Bažnyčios Anglijos karūnos nepanaikino. Tas pats liudijimas ir iš Prūsijos karalių pusės, — jie, tapę protestantais, nenustojo nei karaliaus vardo, nei teisių. Ar nekrikščionis valdovas gali vadintis karaliumi? Žinoma, kad gali, jei jis tai sugeba padaryti. Daugelis prieškrikščionybinio laiko valdovų, pav. Graikijos, Persijos, Makedonijos, biblijiniai izraelitų valdovai yra vadinami karaliais. Karaliaus vardo teisė dar pagrįsčiau priklauso visiems pomindauginiams Lietuvos valdovams, nes jie paveldėjo jau nuo ano meto tarptautinės teisės

---

bergždžias dalykas, nes Diplomatinė Tarnyba yra taip pat vieninga ir savo pareigas vykdo bei savitarpio santykius tvarko toje pat dvasioje kaip ir prieš 20 ar 30 metų.

Aš esu tikras, kad mano mintys ras pas Jus, "Ramovės" Sąjungos nariai, tinkamą supratimą ir atbalsį, išplaukiančius tiek iš Jūsų dvasinės formacijos, tiek iš nuotaikos, kurią mokėjote sudaryti "Ramovėje".

"Ramovės" Sąjunga atlieka svarbų ir kilnų uždavinį. Ji rūpinasi išlaikyti draugiškus ryšius tarp Lietuvos karių užsieny, atstovauja ir tęsia garbingas Lietuvos kariuomenės tradicijas, vadovaujasi Lietuvos valstybingumo idėja ir dalyvauja užsienio lietuvių darbe mūsų valstybės nepriklausomybei sugražinti. Visų mūsų organizacijų tarpe Jūsų Sąjunga dirba, tur būt, tyliausiai. Ir tai yra suprantama, nes tikras, esminis darbas nereikalingas reklamos, — jisai imponuoja savaime; antra, gali būti tylūs tie, kas turi autoritetą.

Jūs gi turite dvigubą autoritetą, asmenini, kurį suteikia kilniausios piliečio pareigos, — pareigos saugoti savo kraštą savo gyvybe — atlikimas, ir tą autoritetą, kurį kiekvieno gero lietuvio akyse Lietuvos kariuomenė turėjo, turi ir visados turės. Kas galėtų užmiršti jos drąsą, pasišventimą, aukas, kuriomis ji nuo pat 1918 metų, nuo Lietuvos valstybės atstatymo gynė kraštą nuo bolševikų, lenkų, bermontininkų užpuolimų? Kiekvieną kartą, kai Vyriausybė, kuri viena tegali spręsti apie kariuomenės panaudojimą tarptautiniuose santykiuose, kiekvieną kartą, sakau, kai Vyriausybė įsakė kariuomenei panaudoti ginklą priešui atremti, tie įsakymai būdavo įvykdyti drąsiai, su pasišventimu, karšta širdimi, nežiūrint sunkiausių sąlygų, persveriančių priešo jėgų. Jokios civilizuotos valstybės kariuomenė neveda "savų" karų: visa atsakomybė už taiką ir karą priklauso vien tiktai politinei valstybės vadovybei, tai yra, vyriausybei. Todėl ir mūsų kariuomenė vykdė Vyriausybės įsakymą, kuriuo 1940 metais jai buvo pavesta ginklo nekelti. Ir to įsakymo klausyti buvo kariuomenės pareiga, kurią ji atliko skaudančia širdimi, prieš savo įsitikinimą, bei jausmus. Ko troško karių širdys, kurie buvo jų įsitikinimai, kokie jausmai, — tai paliudija didelės aukos, kurių turėjo kariai sovietų ir vokiečių okupacijos metu, tūkstančiai žuvusių karių partizanų ir jų ilgas, ilgesnis kaip bet kuriame kitame krašte, pasipriešinimas sovietams Antrajam Pasauliniam karui jau pasibaigus.

Lietuvos kariuomenės garbė, kurią Jūs atstovaujate užsieny, yra nepaliesta ir šviečia ta pat šviesa kaip 1918-20 metais.

Kas jums paliko iš tų tolimų, sunkių, bet kartu laimingų laikų? Ar tik senos žaizdos, Vyčio Kryžiai, žuvusių už Lietuvą karių kapai? Ne, Jums, mums visiems, visai tautai palieka dar daugiau. Palieka neišdildoma, nesunaikinama dvasia, kuria gyveno, veikė, kovojo mūsų kariuomenė; dvasia, kurią Jūs įkvėpdavot jaunuomenei; dvasia, kuria ir šiandien gyvena mūsų krašte, nepripažindama svetimos okupacijos ir siekdama savo valstybės nepriklausomybės atstatymo.

Mus visus šį vakarą čia jungia dvi jėgos: pagarba praeičiai ir tikėjimas į Lietuvos ateitį. Ateis laikas ir Jūsų pulkų vėliavos — garbės, ištikimybės, riteriškumo, Jūsų ir visos tautos riteriškumo — simboliai vėl suplevėsuos laisvos ir nepriklausomos Lietuvos Saulėje.

Didysis Adomo Varno kūrinys

Aliejus

MINDAUGO VAINIKAVIMAS
1253 METAIS

pripažintą Lietuvos Karalystę ir patys buvo absoliutūs suverenai, nuo jokios užsienio politinės ar idealoginės jėgos nepriklausomi.

Negalima tikėti, kad su Mindaugo mirtimi žuvo ir jo toleruotas krikščionybės veikimas Lietuvos teritorijoje. Nors vyskupo Kristijono nesėkmingas veikimas Žemaičiuose, jam labiau besirūpinant teritoriniais savo reikalais, baigėsi pasišalinimu, Roma buvo parūpinusi Mindaugui kitą vyskupą — Vitą — skaitomą lenku, deja, iš tokio krašto, kurs tada dar nebuvo lenkiškas, todėl galima tikėti, kad tas Vitas (Vytas, vytis) — bus buvęs prūsas, nemokąs lietuvių kalbos, kad labiau įtiktų Mindaugo tautiškai bažnyčios politikai. Ar tas Vytas ištikrųjų negavo veikti Lietuvoje — Gardino tariami cerkvės griuvėsiai ar nebus tik jo katedros liekanos — ar jis veikė be didesnio garso, nėra aišku, tačiau suprantama, kad krikščionybė krašte nebuvo naujiena, o Gediminas jau ją toleravo ir pats buvo apsipratęs su savo krikšto idėja. Tas rodo, kad ir iš Bažnyčios pusės nebuvo reikalo Lietuvos Karalystės tęstinumą panaikinti, nors jos valdovai nepraktikavo tos religijos. Galima prileisti, kad Gediminas ir titulavosi Lietuvos ir daugelio rusų žemių karaliumi ne vien iš savo ambicijos, bet ir pagal Mindaugo karūnos teisę bei Bažnyčios pritarimą. Mūsų akimis Gediminas, kurį tik Dlugošas XV amž. pavadino kunigaikščiu, yra daugiau negu karalius, nes valdė ir kitų tautų suverenius vienetus, skyrė ir pripažino jiems savo valdovus pagal savo absoliutę valią. Tokios pat galios valdovai buvo ir kiti, nuo Mindaugo iki Kęstučio, kronikose vadinami "rex", sudarė šauniausią, savarankiškiausią tautinės Lietuvos istorijos tarpą, kur lietuvių kalba ir kultūra tebebuvo pilnateisės savo karalių rūmuose, gaivinama savo religijos, sutampančios su visos tautos reikalais ir jos dvasia. Tame lietuviškos kultūros laikotarpyje liko didžioji tautos galybės paslaptis, leidusi tiek amžių atlaikyti kaimynų sukeltus karus.

Vytautas Didysis buvo "de facto" ir "de jure" pripažintas Lietuvos karaliumi tik vieniems lenkams prieštaraujant. Jei istorija ir nerodo jo iškilmingo vainikavimo, tačiau ir neįrodo jo tylaus priešmirtinio nevainikavimo. Pagaliau ir nesvarbu pačios vainikavimo apeigos, — didieji valdovai sugebėdavo karūną užsidėti ir savo rankomis. Lenkų dvasininkai, turėję didžiausią įtaką Lenkijos valstybėje ir jos karališkame dvare, iš pavydo stengėsi mažinti Lietuvos valdovų titulus, kad jie nenustelbtų lenkų karūnos, todėl bus nemažai istorinių faktų bei dokumentų nuslėpę nuo istorijos šviesos, arba iš fanatizmo tiesiog sunaikinę. Gaila, kad mūsų istorikai tas jų klastas ligi šiol paraidžiui tebekartoja.

Matome, kad nuo Mindaugo laikų ligi Vytauto mirties Lietuva buvo tris kartus iškilusi kaip karalystė, kitaip sakant — buvo perkarūnuota, nors jos karalystės teisės tęstinumas tebegaliojo ir iš pirmojo karaliaus paveldėtas. To laiko Lietuva netik kad buvo absoliutiškai nepriklausoma, bet ir įtakinga užsieniuose, o pačią Lenkiją ji tiesiog rikiavo ir komandavo. Vėliau, kada Lietuvos valdovai buvo renkami ir Lenkijos valdovais, jų garbė nemažėjo, — tapo dvigubais karaliais. Lietuvos karaliai valdė Lenkiją būdami mūsų kilmės žmonės. Nors to laikotarpio karaliai mūsų tautai daug naudos nedavė, tačiau visada išlaikė seperatinę Lietuvos idėją su atskira santvarka karo, politikos bei ūkio srityse. Lietuvą su Lenkija terišo tik Lietuvos karaliaus išrinkimas Lenkijos karaliumi. Tokia padėtis tęsėsi iki Žygimanto Augusto, paskutiniojo iš Gedimino giminės, kurio valdymo laiku buvo sudaryta Liublino unija, panaikinusi Lietuvos atskirą karalystę. Nuo to laiko prasidėjo gėdingiausias Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos istorinis laikotarpis. Tada priviso nelietuviškais vardais išdidžių ponų, savo vardus rašiusių didžiosiomis raidėmis laiškuose, bet neįstengusių įsirašyti lietuvių tautoje nė mažiausiomis raidėmis. To laikotarpio palikimą randame lietuvių anekdotuose apie ponus ir sužalotose ūkininkų pavardėse.

Sutraukę visa, kas čia pasakyta, randame tokias išvadas: 1) Mindaugas nebuvo paskutinis Lietuvos karalius, 2) Lietuva turi karalystės teisę ir titulą, 3) nekrikščioniškieji Lietuvos Didieji Kunigaikščiai yra Lietuvos karaliai, 4) visi Gediminaičiai, valdę Lietuvos ar Lenkijos sostus, kaip tiesioginiai Lietuvos karališkos dinastijos tęsėjai, turi būti vaizduojami ir rašomi karaliais, kad tuo būdu būtų atitaisyta istorinė ir moralinė skriauda lietuvių tautai. Lietuviai istorikai pirmieji tai padarys, o jais paseks ir kitataučiai istorijų rašytojai, nes niekada nevėlu klaidas atitaisyti. Reikia, kad patys lietuviai imtų savo istoriją ginti, nes juk tai yra visų mūsų politinių ir tautinių jėgų šaltinis, mūsų gyvybės medžio sultis.

POLITINIAI VINGIAI

K. T. DUBYSA

STALININĖ ERA

Teisingai yra vadinama karo meto laikotarpio politinė draugystė tarp JAV ir Sovietų "medaus mėnesio" vardu. Šį laikotarpį galime pratęsti iki 1945 m., atseit, iki hitlerinės Vokietijos paklupdymo karo lauke. Suteikta reali pagalba, karinės galios panaudojimas, išgelbėjo Stalino diktatūrą nuo žlugimo. Tvarkant pokarinio gyvenimo politinius ir taikos reikalus, Stalinas parodė savo dviveidiškumą, diktatoriui priderančiais metodais ir veiksmais. Už šį elgesį demokratinė laisvė Stalino negali smerkti. Juo buvo atidarytos akys demokratinių kraštų vadovaujančių asmenų ir politikų. Nors pavėluotai, su nuostoliais, bet suspėta komunizmo tikslai pristabdyti Tolimuose Rytuose, Europoje ir kitose vietose. Iš Komunistų partijos suvažiavime pasakytos atstovams Chruščevo kalbos galima spėti, kad patys Stalino tarnai jį nulinčiavo ir paskelbė pasauliui, jog jis mirė naturalia mirtimi.

POSTALININĖ ERA

Ji prasideda su 1953 m. kovo mėnesiu, t. y., su oficialiai paskelbta diktatoriaus mirtimi. Tapęs premjeru G. Malenkovas, paliko seną užsienio politiką, bet pradėjo lengvinti sunkų ir blogą vidaus gyvenimo tarpsnį. Nors po metų jis prisipažino, kad "nesugebąs" tvarkyti vidaus pagerinimo programos, tačiau Sovietų vergai pajuto gyvenimo pagerėjimą, nes atsirado daugiau būtino vartojimo gėrybių. Ir vienintelis komunizmo eros premjeras, kuris tebėra gyvas, dar užima augštas pareigas.

Stalino žvaigždės prigesinimą reikia laikyti 1948 m. Berlyno blokados nepasisekimą ir 1950 m. jos visišką patamsėjimą prasidėjus Korejos avantiūrai. Šie laikotarpiai pradėjo naują erą tarp Vakarų ir Rytų, tarp demokratinės laisvės ir komunistinės vergijos. Neginčijamai garbė tenka to meto JAV prezidentui H. Trumanui, nes jis be svyravimo davė įsakymą atremti komunistų pasikėsinimą. Jo pavyzdį pasekė Anglija, Prancūzija ir kiti Vakarų demokratiniai kraštai. Ir čia laisvė susikirto su vergija atvirai ir karčiai. Pasėkos — pasaulio suskilimas į du atvirus blokus ir tretįjį svyruojantį-neutralų. Prasidėjęs šaltasis karas prigęso 1955 m. liepos mėnesyje "didžiųjų" Genevos konferencijoje. "Dūminė dvasia" pakeitė karo pavadinimą. Šaltojo karo vietoje prasidėjo ekonominis, kuris vyksta šiandieną visais frontais, visuose kontinentuose. Genevoje "senos pažintys" pralaužė Sovietų geležinę uždangą, bet neįstengė ir neįstengia duoti vaisių, kurių Vakarai tikėjosi. Vyksta pasikeitimas oficialiomis ir privatinėmis organizacijomis, lengviau gauna leidimus turistai, bet nuvykę į Sovietų imperiją jie gali matyti ir kalbėtis tik ten ir su tais, kurie yra tam reikalui paruošti, numatyti iš anksto.

DU ŽINGSNIAI ATGAL RODOMI — TRYS PIRMYN SLEPIAMI

Į šią programą įeina Sovietų šypsniai, imperijos lankymas, susirašinėjimas gyventojų su užsieniais, dramatiškas Stalino nuvertinimas iki nulio, vadovaujančių vadų pakeitimas, sulaužymas "nesilankymo" Sovietų vadų užsienyje tradicijos, tariamosios decentralizavimo priemonės. Tai yra dviejų žingsnių Lenino taisyklės vykdymas. Viešu demonstravimu siekiama įtikinti laisvąjį pasaulį Sovietų postalininės eros pasikeitimu, palinkimu į gerą pusę. Šūvis taikomas svyruojantiems ir neutralumą reklamuojantiems laisvojo pasaulio sluogsniams. Gi tokių yra nemaža. Nuo Airijos iki Indonezijos, nuo arabiškos Yemeno karalystės iki socialistinės Švedijos. Šie kraštai turi 609 milijonų žmonių masę, atseit, 1/5 žmonijos. Paslėpimas trijų žingsnių pirmyn, arba pagrindinio tikslo — sukomunistinimo — leidžia sėti tose masėse komunistinės santvarkos gerumo sėklą, augina pasitikėjimą ir patrauklumą komunistinei ideologijai. Čia yra pats dramatiškiausias ir pavojingiausias Rytų ir Vakarų interesų susikirtimo sąlytis.

Tenka spręsti, kad komunistinė jėga jaučiasi per silpna esanti stoti į atvirą kovą su laisve, t. y., su demokratiniu pasauliu. Vakarų pareiga, laisvo žmogaus prievolė, dėti visas pastangas, įrodyti trijų žingsnių komunistų apgaulę, tikrą pavojų ir grėsmę. Neužtenka dabartinio komunizmo pletotės pristabdymo, reikia imti spausti ir stumti jį atgal, į senas, prieškarines sienas, kuriose jis gali gyventi arba žlugti nuo gautų atsitraukimo smūgių.

POLITINĖ KOMBINACIJA

Sovietams savo blokui vadovauti yra lengviau. Jų įsakymai yra privalomi satelitams. Pastarieji nei savo balso, nei nuomonės neturi. Kas įsakyta, tas ir privaloma padaryti. Priešingai yra Vakarų pusėje. Šiam blokui priklauso laisvos ir demokratinės valstybės. Jos turi ir nuomones, balsą ir interesus. Vadovui reikia derinti viskas, kad išlygintų priešingumus, atsiradusias skirtingas nuomones, pažiūras. Matome, kad Vakarų kova su tiranija neina tokiu sklandumu, koks tai kovai vesti būtų reikalingas. Kol randamas kompromisas, kol išsiaiškinama, prabėga laikas, kuris priešingos pusės sunaudojamas savo naudai. Jei iki šiol komunizmas tai šen, tai ten prasiveržė, yra kaltė ne JAV vadovavimo, bet daugiau Vakarų savitarpio ginčų ir vieningumo stokos. Politinė kombinacija yra sudėtinga, sunki ir dažnokai kovos eiga yra sulėtinama.

Šiandieną mes matome Sovietus sumaniai manevruojant Vidurio Rytuose. Naujasis užsienio reikalų ministras Dimitrijus T. Šepilovas "geros valios, draugystės ir brolybės" pirmuoju vizitu lankosi Egipte, Sirijoje, Lebanone ir greičiausiai Graikijoje. Jo skonis ir politinė kryptis sako, kad linija bus laikoma sena, bet priemonės gali sumodernėti ir būdai pasikeisti. Toji erdvė, kur savo pirmąjį politinį vizitą pasirinko Sovietų naujasis užsienių reikalų ir politikos vadovas, yra karšta: arabai ir žydai pasikeičia šūvių salvėmis, naudojasi paliaubų proga sustiprinti ir apginkluoti savo jėgas. Argi čia yra paprastas sutapimas? Ar eilinis vizitas buvo padarytas 1955 m. liepos mėn. Aleksandrijoje, esant Šepilovui "Pravdos" laikraščio redaktoriumi? Savo kalbose sakydamas, kad Sovietai yra arabų pasaulio "draugai ir broliai", Šepilovas vykdo seną partijos programą, siekia tų pačių tikslų, išnaudoja esamą padėtį. Prekybinių santykių paspartinimas "ginklų technikais" rodo naują raidą. Čia mes turime politinę kombinaciją, priešingą Vakarams. Jų pastangos išlaikyti toje erdvėje ginklavimosi pusiausvyrą, neleisti nei vienai, nei kitai pusei per daug apsiginkluoti, Šepilovo "konferavimo metu", praėjusiais metais, buvo dalinai sumaišyta. Sukėlusi triukšmą Egipto "ginklų prekyba" su Čekoslovakija, tam reikalui pasitarnavo. Gi šį reikalą tvarkė tada dar "Pravdos"' redaktorius, dabartinis Sovietų ministras Šepilovas. Šį uždavinį jis atliko ne suraukta kakta, bet su šypsena. Šiandieną jis savo vizito metu gali pasidžiaugti Egipto raudonosios Kinijos pripažinimu, greita Nasser kelione į Peipingą. Tuo keliu greitai gali nužengti ir Sirija. Vadinamas "Nasser-Style" neutralumas, laiminant Indijos Nehru, arabus gali sugundyti pasekti Egipto premierą. Šie reiškiniai yra sovietams malonūs, nes už jų slypi jų tikslas į Vidurio Rytų naftos, alyvos ir skysto kuro lobius. Kipro saloje tiesioginiai ar netiesioginiai jie skatina nacionalistinį apetitą. Jie žino kam tuo kenkia. Naudojasi proga. Tas pats galima pasakyti ir apie Alžeriją bei kitas Prancūzijos kolonijas.

SOVIETŲ KARINIŲ JĖGŲ SANTYKIS SU VAKARŲ JĖGOMIS

JUOZAS ŠARŪNAS

Spaudos konferencijoje prez. Eisenhoweris yra išsireiškęs, kad numatomas sovietinių karo jėgų sumažinimas nėra koks nors taikos labui daromas žingsnis, nes ir vėliau Sovietų Sąjunga turės didelę persvarą prieš vakarus.

Vakarinių valstybių ginkluotose jėgose Europoje yra 60 divizijų. Jas sudaro: JAV — 5 divizijos, D. Britanijos — 4, Prancūzijos — 5, Italijos — 6, Belgijos — 3, Turkijos — 22, Graikijos — 11, Portugalijos — 1, Olandijos —1½, Kanados, Norvegijos ir Danijos po ½ divizijos.

J. A. Valstybės, Kanada, D. Britanija ir Prancūzija turi daugiau kariuomenės, kuri randasi jų kraštuose, arba užeuropinėse teritorijose. Ispanija nors ir neįeina į vakarų sąjungą, bet yra susirišusi sutartimi su Portugalija ir JAV. Ispanija yra aiškiai prieškomunistinė valstybė ir pavojui ištikus tuojau stotų šalia vakariečių. Jos ginkluotosios jėgos dabar yra reorganizacinėje būklėje. Anksčiau jos neturėjo pakankamai modernių ginklų, todėl neturėjo ir didesnės vertės. Prieš metus įvyko permaina ir jei dabar skaitysime ją turint 5 divizijas, manau, kad nebus padaryta didelė klaida.

Dar vis nėra Vak. Vokietijos ginkluotų jėgų, tačiau sunku sutikti, kad sovietinių karinių jėgų sumažinimas verstų vak. Vokietiją prie rezignacijos. Kol sovietai radikaliai nepakeis savo užsienio politikos, tol Vak. Vokietija pasiliks vakariečių pusėje. Daleiskime, kad vieton projektuotų 500.000 karių vak. Vokietija turės tik 300.000 karių, kurie, tačiau, sudarytų 30 pilno sąstato divizijų. Tada vietoje 60 divizijų NATO turėtų — 85. Vienok ir tas skaičius yra per mažas.

Panagrinėję vakarinių valstybių ginkluotų jėgų stovį Europoje aiškiai matytume, kad esamieji vienetai nėra pilno sąstato, kad juose trūksta moderniųjų ginklų ir kt.

Dabar pažvelkime į sovietinio bloko karines jėgas Europoje. Pagal atsargius skaičiavimus ir po 1.200.000 karių redukcijos sovietų blokas dar turės 166 divizijas. Sovietų pilno sąstato divizijose yra apie 10.000 karių, o vakarinėse apie 15.000. Ugnies galingumas pareina nuo jų organizacinių skirtumų.

Į amerikoniškas ir britų divizijas įeina daug ne kautynių elementų, dideli administraciniai, transporto aparatai ir kitokios tarnybos, kurios sovietinėse divizijose sudaro tik mažus skaičius. Sovietinėje organizacijoje, reikalui esant, net raštinių personalas dalyvauja veiksmuose, nes yra pilnai tam tikslui paruoštas.

Vakarų kariniai žinovai pripažįsta, kad Sov. Sąjunga turi geresnę ir didesnę aviaciją ir povandeninį laivyną, kas gali reikšti sprendžiamą vaidmenį operacijose. Sovietų bloko jėgos Europoje apytikriai yra tokios:

Sov. Sąjunga — 100 divizijų, Lenkija — 14, Čekoslovakija — 13, Rumunija — 12, Bulgarija — 10, Vengrija — 10, Rytų Vokietija — 6, Albanija — 1. Jei pagal Maskvos pavyzdį sovietiniai satelitai ir sumažintų savo kariuomenes po 25%, tai vis dar liktų 150 divizijų prie vakariečių 85.

Palikta už uždangos Jugoslavija, kuri turi didelę ir gerai apmokyta kariuomenę. Šiandien niekas negali skaityti Jugoslaviją vakarų sąjungininke, nes ji ir anksčiau pareikšdavusi, jog prieš Sov. Sąjungą nekariaus, jei nebus betarpiai jos užpulta. Logiška būtų sovietinį bloką padidinti 25 jugoslavų divizijomis. Taigi karinių jėgų santykis greitai didėja vakarų nenaudai.

Nėra galimybės nustatyti kiek ir kokių lėktuvų sovietinis blokas turi. Vieni sako, kad pirmos linijos kovos lėktuvų jie turi 20.000. Tai didelis kiekis. Bet galima daleisti, kad tas skaičius yra kitoks.

Sakoma, kad sovieti turi apie 350 ar net 400 povandeninių laivų. Bet yra žinoma, kad sovietai turi mažesnį karo laivyną kaip D. Britanija ir žymiai mažesnį kaip J. A. Valstybės, ir neturi pakankamo kiekio lėktuvnešių.

Sov. Sąjunga karines pramonės bazes turi Europoje ir Azijoje, kas irgi turi labai svarbios strateginės reikšmės. Išeitų, kad kariniu atžvilgiu sovietai yra geresnėje padėtyje kaip vakarai. Visai neabejotinai taip yra bet tik taikos metui esant.

Savo žmonių žemo pragyvenimo sąskaiton ir kitokiais apsunkinimais bolševikai išlaiko galingas ginkluotas jėgas ir nesuskaitomus šimtus milionų išleidžia ginklavimui. Vakarai tokias išlaidas daro tik būtinam reikalui ištikus, kai reikalas eina išlaikyti savo krašto nepriklausomybę ir laisvę. Pavojui ištikus vakarai turi didesnes galimybes suorganizuoti didžiausius rezervus.

Vokiečių-sovietų karas aiškiai įrodė, kad galingoji sovietų pramonė ir karo mašina nuo pirmojo smūgio subyrėjo ir jei ji nebūtų gavusi didžiausius kiekius ginklų, maisto, rūbų ir kitko iš JAV ir D. Britanijos, nebūtų galėjusi perorganizuoti savo jėgas, sudaryti žmonių rezervus ir atstatyti savo karinę pramonę.

Dabartiniai sovietų vadai atsimena praėjusio karo laikus ir tas atsiliepia į jų galutinus sprendimus. Ir praeito karo metu tarp vakarų ir sovietinio bloko ginkluotų jėgų buvo disproporcija, ji liks ir po numatomo sovietų jėgų sumažinimo.

Į viską atsižvelgiant dar vis nenumatoma pastovi taika, nei pagaliau, karo gresmė.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

J. Savickis, ŽEMĖ DEGA, I tomas, 455 psl. Tiražas 1000 egz. Išleido Knygų Leidykla Terra. 1956 m. Kieti viršeliai.

Stasys Raštikis, KOVOSE DĖL LIETUVOS, I tomas, 704 psl. Tiražas 2000 egz. Išleido Lietuvių Dienos, kaina — $7.00. Gausu iliustracinių nuotraukų, kieti viršeliai su aplanku. Sekančiame KARIO Nr. bus platesnis knygos aprašymas.

Jonas Balys, LIETUVIŲ MITOLOGIŠKOS SAKMĖS, 191 psl. Tiražas 2500 egz. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 13.

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS LEIDINYS, 1956. 86 psl. Viršelis dail. J. Bakio. Gausu iliustracinių nuotraukų. Toronto Lietuvių parapijos leidinys, tiražas 3000 egz. Kaina $1.00.

Albinas Baranauskas, SNIEGO PLATUMOS, novelės. 276 psl. Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 12. Tiražas 2500 egz.

Redaguoja Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje Laikin. Centro Vald. Darbo Prezidiumas.

JONINIŲ LAUŽAMS LIEPSNOJANT

Lietuvos Šaulių tremtyje žodis broliams ir sesėms lietuviams Šaulių Sąjungos metinės šventės proga.

Nepriklausomai Lietuvai!

(Lietuvos Šaulių Sąjungos šūkis)

Toli nuo Tėvynės uždegdami savo tradicinius Joninių laužus, šauliai ir šaulės giliai lenkia galvas prieš bendros idėjos draugus, paaukojusius savo gyvybes dėl Lietuvos laisvės, ir su dideliu skausmu širdyje prisimena šiuo metu baisioje komunistų vergovėje kenčiančius brolius ir seseris.

Žuvusiųjų kraujo testamentas ir tyliai krintanti Tėvynės skausmo ašara šventai ir nepamainomai įpareigoja tremtyje iš naujo besirikiuojančias šaulių gretas savo troškimus, mintis, jėgas, darbą ir pastangas skirti

NEPRIKLAUSOMAI LIETUVAI.

Šauliai sveikina ir reiškia nuoširdžią pagarbą Vyriausiajam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui, Lietuvos Diplomatijos Šefui ir visiems Lietuvos Diplomatams, Pasaulio Lietuvių Bendruomenei, Amerikos Lietuvių Tarybai ir visoms organizacijoms bei asmenims, dirbantiems Lietuvos išlaisvinimui.

Šauliai spaudžia rankas Savanoriams-Kūrėjams, Ramovėnams, Vyčio Kryžiaus Kavalieriams, Lietuvos Laisvės Kovų Invalidams, buvusiems Lietuvos Kariuomenės kariams, visiems lietuviams, tarnaujantiems Jungtinių Amerikos Valstybių ir kitų Vakarų Galybių ginkluotosiose pajėgose, Amerikos Lietuvių Legijono nariams ir Lietuvos Kunigaikštienės Birutės Draugijos narėms.

Šauliai linki visokeriopos sėkmės naujiesiems knygnešiams ir tautos žadintojams — lietuviškosios spaudos darbuotojams ir dėkoja visiems mūsų laikraščiams ir žurnalams, kurių skiltyse šauliškoji mintis randa jaukų bei šiltą prieglobstį.

Šauliai taria "ačiū!" visiems, bet kuriuo būdu pagelbėjusiems Sąjungos atsikūrime, ypač Lietuvos Nepaprastam Pasiuntiniui ir Įgaliotam Ministeriui Washingtone D. Gerb. Ponui POVILUI ŽADEIKIUI.

Šauliai tvirtai tiki, jog kančia ir vargas mūsų tautos nepalauš ir nesunaikins, bet užgrūdins kaip plieną ir padės sulaukti laisvės ir laimės valandos;

Šauliai tiki, jog ta valanda tikrai ateis, ir mūsų tautos budeliai išgirs jiems lemiamus žodžius:

"Tavo darbus ir kelius
Taip skriaudingus, atkaklius,
Ant svarstyklių jau pasvėrė
Dievo teisė amžina
Ir atrodo, kad gana
Žemė ašarų prigėrė!"

(Maironis)

Šauliai tiki, jog TĖVYNĖS GYNIMO ir kovos dvasia ras atgarsį mūsų tremties jaunimo širdyse; jog mūsų jaunųjų sielos, tos dvasios vedamos, taps tvirtos, pasiryžusios ir nenugalimos, o per tai, atėjus laikui, bus nenugalimi ir jų kardai;

Šauliai tiki, jog atkurdami Lietuvos Šaulių Sąjungą tremtyje pagal Vlado PUTVINSKIO-PUTVIO ideologiją bei principus kaip GRIEŽTAI NEPARTINĘ, BET GILIAI DEMOKRATINĘ IR TAUTINĘ organizaciją, jie yra pasirinkę tiesų ir teisingą kelią į šviesią tautos ateitį;

Šauliai tiki, jog, nepaisant visų likimo smūgių, lietuvis sugebės paduoti ranką savo broliui, lietuviui ir LŠS Įkūrėjo žodžiai, tarti nepriklausomybės kovų metu, bus kelrodė žvaigždė kiekvienam lietuvių tautos sūnui ir dukrai: "Siaurinkit savo asmens reikalus, pamirškite asmens ir partinius vaidus, dėkitės į bendrąjį darbą. Tegul pavojaus supratimas sustiprins jūsų širdis, ir, patys sutvirtėję, tvirtinkit nusiminėlius, įtikinkit netikėlius, sujudinkit apsnūdėlius, taikykit susivaidijusius, mokykit neišmanėlius. Tegul visos jėgos susivienys bendrajam didžiajam savo laimės gynimo darbui";

Pagaliau, šauliai tiki, jog GIMTOSIOS ŽEMĖS balsas bus stipresnis už "trupinį aukso, už gardaus valgio šaukštą", ir tie, kuriems silpsta tikėjimas Lietuvos prisikėlimu, kurie suklumpa, pavargsta akmenuotam, ilgam kelyje, sunkiomis valandomis girdės tą balsą savo sielos gelmėse, raminantį, guodžiantį, stiprinantį, drąsinantį, keliantį augštyn: —

"Ir atsakė ji — tėvų žemelė,
Kaip gėlė dejuodama šalnoj:
— Eisit ištrėmimo sunkų kelią,
Klupsit pakely ir darganoj,

Vėl mane sugrįžę rasit žalią,
Saulė auksą vėl žarstys languos,
Vėl puoš Sekmines žali berželiai,
Amžiais Baltija laisva banguos!"

(Brazdžionis)

DIEVE, LAIMINK LIETUVĄ!

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS TREMTYJE
Laikinosios Centro Valdybos Darbo Prezidiumas

Tremtis, 1956 m. birželio mėn. 24 d.

L. š. S. Pirmosios Rinktinės šakių šaulių orkestras svečiuose pas Rytprūsių lietuvius, Tulpininken km. surengtoje gegužinėje 1930 m.

Iš K. Vaivados rinkinio

Į DARBĄ!

(LŠST LCV RYŠIŲ SKYRIAUS INSTRUKCIJA ŠAULIAMS IR ŠAULĖMS NAUJŲ LŠST VIENETŲ STEIGIMO REIKALU.

BRANGŪS BROLIAI IR SESĖS!

Šį rudenį mūsų organizaciniam gyvenime prasideda naujas laikotarpis: baigę paruošiamuosius darbus, žengiame prie šauliškų vienetų organizavimo J.A.V., Kanadoje ir kituose Laisvųjų Vakarų kraštuose. Tiesa, jau turime kelis gražiai veikiančius šaulių vienetus, bet jie — tik pati pradžia, branduclys, užuomazga. Šalia jų turi steigtis ir augti kiti, nauji. LŠST LCV nuolat gauna laiškų iš buvusių LŠS narių, net iš kelių kontinentų, su klausimais, kaip konkrečiai pradėti organizuotis, kaip steigti savo vietovėje LŠST vienetą, kokių idėjinių gairių laikytis pradėjus darbą. Šios instrukcijos tikslas yra padėti augščiau minėtais klausimais šauliams ir šaulėms, pasiryžusiems savo gyvenamoje vietoje steigti LŠST klubą, būrį ar grandį, kad taip nors truputį būtų palengvintos jų pastangos, laužiant pirmuosius ledus.

1. Įsteigę arba pradėję steigti šaulių vienetą savo vietovėje, steigėjai kreipiasi į **LŠST LCV I-jį Sekretorių ir Ryšių Skyriaus Viršininką** sekančiu adresu:

V. A. Mantautas, S. J.
West Baden College
West Baden Springs, Indiana, U.S.A.

Tai liečia šaulius, gyvenančius bet kuriame krašte, išskyrus Kanadą. **Kanadoje** gyvenantieji tiesioginiai susiriša su **LŠST LCV Įgaliotiniu Kanadoje,** sekančiu adresu:

J. Jankaitis
1376 Davenport Rd.
Toronto, Ont., Canada

2. 1955 m. sausio 26 d. pirmasis šaulių vienetas Jungtinėse Amerikos Valstybėse, būtent, Chicagos Šaulių Klubas, tapo oficialiai inkorporuotas Illinois Valstybės Sekretoriate "CLUB of the NATIONAL GUARD of LITHUANIA IN EXILE in GREAT CHICAGO" vardu ir tą pačią dieną gavo inkorporavimo liudijimą (pažymėjimą) — čarterį. Visi kiti šaulių vienetai J.A.V. teritorijoje registruojami kaip Chicagos Šaulių Klubo skyriai (Chapter), ir kaipo tokie gali legaliai veikti visame krašte. Tuoj po šios instrukcijos yra atspausdinta Chicagos Šaulių Klubo taisyklių santrauka. J.A.V-bėse gyvenantiems LŠST nariams tos taisyklės yra privalomos. Kituose kraštuose jos gali tarnauti kaip laikinas pakaitalas arba bent orientacinės gairės, kol ten dirbantiems šauliams ir S-gos vadovybei pavyks paruošti jų vietos sąlygoms geriau pritaikytas taisykles.

21-mas Plieniškių šaulių būrys savo metinėje šventėje 1930 m.

Iš K. Vaivados rinkinio

3. Jei kas nori papildomų Chicagos Šaulių Klubo taisyklių santraukos egz., juos gali nemokamai gauti iš LŠST LCV I-jo Sekretoriaus augščiau nurodytu adresu (Kanadoje — iš LCV Įgaliotinio šaulio J. Jankaičio). LŠST CV LI Sekretorius taip pat gali nemokamai atsiųsti oficialiai užregistruoto angliško teksto ištrauką.

4. # 2 minimai oficialiai šaulių vieneto registracijai J.A.V. teritorijoje laikomasi sekančios procedūros:

a) Susirišus su LŠST LCV I Sekretorium šauliu V. A. Mantautu, įsteigus savo vietovėje šaulių vienetą ir pakankamai susitvarkius bei pasiruošus, vieneto valdyba pasiunčia $3.00 **LŠST LCV II-jam Sekretoriui** šauliui A. Valatkaičiui, prašydama atsiųsti notaro patvirtintus Chicagos Šaulių Klubo registracijos dokumentų nuorašus. Laiškai šauliui A. Valatkaičiui siunčiami sekančiu adresu:

Alfas Valatkaitis
5727 So. St. Louis Ave. Chicago 29, Ill.

Prašome pinigus (pašto perlaidas etc.) už **registracijos dokumentus** siųsti **tiktai** šiuo adresu, bet ne LŠST LCV Iždininkui, nes kitaip susidaro bereikalingos komplikacijos ir gaištamas laikas.

b) Iš LŠST LCV II-jo Sekretoriaus šaulio A. Valatkaičio gavusi reikalingus dokumentus, vieneto valdyba juos nusiunčia į savo valstybės (New York, Massachusetts, etc.) sekretoriatą, prašant įregistruoti jų vienetą kaip Chicagos Šaulių Klubo skyrių (Chapter). Šiuo reikalu kiekvienoje valstybėje procedūra yra šiek tiek skirtinga. Tačiau vieneto valdyba gali ją be ypatingų sunkumų žodžiu arba raštu išsiaiškinti su savo valstybės sekretoriatu, arba kita atitinkama įstaiga. Jeigu paaiškės, kad reikalingi dar papildomi specialūs dokumentai (kaip, pav., Wisconsin valstybėje), vieneto valdyba tuojau smulkiai painformuoja šaulį A. Valatkaitį, kuris pasirūpins reikalingų dokumentų gavimu.

5. J.A.V. ir Kanadoje įstojamasis mokestis kiekvienam naujam nariui yra $1.00. Šis vienas doleris eina į vieneto kasą. Metinis šaulio nario mokestis yra $3.00. Trečia jo dalis, t.y. vienas doleris, siunčiama LŠST LCV-bai, kiti du doleriai lieka vienetui. Paskirus šaulius nuo mokesčio gali atleisti vieneto valdyba, radusi tam svarbių priežasčių, pačiam šauliui ar šaulei raštu paprašius. Mokesčio nustatymas kituose kraštuose paliekamas ateičiai, kai ten atsiras daugiau šauliškų vienetų.

6. LŠST LCV Darbo Prezidiumas prašo visus šaulius ir šaules nepalikti savo mokesčio paskutinei valandai. Iki šiol didelė S-gos vadovybės išlaidų dalis apmokama pačių LŠST LCV narių aukomis. Gavusi iš vienetų jai skirtą mokesčio dalį, LŠST LCV-ba galėtų daug geriau atlikti savo uždavinius, ypač šauliškosios spaudos srityje.

Nepriklausomos Lietuvos šauliai parado žygyje.

Paradą priima šaulių vadovybė ir Lietuvos vyriausybės nariai ministeriai Tonkūnas ir Stanišauskas.

Nepriklausomos Lietuvos šauliai pamokose ir kariniuose pratimuose 1937 m.

Visi pinigai (mokestis, aukos ir t.t.), skirti LŠST LCV-bai, išskyrus tik # 2, a) minėtam atvejy, siunčiami **LŠST LCV Iždininko** pareigas einančiam šauliui J. Vepštui, sekančiu adresu:

Julius Vepštas
6639 So. Bishop St. Chicago 36, Ill., U.S.A.

Pas šaulį J. Vepštą galima gauti šauliškų ženklelių, kurie kainuoja po $1.00 (vieną doleri).

7. LŠST LCV oficialus organas yra "TREMTIES TRIMITAS", spausdinamas žurnalo "KARIO" puslapiuose. Kiekvienas šaulys ir šaulė turi laikyti savo **garbės pareiga** nedelsiant 'KARĮ" užsisakyti, arba. jei jo šeimoje "KARYS" jau gaunamas, išplatinti **bent vieną** jo egzempliorių. Prenumeratos "KARIUI" siunčiamos tiesioginiai "KARIO" Administracijai (916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.). Visa medžiaga "TREMTIES TRIMITUI" — LŠST LCV I-jam Sekretoriui.

Šauliai raginami savo straipsniais, reportažais, feljetonais, nuotraukomis ir kt. medžiaga prisidėti ne vien prie "TREMTIES TRIMITO", bet ir viso "KARIO" žurnalo pagražinimo. Didesni šaulių vienetai "KARIO" platinimo reikalams paskiria vieną ar daugiau savo narių, kurie palaiko tiesioginį kontaktą su "KARIO" Administsracija, ir taip pat informuoja LŠST LCV-bą apie atsiektus darbo rezultatus.

8. Šaulių Moterų vadovybė prašo seses šaules bendro pobūdžio raštus adresuoti LŠST LCV-bai, per LŠST LCV I-jį Sekretorių. Atsiradus specialiems, vien šaules moteris liečiantiems reikalams, sesės šaulės kreipiasi tiesiai į LŠST LCV Šaulių Moterų Skyriaus Viršininkę Sofiją Putvytę-Mantautienę sekančiu adresu:

Mrs. S. Mantautienė
261 Thatcher Street Brockton 54, Mass., U.S.A.

9. Steigiant naują vienetą, kiekvienas šaulys ir šaulė teprisimena ir giliai įsisąmonina savo širdyje, jog Šaulių Sąjungoje nėra vietos politiniams — partiniams ginčams ir nesantaikai. Šaulių Sąjunga gerbia kiekvieną taurų lietuvį ir vertina savo narius ne pagal jų politinę, partinę, srovinę etc. kryptį, bet pagal jų pasiaukojimą ir meilę Lietuvai. Kiekvienas naujas šaulių vienetas turi jieškoti ne to, kas mus skiria, bet to, kas mus jungia kovoje už Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės aušrą. Lietuvos Himno žodžiai tebūna kelrodis mums visiems: "VARDAN TOS LIETUVOS VIENYBĖ TEŽYDI!"

10. Kitus klausimus prašome išsiaiškinti tiesioginiai su LŠST Laikinąja Centro Valdyba augščiau duotais adresais.

LŠST LCV RYŠIŲ SKYRIUS

A. Vaičiūnas

KRITUSIEMS ŠAULIAMS

Kovoj jūs jau žuvot, mielieji draugai,
Garbingi didvyriai, tėvynės sargai.
Jūs matėte tekančios saulės varsas,
Pajutote skriaudas, nelaimes visas.
Lavonais nuklojom visus kelelius,
Krauju numazgojom griovius, takelius.
Į laisvę mes žengiam, kur saulė šviesi,
Negąsdina priešai, mirtis nebaisi.
Nevystančių lapų vainikus pinu,
Kartu su sesutėms kapus dabinu.
Garbė jums tebūna, pirmieji šauliai,
Kurie taip Lietuvą mylėjot giliai.

Lietuvių Sąjungos
"RAMOVĖ"
Centro Valdyba

Chicago, 1956 m. birželio 18 d.

Lietuvos Šaulių Sąjungos
Tremtyje Centro Valdybai.

Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖ" Centro Valdyba savo ir visų Sąjungos narių vardu nuoširdžiai sveikina Lietuvos Šaulių Sąjungos Vadovybę ir visus šaulius metinės šventės sukakties proga.

Linkime Šaulių Vadovybei ir visiems šauliams geriausios sėkmės dirbant Lietuvos laisvei, stiprinant lietuvybę ir palaikant lietuviškas tautines tradicijas.

Šauliai ir ramovėnai sujungtomis gretomis žygiuokime Lietuvos išlaisvinimo keliu. Dėkime bendras pastangas, kad emigrantinis pakrikimas mūsų tarpe būtų sustabdytas ir, kad visų lietuvių vienybė įsivieš-patautų visuose Lietuvos laisvinimo darbuose.

P. PLECHAVIČIUS,
Pirmininkas

A. REKLAITIS,
Sekretorius

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS TREMTYJE CHICAGOS KLUBO TAISYKLIŲ SANTRAUKA*

I. Klubo vardas: LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS TREMTYJE CHICAGOS KLUBAS. Trumpai: Chicagos Šaulių Klubas.

II. Klubo pobūdis: LŠST Klubas yra lietuvių tautinė, kultūriniai - visuomeninė ir pelno nesiekianti organizacija.

III. Klubo tikslai: a) Stengtis atstatyti Lietuvos nepriklausomybę; b) Stengtis atgaivinti Šaulių Sąjungą Nepriklausomoje Lietuvoje; c) Siekti vienybės ir tautinio susipratimo lietuvių tarpe; d) Išlaikyti lietuviškąjį jaunimą fiziškai ir morališkai stiprų ir jį aktyviai įjungti į Lietuvos laisvinimo darbą; e) Išlaikyti lietuviškojo jaunimo tarpe meilę ir pagarbą savajai kilmei ir kalbai; f) Skatinti lietuvių tarpe šio krašto geresnį pažinimą, meilę ir lojalumą jo Konstitucijai ir Vėliavai; g) Aktyviai padėti JAV Vyriausybei, Senatui ir Kongresui, teikiant jiems reikalingas informacijas, sąžiningai vykdyti krašto įstatymus, palaikyti kontaktą su vietos organizacijomis, ypač tomis, kurios priešinasi komunizmui, ugdyti savo narių tarpe lojalumą Amerikai ir pasiryžimą ginti jos laisvę; h) Rūpintis į sunkumus patekusiais savo nariais ir jų šeimomis.

IV. Veikimo būdai ir priemonės: a) Steigti šios organizacijos skyrius, steigti, remti ir stiprinti jau esančias vaidinimo kuopeles, chorus, orkestrus, ansamblius, sporto komandas ir kitokiais būdais vykdyti lietuvių tautinę, kultūrinę ir visuomeninę veiklą; b) Informuoti JAV spaudą ir radiją apie Lietuvos laisvinimo iš komunizmo jungo reikalus, siųsti peticijas Vyriausybei ir kt. institucijoms, ruošti parengimus amerikiečiams ir patiems dalyvauti jų sueigose, apeigose ir paraduose; c) Rinkti lėšas narių mokesčių bei aukų pavidalu, įgyti kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą, steigti ir įsigyti garbės ženklus, vėliavas, uniformas, sporto ir kitokius įrankius, atitinkamoms šio krašto institucijoms leidžiant ruošti sanitarijos, priešlėktuvinės apsaugos ir karinio parengimo kursus, d) Palaikyti tamprius ryšius su Lietuvos laisvinimo veiksniais ir kitomis lietuviškomis organizacijomis.

V. Klubo nariai: a) Šio klubo ir jo vienetų nariais gali būti visi šio krašto lietuvių kilmės gyventojai, abiejų lyčių, nejaunesni 15 metų amž.; b) Buvę Nepriklausomos Lietuvos šauliai ir šaulės, pareiškę norą ir užsiregistravę klubo valdyboje, automatiškai tampa tikraisiais nariais; c) Asmenys anksčiau nepriklausę prie LŠS, jei jie nėra klubo ar jo vienetų steigėjai, turi išbūti kandidatais vienerius metus; kandidatavimui pasibaigus, gavę valdybos leidimą, duoda atitinkamą pasižadėjimą ir gauna visas tikrųjų narių teises; d) Asmenys žemiau 21 metų amžiaus, norį priklausyti šiai organizacijai, privalo turėti tam savo tėvų arba globėjų sutikimą raštu; e) Šios organizacijos nariais negali būti komunistų partijos nariai ar simpatizuoją komunizmui; f) Šios organizacijos nariais negali būti asmenys padarę bet kurį kriminalinį, žmogaus garbę žeminantį nusikaltimą.

VI. Klubo vadovybė: a) Klubui vadovauja Klubo Valdyba iš 3—9 narių, reikalui esant, kooptuojant ir daugiau narių; b) Revizijos Komisija iš 3-jų narių, kuri tikrins klubo finansus ir turtą ir patieks visuotiniam susirinkimui revizijos davinius; c) Garbės Teismas iš 3-jų asmenų, kuris spręs klubo narių garbės bylas ir aiškins jam patiektus teisinius klausimus.

VII. Klubo veikimo ribos: a) Vyriausioji LŠST Klubo būstinė yra Chicagos didmiestis; b) Klubo skyriai ir kitokie šios organizacijos padaliniai veiks Chicagoje, Illinois

---

Čikagos šaulių Klubui įteikiama puošni Lietuvos vėliava. Priima A. Valatkaitis.

valstybėje ir kitose valstybėse, sudarančiose Jungtines Amerikos Valstybes.

Pastaba: LŠST Klubas ir jo kitokie vienetai griežtai vengia kištis į bet kokius partiniai-politinio pobūdžio reikalus ir ginčus, tačiau palieka visišką asmens laisvę savo nariams panašiuose reikaluose už klubo ribų ir ne šios organizacijos vardu.

* RED. PASTABA:

Skelbiant šias taisykles "Karyje", LŠST LCV Darbo Prezidiumas tikisi, kad su jomis bus įdomu susipažinti ne vien naujiems LŠST nariams, bet ir visiems "Kario" skaitytojams, ypač šaulių ginklo ir idėjos broliams, susispietusiems ties L. S. "Ramovė", Savanorių - Kūrėjų ir Amerikos Lietuvių Legijono vėliavomis. Nuoširdus ir dažnas pasikeitimas informacijomis turėtų sustiprinti mūsų tarpusavio ryšį, ir bendradarbiavimą kovoje už Lietuvos laisvę.

CHICAGOS ŠAULIŲ KLUBO VAKARAS

Š. m. gegužės 26 d. Lietuvių Auditorijoje buvo suruoštas klubo sezono uždarymas, vakaras-balius. Buvo suvaidinta BUS AUDRA trijų veiksmų scenos veikalas, parašytas šaulio-partizano, iš pavergtos Lietuvos gyvenimo, kruvinojo birželio ir mūsų partizanų kovoms prisiminti. Pastatymas ir režisūra meno kuopelės vadovo šaulio Vlado Išganaičio. Veikalas gana įdomus ir turiningas. Jame reiškiasi jaunimas su tautiniais šokiais, atvaizduota žmonių trėmimas į Sibirą, jų tardymai, enkavedistų žiaurumai ir partizanų kova prieš juos. Enkavedistus sugavus, teismas. Sprendimas — mirties bausmė. Tą viską gana vaizdžiai perdavė žiūrovams meno kuopelės vaidintojai ir nors dalinai perkėlė į tuos laikus, kur nevienam teko tai matyti ir pergyventi.

L. Š. S. 35 metų šventės metu Čikagos Šaulių Klubo vaidintojai vaidinę Lauciaus "Paslaptingoje Zonoje". Du skautai įteikė artistėms gėlių.

Tautiniuose šokiuose dalyvavo jaunimas: N. Šapalaitė — tautinių šokių vedėja, L. Zabukaitė, G. Atkočaitytė, B. Papartis, M. Jacys, K. Rožėnienė, A. Butkutė, V. Valikonytė, J. Perkūnas, K. Ulevičius, J. Ulevičius, K. Juškėnas, Z. Urbonas, R. Mingėla ir K. Jazbutis. Vaidintojai: Audronė — K. Rožėnienė, Algimantas-Barsukas — J. Perkūnas, Jonas-Ivanas — P. Tomkevičius, Rymantas-Saulė — J. Ulevičius, Sabakin — Vl. Išganaitis, Kavaliūnas — S. Bagdonas, I partizanas — R. Mingėla, II partizanas — K. Ulevičius, III partizanas — Kvečas, IV partizanas — J. Končius, V partizanas — Z. Urbonas, I raudonarmietis — A. Atkočaitis, II raudonarmietis — J. Garbavojus, Senelė — E. Grigaliūnienė, Senelis — J. Končius ir Moteris — N. Šapalaitė. Nemažas būrys. Yra reikalas visiems broliams ir sesėms šauliams — vaidintojams padėkoti, kurie, nežiūrėdami į laiką ir nuovargį, nuo kasdieninio darbo atitrūkę, daug darbo įdėjo, kol su šiuo veikalu išėjo į rampos šviesą. Ypatingai daug trūso ir sielos įdėjo režisierius Vl. Išganaitis, kuriam ypatinga padėka. Bendrai paėmus, vaidintojai savo vaidmenis atliko gerai. Publikos prisirinko nemažai. Šokiams grojo Br. Jonušo orkestras.

Laike šokių pertraukos, Auditorijos šeimininkas p. Jonas Maliorius, kuris yra dosnus visiems lietuviškiems reikalams, savo auka ir patarnavimu ir nemokamai užleisdamas sales susirinkimams ir repeticijoms, per mikrofoną, kreipdamasis į šaulius, palinkėjo geriausios sekmės šauliams, o atėjus laikui rikiuotis ir eiti tėvynės vaduoti. Savo kalbą baigė šiais žodžiais: "Laisvė ir Lietuvos nepriklausomybė lai žydi visiems išalkusiems ir pasiilgusiems tremtiniams laisvos savo tėvynės".

Ateinantį rudenį lauksime, kada Vl. Išganaitis su savo trupe pasirodys vėl scenos šviesose.

L. Mockevičius

L. Š. S. 35 metų šventės iškilmingos pamaldos Čikagos šv. Kryžiaus bažnyčioje.

J. Turčiniškis (1920 m.)

Š A U L I A M S

Susispieskit krūvon, Lietuvos sakalėliai,
Išblaškykit miglas jūs galingais sparnais,
Ir stovėkit tvirtai, kaip jauni ąžuolėliai,
Kovą skelbkit audrom ir sunkiausiais laikais,
Kraštui būkit sargais!

Kam tėvynė brangi, kas už ją nor kovoti,
Kas jai nor sudaryt apgynėjų būrius,
Kas ir laimę dėl jos pasirengęs aukoti
Ir patikrinti nor jai į garbę kelius,
Teeinie į Šaulius!

Kas pavojaus metu, nepraradęs drąsumo,
Priešus rankoj ginklu pasitikti išeis.
Kas krūtinėj jaunoj daug tur karšto
Kas nužeminti vardo tėvynės neleis,
Tasai bus su šauliais!

Jei gali reikale dėl kitų pasišvęsti,
Jei jautiesi širdyje didvyriu būt galįs,
Jei už brolius tinki nesiskųsdams pakęsti,
Jei nelaimė šalies tau širdies skaudulys,
Tu — tikrasis šaulys!

Jei tėvynei gali atsidavęs tarnauti,
Kaip tarnavo pirmi savanorių būriai,
Jeigu vertas esi dėkingumą jos gauti,
Ir jos meilė yra širdy tavo giliai,
Su tavim bus šauliai!

Bet jei stoti kovon nejauti pašaukimo,
Jei tau žinomas baimės biaurus šiurpulys,
Jei tėvynei apgint neturi patraukimo
Ir buvai visuomet nelaimingas bailys,
Tuokart tu — ne šaulys!

"TREMTIES TRIMITO" LAIŠKAS "KARIUI"

MYLIMAS KARY!

"O jeigu kartais, po daugelio metų,
Sueisim vėl, mieli draugai,
Tai mūsų gretos bus jau praretę,
Ir pasikeitę mūs veidai,
Tik širdis viena, ilgesio pilna,
Skausmo kupina pasiliks jauna.

(J. Aistis)

Šį laišką Tau, Mylimas Ginklo ir Idėjos Broli, pradėjau tremtyje taip dažnai kartojamais poeto Aisčio žodžiais. Tačiau drauge su jais man širdyje skamba dar ir kiti ilgesio pilni posmai, tarti daug anksčiau Lietuvos Pavasario Dainiaus — Maironio, kai jis saulei leidžiantis, susimąstęs suposi laivelyje Keturių Kantonų ežere:

"Audžiau nurimęs aukso svajones
Aušros spinduliais;
Lėkė jos, skrido pilnos malonės
Padangių keliais.
Vedė jas paukščių kelias žvaigždėtas,
Lydėjo širdis
Į tolimąsias, į numylėtas
Tėvelių šalis.
Kiek atminimų — atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!"

"Kiek atminimų, atsitikimų"... Taip, Brangus Drauge, mudu turime jų ne vieną, ne du, bet nesuskaitomą, ilgą, iškilmingą eiseną, iš praeities ūkų besibeldžiančią į mūsų sielą ir tyliai klausiančią: "Ar atmeni? Ar neužmiršai?"...

Nei Tau, nei man nereikia ieškoti atsakymo į tą klausimą. Kiekvieną dieną, kiekvieną valandą mūsų mintys skrenda atgal, į anuos tolimus laikus, kai mudu išvydome pasaulio šviesą, gaudžiant kovos trimitams, žaibuojant šūviams ,šviečiant gaisrų ugnims ir išdidžiai plevėsuojant vėliavoms pirmųjų savanorių, karių ir šaulių rankose. Mudviejų ausyse tebeskamba galingas "Valiooo!" mūsų vyrams veržiantis į priešo apkasus, mes tebegirdime mirštančio savanorio tariamą Motinos vardą, jo kraujui pamažu sunkiantis į gimtąją Lietuvos žemę...

Mudviejų mintys grįžta taip pat ir į vėlesniuosius metus, kai žuvusių karžygių kapai jau buvo apsodinti gražiomis gėlėmis, kai prie jų rinkdavosi laisvos Tėvynės laisva jaunoji karta susikaupti ir pasisemti jėgų rytojaus darbams...

Mudu kaip šiandien prisimename 1939 m. birželio mėnesį, kai Tu pasveikinai savo dvidešimtmetį švenčiančią Šaulių Sąjungą puošniu viršeliu, rinktinėmis nuotraukomis ir straipsniu "Sveiki, Lietuvos Šauliai!" O mano paties puslapiai — tada aš vadinausi "TRIMITO", be to, skaudaus, tragiško žodžio "TREMTIES", vardu — mirgėte mirgėjo dvidešimtmečio iškilmių vaizdais — iškilmių, kuriose dalyvavo 20,000 uniformuotų ir ginkluotų šaulių, 5,000 tautiniais rūbais pasipuošusių šaulių moterų...

Sekančiais metais tuo pačiu laiku Lietuvos keliais važinėjo bolševikų tankai, Lietuvos žemę trypė pavergėjų kojos, Lietuvos Trispalvę pakeitė šlykštus raudonas skarmalas, gi Tavo ir mano rūpestingai įrišti komplektai buvo karių ir šaulių slepiami kaip didelis turtas; kaip šventa relikvija iš laisvės ir laimės dienų...

Aš nenoriu Tau minėti baisių Tautos tragedijos ir kančios metu, nes žinau, kad jie Tau, kaip ir man, nuolat skaudžia ugnimi degina širdį, kad čionai, užjūrio šalyje, į žemę leidžiantis ramiam vakarui iš jo šešėlių Tau, kaip ir man, iškyla kankinių veidai, su begaline didybe ir rimtimi žvelgdami į Lietuvos sūnus ir dukras tremties vieškeliuose, juos laimindami ir rodydami kelią į namus... Tu, kaip ir aš, girdi tada jų maldą, lyg aukuro dūmus nuostabiam Čiurlionio paveiksle kylančią prie Augščiausiojo sosto, girdi jų testamentą mums, gyviesiems:

"Būkit, broliai, tvirti tartum plienas
Po ugnies, po karštos,
Ir te užmirštas jūsų nei vienas
Pakely nevaitos.
Te širdis jaučia plakančią širdį,

Tegu plaka su ja,
Ir parpuolusio šauksmą tegirdi
Tolimam kelyje!
Iš barakų, iš fabrikų plotų,
Iš mirties apkasų,
Te į tėviškės gimtąjį stogą
Veda žingsniai visų.
Neškit rankos skaudžios,
Kad sutiktumėt rytą žvaigždėtą
Po nakties, po rūsčios!"

(B. Brazdžionis)

Mielas bendro gyvenimo, bendros kovos, bendros aukos, bendros idėjos Drauge! Ką gi aš galiu Tau pasakyti šaulių šventės proga, jei mudu esame suaugę vienas su kitu kaip suauga tiktai tie, kuriuos riša nepertraukiama Tėvynės meilės gija, kuriuos jungia šventas už Lietuvą pralieto kraujo ryšys, kurių gyvenimą įprasmina ta pati TĖVYNĖS GYNIMO dvasia?.. Galiu tik paspausti Tau dešinę, ir, tvirtai broliškai apkabinęs, palinkėti ištvermės, palinkėti viltie, palinkėti dar gražesnės Tavo bendradarbių, skaitytojų, rėmėjų šeimos! Taip pat ir kantrybės, kai Tu iš šalies išgirsti pašaipos žodžius mūsų bendriems idealams, kai Tavo aiški, tiesi, lietuviška vaga bandoma vadinti praeities blizgučių ieškojimu, užmirštant, kad ne blizgučių ir ne tuščios garbės Tu jieškai, bet tęsi garbingą lietuvių Tautos KOVOS tradiciją už šviesią ir laimingą Lietuvos ateitį.

Tu mane priėmei pas save, ir dabar kas mėnesį mano kuklūs puslapiai spausdinami drauge su Tavaisiais. Jeigu tai būtum ne Tu, bet koks kitas laikraštis, žinai, būtų man labai liūdna. Juk visai suprantama ir natūralu, jei man gaila senosios mano išvaizdos ir turtingo turinio iš Nepriklausomos Lietuvos laikų. Bet kadangi Tu esi ne kažkoks kitas laikraštis, bet Tu pats, Mylimas KARY, šalia to gailesčio jaučiu ir nuoširdų džiaugsmą. Džiaugiuosi todėl, kad toks glaudus mudviejų bendradarbiavimas po vienu, po tuo pačiu stogu, yra šaulių ir karių VIENYBĖS pavyzdys, patraukiantis, uždegantis, rodantis kelią kitiems. Ir kariai, ir šauliai nesiremia kokio nors vienos srovės ar pažiūros pagrindu. Jų šaknys atremtos į lietuvių Tautą kaipo tokią, ir jų karščiausias troškimas — matyt kiekvieną lietuvį po Tautos vėliava, nežiūrint partinių, politinių ir kitokių skirtumų. Todėl mudviejų tikrai broliškas ir draugiškas susitarimas yra labai naudingas karių ir šaulių gretoms, petys į petį žengiančioms ilgu keliu į Lietuvą.

Paskutinį kartą mirkydamas plunksną į rašalą šiam laiškui, noriu užbaigti Maironio žodžiais. Tiesa, vieną sykį jį čia jau citavau, bet kas iš to? Jis kėlė mūsų tėvus, rodydamas jiems Tėvynės laisvės rytmetį, jo ir mums, jų vaikams, nebus perdaug. Taigi, Mylimas KARY, šiam sykiui su Tavim atsisveikinu, per kalnus ir miškus, miestus ir sodybas, upes ir ežerus, jūras ir vandenynus su viltimi ir pasiryžimu Tau sušukdamas:

"Skausmuos jėgos išaugs
Atgimimo sulauks
Jai blaivosi orai aptemę.
Tik į darbą greičiau!
Tik mylėkim karščiau!
Tik, vyrai, pajudinkim žemę!"

TAVO BROLIS,

TREMTIES TRIMITAS

Šauliai ir kariai — tai vienos tautos dvi atžalos. Kol jos gyvos ir žaliuoja, gyvuoja ir tautinė valstybė.

Jūs — skydas, mes — kardas. Vienas be kito būtume neveiksmingi ir nesaugūs. Vieni greta kitų sustoję, semdamiesi dvasiai stiprybės iš praeities ir pasiryžimo iš dabarties, prikelsime Lietuvą mūsų.

Metinės šventės proga sveikinu Lietuvos Šaulių Sąjungos Vadovybę, visus šaulius ir šaules laisvajame pasaulyje besikuriančius apie kylančias vėliavas. Linkiu Jums sėkmės Jūsų belaukiančiuose darbuose!

Mano mielam Broliui Tremties Trimitui sveikinimai ir nuoširdūs linkėjimai augti ir stiprėti, kad skardžiu balsu šauktų pakrikusius lietuvninkus apie Lietuvos trispalvę šventai pareigai atlikti.

Tremties Brolis

K A R Y S

MŪSŲ ŠEIMOJE

Šis TREMTIES TRIMITO Nr. skirtas Šaulių Sąjungos metinei šventei paminėti, dėl techniškų sumetimų yra atkeltas į rugsėjo mėnesį. RED.

○ Š. m. birželio mėn. įvykusiame Čikagos Šaulių Klubo Joninių lauže dalyvavo Lietuvos Diplomatijos Šefas Min. St. Lozoraitis ir Lietuvos Konsulas Čikagoje dr. P. Daužvardis su Poniomis. Min. St. Lozoraičiui, kaip šauliui ir Šaulių Žvaigždės Kavalieriui, Klubo pirmininkas Alfas Valatkaitis prisegė šauliską ženklelį.

○ L. S. "Ramovė" iškilmėse šią vasarą Čikagoje LŠST LCV Pirmininką ir Valdybą atstovavo Čikagoje gyvenąs LŠST LCV narys adv. Rapolas Skipitis.

○ LŠST LCV narė sesė Elzė Jankutė, neseniai turėjusi sunkią operaciją, siunčia visiems ją užjautusiems nuoširdžią padėką ir linkėjimus. Apie jos sveikatos stovį ir jai su broliu Kristupu paremti vedamos akcijos eigą smulkiau painformuosime sekančiam numeryje.

○ LŠST LCV Darbo Prezidiume gauti keli laiškai iš Montrealio Šaulių Klubo organizatorių. "Tremties Trimitas" linki broliams ir sesėms Montrealyje sėkmingai užbaigti paruošiamuosius darbus ir duoti Sąjungai pavyzdingą, gražiai veikiantį naują klubą (Montrealio Šaulių klubo organizatoriai pasiekiami sekančiu adresu: Juozas Šiaučiulis, 6897 Mazarin St., Montreal 20, P. Q., Canada).

Vincas Jonikas

PAPARČIŲ ŽYDĖJIMAS

1.

Juodų kalnų uolėnomis,
Anų dienų ražais
Į mano nykią vienumą
Tu vėlekos grįžai — — —

Kadaise dar ganykloje
Mačiau — maža buvai,
Švaistei žilvytį miklųjį,
Ir saulei dainavai.

Pavasaris tau prausėsi
Tarp žydinčių rugių,
Mamytės pasiklaususi
Bėgiojai žemuogių.

Saldžių žolių pripešusi
Vėl gundei aveles —
Kaip greitai laikas nešėsi
Tas valandas žalias.

Kaimynai tavo ateitį
Regėjo netoli:
Subręs rugpjūčių prakaite
Jaunamartė žvali — — —

Kaip vėjai, metų keletas,
Nučiuoš pro ramules,
Anytos girs, kaip meletos,
Dailiąsias kaseles.

Vilioką tai ne vieną ji
Lig liūdesio sugels,
Jei teiksis mėnesienoje
Svirnelin įsibelst — — —

Buvai žavi išdykėlė,
Švitėdama juokeis,
Dainos — pilna šalykelė
Pavakariais tykiais.

Reiks vaikių daug varžybose
Patiesti ant vejos,
Kol kam, džiaugsmu sužibusi,
Draugystės nedvejos.

2.

Šešioliką su viršumi
Pavasarių baigei,
Kada ganei — užmiršome —
Kaimenę parugiais — — —

Regėjom jau per vasarą
Daržely tarp gėlių,
Lygioj lankoj lig vakaro
Švytruojant grėbleliu.

Rytais, rasotom smilgomis
Su laukněšiu bridai —
Kur mūsų dalgiai vilgomi,
Paūbavus radai.

Ant pradalgio apvytusio
Subėgom atsipūst
Ir daug žiedų, jau kritusių,
Žibėjo pro lapus.

Mums pieno, tik pamelžusi,
Nešei su duonele —
Už tai ranka sugelžusia
Nuskyniau dvi gėles.

Pritiko tau prie smilkinio,
Ne vienas tuo džiaugiaus —
Rūpėjo, kaip užvilkinus
Tuos pusryčius ilgiau — — —

Tu kaip žvejų legendoje,
Buvai labai daili,
Už tavo skrydį sklandųjį
Pramanėm kregždele.

Juokai skambėjo gojuose
Po užlankas kvapnias,
Kai klausėm, kaip miegojusi,
Kas kalbinę sapne — — —

Paskiau viliot panūdome
Gūžynėn su draugais,
Suskambus šventei dūdomis
Žmonėjomės ilgai.

Labos nakties linkėjome
Lydėdami namo —
Mėnulio patekėjime
Tau buvo neramu — — —

3.

Smarkiuose kiemo šokiuose
Pailsom, dievaži —
Tai klausėmės, kaip juokiasi
Šlaite strazdai maži.

O žingsniai dar pasinešė
Nebleisti atgalios,
Paklausėme pušynuose
Melodijos tylios.

Viršūnės, dvelksmo pinamos,
Šlamėjo vis gausiau —
Aviete viena skynimuos
Dalinomės pusiau. — — —

Kvepėjo kasos tavosios
Rasojančiais beržais
Ir lūpos papuotavusios
Galėjo žodžiais žaist.

Ir buvo laimė žemėje
Tokia gležnai trapi,
O tu sakei, kad lemia ją
Gėlelė atlape.

Jei lemta jau, lai vysta ji,
Negaila tos vienos —
Pavasaris jaunystėje
Daugiau mums dovanos — — —

Draugystė davė įžadą
Tikėjimo skaistaus,
Nors dar nei tu, ką prižadi,
Nei aš nesupratau.

Jau paukščiai tildė drevėse
Išalkusius vaikus,
Kai gėrėm ryto žavesį
Žydėjimo laiku.

Ir žingsniai seno eigulio
Su grybų kreželiu
Pabudino iš svaigulio
Gyvenimą šilų.

Reikės tau grįžt pas motiną,
O ką jinai sakys —
O ką skaitys, godotinei
Pažvelgus į akis — — —

4.

Ruduo atėjo giriomis
Ir gelstančiais javais —
Apsiverkėm ir skyrėmės,
Jau tu iškeliavai — — —

Tėveliai nebeleido tau
Kaime skrajot jaunai —
Turėjo būt palaidoti
Svajonių pelenai.

Žadėjo laimę miestuose
Gausingi palaikai,
Reikėjo gi, kad šviestųsi
Žalių laukų vaikai.

Tik aš arimų lygumas
Kaip kepalus raikiau,
Nakčia guliau su knygomis
Ir iš visko juokiaus.

Kas dėjosi anuo metu,
Be reikalo tikiu —
Laumė pamojo nuometu
Ir dingo iš akių.

Paniekink sodžiaus pilkumą
Su buvusiais draugais,
Bet — žudo laimę kulkomis
Nesavo pinigai — — —

Tačiau girdėjau — vėjuose
Daina mane lankei,
Pabūdavai užėjusi
Pavakariais blankiais.

Kai snaigės lango rėmuose
Ilsėjos vakarais,
Petin liq atsirėmusi
Šnekėjai atvirai.

Nebleista berno vyžose
Tavęs laimėt visos —
Tiktai ramintis ryžausi
Poezijos garsuos.

Išėjo įsipykusi
Žiemužė su ižu,
Krantuose trokšti likosi
Žuvyčių daug mažų.

5.

Atėjo orai dieviški,
Valia dainuot ir jaust —
Begrįžtant tau į tėviškę,
Karužėn išėjau — — —

Reikėjo stot ant kryžkelių,
Žygiuoti su pulkais —
Nesaugo atsilikėlių
Žygiavimo laikai.

Dundėjo ginklai mėnesiais
Žūtbūtinės kovos,
Lai tavo kiemo pienėse
Bitelės vėl būvos.

Prieš mūšio pasiruošimą,
Ar laimė dar suves —
Laiškelį, rūtos puošiamą,
Atvėriau — nuo tavęs!

Rašei baletą baigusi,
Pražaidusi kasas,
Mama, pavargus speiguose,
Išėjus į dausas — — —

Kvietei — kol tau neišnešė
Širdies, kol aš esu,
Lankykis! Tėvo vyšnėse
Kaip ašarų, rasų — — —

Skaičiau ir nežinojau to,
Ar ta pati esi —
Apkrito širdį nuojauta,
Kaip sutema vėsi.

Tiktai jutau — kautynėse
Dar žūti negaliu —
Paveikslas tavo pynėsi
Tarp dūmo kamuolių.

Tačiau rašiau—dainuokite
Sodybose už mus,
Mums reikia dar pamokyti
Akyplėša nuožmus.

6.

Liepsnodamas nuo ilgesio
Skubėjau į namus,
Kur vėsiai susivilgysiu
Gelmėje žalumos.

Dar kartą pasirodžiusi
Saulutė nusileis,
Pakvipo liepos sodžiuose
Meduotais aviliais.

Spalvingas rūkas vilnijo
Pakalnėj prie girios,
Daina, pakylant pilnijai,
Skambėjo pabariuos.

Gužynėje apstulbino
Ženklai nebe geri —
Jau plaukė kitas gulbinas
Svajonių ežere.

Raudonos liepsnos pynėsi
Ant laužo žabarų —
Tu kaip liepsna žaidynėse
Su draugu negeru.

Argi reikės išbarti ją,
Pavedus nuo kitų —
Paklaust, žiedų papartyje
Kiek radote kartu — — —

Sakei — ak, baigės pasaka
Ties kregždės lizdeliu.
Gyvenimas jau pasuka
Kitonišku keliu.

Sakiau — draugystę išdavei
Kantrybės stigdama.
Tau niekad nesušvisdavo
Vaikystė menama.

Sakei—pamiršk paklydėlę —
Ir paslėpei akis —
Prieš tą jaunystę didelę
O kas išsilaikys — — —

Širdyje meilė žudoma
Vaitojo vis klaikiau —
Nueidamas per glūdumą
Sudie tau nesakiau.

7.

Dainavo vėjas beržuose
Man vėl išleistuves,—
Visa jaunystė veržėsi
Toliausiai nuo tavęs.

Atgal, kur karas trankėsi,
Draugai ištikimi,
Suspaudę mirtį rankose
Žygiavo likime — — —

Širdies jau nebedegino
Žalumo ilgesys,
O laikas tavo reginį,
Kaip žara, užgesys.

Pavijo paštas giriose
Per žvangančias naktis
Ir draugas rašė—mirusi
Kregždelė ta grakšti — — —

Prakeiktą taurę stvėrusi,
Svajas užgert saldu —
Neniekink atsivėrusios
Širdies liūdnų maldų.

Beviltėse sekundėse
Tėvelio atrasta
Dar graudžiai nusiskundusi
Vasarvidžio klasta.

Ir žodis paskutinis jos
Dar buves man—atleisk! —
Taip laumės jau nupynusios
Laimužę sopuliais — — —

Mergaitė, mano lūpomis
Pasiekiama buvai,
Tik perskirti suklupome,
Kaip kertami javai.

Dabar kalnų uolėnomis,
Anų dienų ražais
Į mano nykią vienumą
Tu vėlekos grįžai — — —

L. S. Ramovės, Čikagos Skyriaus vardu nuoširdžiai dėkoju p. BRONEI IMPULEVIČIENEI už darbą ir rūpestį, įdėtą siuvant skyriui vėliavą. Taip pat mūsų dėkui priklauso ir valdybos nariui kultūriniams reikalams p. STASIUI GRIGARAVIČIUI, daug prisidėjusiam savo rūpestingumu įsigyjant vėliavą.

Povilas Dirkis
Valdybos Pirmininkas

AUKOJO "KARIUI"

1.	L. S. "Ramovė" Skyrių Atstovų susirinkimo dalyviai Čikagoje	$68.00
2.	Jakimavičius Vl., Mass.	10.00
3.	Dubysa Kazys T., Ill.	5.00
4.	Trumpauskas R., Md., Ill.	5.00
5.	Tveras Antanas, Ill.	5.00
6.	Velbasis Simas, Ill.	5.00
7.	Jokubaitis Algirdas, N. J.	2.00
8.	Juodišius Vytautas, Canada	2.00
9.	Klimavičius Antanas, Canada	2.00
10.	Mikoliūnas Antanas, Ohio	2.00
11.	Rėklaitis Mikas, Ill.	2.00
12.	Šimkus Morkus, Md.	2.00
13.	Šiugžda J., Conn.	2.00
14.	Vyšniauskas Juozas, Canada	2.00
15.	Kielius Kazys, Ill.	1.00
16.	Obalis Vladas, N. Y.	1.00
17.	Pliura Vladas, Mich.	1.00
18.	Frank William, Wa.	1.00
19.	Ūsas Bronius, Ill.	1.00
20.	Vepštas Julius, Ill.	1.00

KARYS dėkoja Rėmėjams už aukas.

Ypatinga padėka priklauso KARIO nuoširdžiai rėmėjai p. P. LAPIENEI, parėmusiai žurnalo leidimą $25.00 suma.

Iš anglų kalbos vertė Z. R.

8.

Svarstydamas reikalą, nerandu jokio įrodymo, kad tu bandytum padaryti mums kokią žalą, taip pat esu visai tikras, kas liečia mus, kad toks dalykas mums ir į galvą neateina; taigi nusprendžiau reikalą aptarti su tavimi ir pamėginti padaryti galą šiam tarpusavio nepasitikėjimui. Žinau, praeityje yra buvę įvykių, kai šmeižtų išdavoje, o kartais tik įtarimo vedini, žmonės pabūgdavo vienas kito ir stengdavosi smogti pirmi, kol jiems dar niekas neatsitiko, tuo padarydami neatitaisomos žalos tiems, kurie nenorėjo ir net nemanė daryti jiems ką blogo iš viso. Esu įsitikinęs, kad šitos rūšies nesusipratimus yra geriausia baigti asmenišku ryšiu ir noriu aiškiai pabrėžti, kad tau nėra jokios priežasties nepasitikėti mumis. Pirmiausia ir svarbiausia, priesaika dievams draudžia mums būti jūsų priešais. Žmogų, kurio sąžinę sunkina tokių priesaikų nepaisymas aš nepasveikinčiau. Neįsivaizduoju, kaip būdamas dievų priešu žmogus galėtų nuo jų pabėgti ir į kur galėtų jis pasprukti, kokia tamsa jį paslėptų, ir kur jis susirastų saugią užuobėgą. Juk visur ir visi daiktai priklauso dievų ir dievų galia lygiai viską apima.

"Taip aš galvoju apie dievus ir priesaikas, kurias davėme ir kurias įteikėm dievams į rankas tuo metu, kai sudarėm savo draugystę. Kas liečia mūsų santykius su žmonėmis, manau, kad šiuo metu mūsų turima didžiausia parama esi tu. Su tavo pagalba visi keliai yra lengvi, visos upės pereinamos ir netrūksta išteklių. Be tavęs visa mūsų kelionė būtų tamsybėse, nes apie kelią mes nieko nežinome, kiekviena upė būtų sunki kliūtis, kiekvienas žmonių susibūrimas keltų mums baimės, o už vis baisiausios būtų negyvenamos vietos, kuriose kiekvienas tampa visai sumišęs.

"Jei mes iš tiesų būtume tiek išprotėję, kad norėtume tave nužudyti, ko mes pasiektume užmušę savo geradarį? Turėtume susidurti su karaliumi, kuris tik ir telauktų su visa savo jėga kaip už tave atkeršyti. O asmeniškai aš galėčiau tau papasakoti, kokių didelių vilčių netekčiau mėgindamas daryti tau bloga. Priežastis, dėl kurios norėjau Kyrą turėti draugu, buvo ta, kad, mano supratimu, iš visų jo amžininkų jis geriausiai sugebėdavo padėti tiems, kuriems norėdavo. Bet dabar matau, kad tu perėmei valdyti Kyro kraštus ir gavai Kyro galią, pasilikdamas ir savąją, o karaliaus galybė, nukreipta prieš Kyrą dabar yra tavo pusėje. Žinant visus tavo turimus pirmumus, kas galėtų būti toks kvailas, kad nenorėtų tapti tavo draugu? Taip pat paminėsiu priežastį, kurios dėliai, aš tikrai tikiuosi, tu panorėsi pasidaryti mūsų draugu. Pirmiausia aš žinau, kad jums vargo sudaro mysiečiai, kuriuos, esu tikras, su dabar turima jėga galėčiau lengvai sudoroti. Aš taip pat žinau apie pisidiečius ir esu girdėjęs apie daugiau tokių neramių tautų, kurioms visoms galėčiau neleisti vis drumsti tavo ramybę. Žinau, kad esi ypatingai piktas ant egiptiečių, ir nežinau, kur galėtum gauti geresnę karinę jėgą už mano turimą, kad jiems atkeršytum. Pasieninėms valstybėms, jei panorėtum, galėtum būti geriausias draugas, tačiau, jei kuri iš jų keltų neramumus, turėdamas mus savo tarnyboje, galėtum elgtis kaip diktatorius. Mes netarnautume tau vien

tik dėl užmokesčio, bet ir dėl gryno dėkingumo, kurį tau jaustume už mūsų gyvybių išgelbėjimą. Kai apie šitą viską pagalvoju, tavo nepasitikėjimas mumis yra toks neįtikimas, kad aš labai norėčiau žinoti vardą to žmogaus, kuris gali taip įtikinančiai kalbėti, jog pajėgė tau įkalbėti, kad mes prieš tave sąmokslaujame".

Taip ilgai kalbėjo Klearchas. Tisafernas jam atsakė taip: "Tikrai nudžiugau Klearchai girdėdamas tavo protingą kalbą. Jausdami visus tuos jausmus man, jei ir galvotumėt apie kokią man žalą, jūs tuo pačiu sąmokslautumėt prieš savo pačių interesus. Tačiau dabar iš eilės paklausyk, kad būtum įtikintas, jog esi klaidingas, jei nors kiek nepasitiki karaliumi ar manimi.

"Ar manai ,kad jus sunaikinti, jei tik to panorėtume, mums trūktų kavalerijos ar pėstininkų? Mes galime jus pažeisti, nerizikuodami jokiu atsikeršijimu iš jūsų pusės. Ar gal manai mes nerandame patogios vietos jus pulti? Prisimink su kokiom didelėm kliūtim ėjote per tą lygų kraštą, nors gyventojai ir buvo jums draugiški. Pagalvok apie visus tuos kalnus per kuriuos turėsite žygiuoti, kuriuos galėtume užimti pirmi, padarydami juos jums nepereinamus. Pagalvok apie visas tas upes, kur mes galėjome jus suskaldyti į dalis ir iškarto kautis su tokiu jūsų skaičiumi, kokiu panorėtume. Kai kurios tų upių buvo tokios, kad jų, iš viso, nepereitumėt, jei mes jūsų neperkeltume. Leiskim visu šituo keliu mums nesisektų, tada gali būti tikras, jog dar yra viena galinga priemonė — ugnis; degindami derlių mes patelktume kovai prieš jus badą. Ir su viso pasaulio drąsa kovoti prieš jį jūs nepajėgtumėt. Su visais šitais kariavimo būdais mūsų žinioje, nė vienu jų mums nerizikingu, kaip jūs galite ir vaizduotis, kad mes imtumės to būdo, kuris įveltų mus nedorybėn dievų akyse ir padarytų mums gėdos žmonių akyse? Vien tik vargingų ir bevilčių žmonių tarpe, nebeturinčių jokios kitos išeities (ir tai jie turėtų būti niekšai) jūs rastumėte tokių, siekiančių tikslo laužant priesaikas dievams ir ištikimybę žmonėms. Mes nesame toki, Klearchai. Nesame toki kietagalviai ir kvaili.

"Tu galėtum paklausti, kodėl, pajėgdami jus sunaikinti, mes to nedarome? Leisk man pasakyti, kad dėl to kaltas yra mano troškimas įsigyti graikų pasitikėjimą, kad jiems gera darydamas galėčiau pats sugrįžti į pajūrį, remiamas samdinių armijos, kuria rėmėsi Kyras žygiuodamas krašto vidun mokėdamas jai atlyginimą. Kokiu būdu jūs esate man naudingi, tu kai ką jau paminėjai. Bet svarbiausios priežastys yra tik man žinomos. Mano manymu, tik karalius turi teisę nešioti karūną tiesiai ant galvos, tačiau su jūsų pagalba tas, kas ir nėra karaliumi, labai lengvai gali pradėti nešioti karūną savo širdyje".

Klearchas manė jį kalbant rimtai. "Taigi ar tie žmonės", tarė jis, "kurie šmeižtais bando padaryti mus priešais, kai mes turime visas šitas priežastis draugiškumui, ar jie nenusipelno pačio blogiausio?"

"Taip", atsakė Tisafernas. "Ir jei jūs, vyresnieji ir dalinių vadai, esate pasiruošę ateiti pas mane, aš viešai išvardinsiu tuos, kurie man kalba, kad tu rengi sąmokslą prieš mane ir mano armiją."

"Aš juos visus atsivesiu", tarė Klearchas. "Iš savo pusės aš pasakysiu, iš kur gaunu žinias apie tave".

Po šito pasikalbėjimo Tisafernas elgėsi labai meiliai su Klearchu, ragino jį laikinai pasilikti, net pakvietė svečiuosna vakarienei.

Kitą dieną grįžęs į stovyklą, Klearchas paaiškino, kad, jo nuomone, santykiai su Tisafernu yra labai geri ir, kad tie graikai, apie kuriuos bus įrodyta, jog jie skleidžia šmeižtus prieš jį, turės būti nubausti, kaip išdavikai, nepalankūs graikų reikalui. Jis įtarė, kad šmeižtus skleidžia Menonas, kadangi jo žiniomis, jis ir Ariejus turėjo pasimatymą su Tisafernu. Jis manė Menoną slapta kuriant jam priešingą partiją su mintimi visą armiją palenkti savo pusėn ir pasidaryti Tisaferno draugu. Klearchas norėjo, kad armija būtų tik jam ištikima ir siekė pašalinti nepatenkintus sau iš kelio.

Kai kurie kariai nesutiko su Klearchu, sakydami, jog neturėtų eiti visi vyresnieji ir dalinių vadai ir kad jie neturėtų pasitikėti Tisafernu. Tačiau Klearchas labai užsispyrė, kol pagaliau jam pavyko prikalbėti 5 vyresniuosius ir 20 dalinių vadų, kad eitų kartu su juo pas Tisaferną. Kartu su jais išėjo apie 200 kitų kareivių, apsimetusių einą pirktis maisto.

Atvykę prie Tisaferno palapinės įėjimo, vyresnieji vadai, Proksenas Beotietis, Menonas Tesalietis, Agias Arkadietis, Klearchas Spartietis ir Sokratas Achajietis buvo pakviesti vidun. Dalinių vadai pasiliko, laukdami prie įėjimo. Netrukus, pagal sutartą ženklą, tie, kurie įėjo vi-

Graikų kolonistas Trakijoje

dun, buvo suimti, o buvę prie įėjimo, liko iššžudyti. Po šito įvykio, vietiniai kavalerijos daliniai pasklido po lygumą ir pradėjo žudyti graikus, laisvuosius ir vergus, visus, kuriuos tik rado. Iš savo stovyklos graikai nustebę žiūrėjo į kavalerijos judėsius ir negalėjo suprasti, ką jie ten daro, kol atvyko pasprukęs ir sužeistas į pilvą Nikarchas Arkadietis, kuris, laikydamas rankomis besiveržiančius laukan savo vidurius, papasakojo, kas atsitiko.

Graikai išgirdę, tuoj nubėgo prie ginklų. Kilo visuotinis sąmyšis, buvo manyta, kad priešas tuoj puls stovyklą. Tačiau jie su visom jėgom nepasirodė. Atvyko tik Ariejus, Artaozas ir Mitridatas, vyrai, kuriais Kyras kada tai labiausiai pasitikėjo. Graikų vertėjas sakė, kad su jais buvo ir Tisaferno brolis, kurį jis atpažino. Su jais kartu atvyko dar apie 300 persų šarvuotų krūtinės šarvais.

Prisiartinę prie stovyklos jie pareikalavo iššaukti bet kurį graikų vyresnįjį ar dalinio vadą, esantį stovykloje, kuriam jie galėtų perduoti karaliaus pranešimą.

Graikų vyresnieji vadai Kleanoras iš Orchomeno ir Sofenetas iš Stymfalo, pasirūpinę visom priemonėm, išėjo jų pasitikti, kartu su jais išėjo ir Ksenofonas Atėnietis, norėdamas sužinoti, kas atsitiko su Proksenu. Chirisofas tuo metu buvo su daliniu išvykęs į vieną iš kaimų rinkti išteklių.

Balso atstume atsidūrę jie sustojo ir Ariejus prakalbėjo pirmas: "Graikai, yra išaiškinta, kad Klearchas yra kaltas sulaužęs priesaiką ir paliaubas. Jis gavo ką užsitarnavo ir yra nebegyvas. Tačiau Proksenas su Menonu yra laikomi didelėje pagarboje, nes jie pranešė apie sąmokslą. Jums karalius liepia atiduoti ginklus, jis sako tai jo nuosavybė, kadangi jie anksčiau buvo Kyro nuosavybė, kuris buvo jo tarnas".

Į tai atsakė graikų kalbėtojas Kleanoras iš Orchomeno: "Ariejau, tu esi tikras niekšas, ir visi jūs, buvę Kyro draugai; ar jūs nejaučiate jokios gėdos nei prieš dievus, nei prieš žmones? Tu prisiekei, kad mūsų draugai ir priešai bus ir jūsų, bet apgavai mus, susidėdamas su tuo nusikaltėliu Tisafernu. Tu nužudei tuos pačius žmones, su kuriais kartu davei priesaiką, palikai mus ir dabar veiki prieš mus kartu su mūsų priešais".

Ariejus jam atsakė: "Yra tiesa ir įrodyta, kad Klearchas rengė sąmokslą prieš Tisaferną ir Orontą ir prieš mus visus esančius su jais".

Ksenofonas į tai atsakė sakydamas: "Gerai, kas liečia Klearchą, jei jis sulaužė priesaiką ir pažeidė paliaubas, jis gavo ką užsitarnavo. Yra teisinga, kad priesaikos laužytojai turi būti sunaikinti. Bet, kadangi Proksenas ir Menonas yra jūsų ir mūsų vadų geradariai, atsiųskite juos pas mus. Yra aišku, kad būdami abiejų pusių draugais, jie mėgins duoti geriausius patarimus jūsų ir mūsų naudai".

Vietiniai tuo reikalu ilgą laiką ginčijosi savo tarpe ir pagaliau, nieko neatsakydami į pasiūlymą, nujojo.

(Bus daugiau)

VISUOMENEI ŽINOTI

A. V. DUNDZILA

Dabartinė studentijos karta, kurios net 700 šiuo metu lanko įvairius universitetus JAV, turi stiprų lietuvišką pagrindą: dauguma yra baigę bent 4 lietuviškosios gimnazijos klases ,gi didelė dalis išemigravo su didesniu lietuviškosios gimnazijos metų skaičiumi ar net brandos atestatu. Jau yra jaučiama, gi šį rudenį yra tikimasi kiek gausingesnės bangos naujų studentų, kurie neturėjo progos lietuviškąją gimnaziją lankyti ar joje išbuvo tik pirmuosius keletą metų.

JAV pragyventi metai nepajėgė nustelbti lietuviškosios gimnazijos skiepų. Šiuometinė studentija, tiek savo kalba, tiek galvojimu yra neišskiriamai prisišliejusi prie lietuviškosios dvasios kamieno. Kiek kitokia galvosena bei vidinės savybės veikia tą jaunuomenę, kuri lietuviškosios gimnazijos paragavo nedaug, gi savo pagrindinį išsimokslinimą gavo amerikiečių mokyklose. Pastarieji tik išimtinais atvejais lietuvių kalbą raštu ir žodžiu laisvai tevartoja, gi jų galvosena, lietuviškųjų vertybių skalė yra žymiai pakitusi.

Žvilgterėjus į šiuometinės studentijos skerspjūvį, krinta į akis veiklumas, lietuviškumo akcentavimas (neskaitant atskirų atvejų) bei tradicinis, iš Lietuvos atsivežtas nuomonių pasidalinimas — švelniai išsireiškiant — partinis grupavimasis.

Šiems teigimams paremti yra visa eilė pavyzdžių: tiek Studentų Sąjungoje, tiek atskirose organizacijose vyrauja darbai, kaip tai įvairūs šalpos fondai, spauda — pradedant LITUANUS, atskirų žurnalų leidimu bei redagavimu, baigiant akademiniais skyriais bei bendradarbiavimu perijodinėje spaudoje. Eina atskirų, spontaniškų darbų vykdymas — Jaunimo Peticija, literatūros konkursai ir pan. Kiekviename susibūrime skamba lietuviška daina, kuri liudija lietuviško žodžio bei melodijos nepaprastai gilų įaugimą. Nesunku pastebėti griežtą bandymą gryną lietuvių kalbą vartoti, yra sielojamasi, rūpinamasi, ugdomi sumanymai, darbai Lietuvos laisvinimo reikalais, keliamos, studijuojamos lietuvybės išlaikymo problemos. Visiškai natūralus yra pasiskirstymas grupėmis, kurių tarpe laikas nuo laiko kyla aistringų išsišokimų, neinančių į gerąją pusę. Pastarasis pasiskirstymas ir yra tas lietuviškųjų partijų tradicijų tęstinumas.

Tuo pačiu pažvelgiant į jaunuosius, dabar pradedančius studijuoti kolegas, iškyla keletas ryškių skirtumų. Nėra paslaptis, kad yra gan sunku pritraukti jaunuosius darban — yra paplitęs posakis, kad atėję "duonos ir žaidimų" tenori. Jiems kur kas einasi sunkiau su lietuvių kalba, ypač, rašyba. Lietuviška daina jiems tėra girdėta scenose ir dažnai trūksta dainos žodžių, vengia prisidėti prie traukiamų melodijų. Neabejotinai pozityvus reiškinys yra tas, kad jaunieji nevengia lietuviškų studentiškų organizacijų, kur jie ir yra mielai laukiami.

Šių reiškinių šviesoje lietuvių studentų organizacijos gauna daug svarbesnį vaidmenį. Šalia savo tiesioginių uždavinių, ideologinių rėmų jos tampa ir lietuviškumo mokykla, lietuvybės išlaikymo tvirtove. Tuo metu, kada jaunuolis galutinai formuluoja savo galvoseną, kada baigiamas šlifuoti charakteris, organizacijos aplinka ir turi sprendžiamąjį balsą.

Šiuometinėje studentijoje vyrauja keturios organizacijos: tai visus lietuvius studentus apjungianti Lietuvių Studentų Sąjunga ir ideologinės — ateitininkų, santariečių bei vidurį tarp pastarųjų dviejų vedantis Akademinis Skautų Sąjūdis. Į šias organizacijas stoja dabar studijuojąs jaunimas, jų rėmuose, jų ideologiniais pagrindais bręsta ateities kartos.

Tad šiandien čia suminėti sambūriai yra atsidūrę prieš bandymą: nuvesti ateinantį jaunimą prie tautos dvasinio kamieno arba neišpildyti funkcijos, kurią gyvenimo sąlygos paskyrė. Asmeniškai neabejoju, kad savo uždavinį minėtos organizacijos pajėgs atlikti: apie šias galimybes buvo galvojama anksčiau, buvo pramatyta, buvo ruošiamasi. Tačiau lai nesusidaro įspūdis, kad ši problema yra minėtų organizacijų nuosavybė: reikalais, uždaviniais visi turime dalytis, plačioji visuomenė šį bendrą darbą remti privalo.

REDAKCIJOS PRIERAŠAS: A. V. Dundzila yra aktyvus lietuviškų organizacijų ir lietuviškos spaudos darbuotojas. Šiuo metu jis gyvena Pasadena, Calif., kur ruošiasi magistro laipsniui inžinerijoje. A. V. D. yra vienas "Mūsų Vytis" redaktorių ir energingas Akademinio Skautų Sąjūdžio narys.

MŪSŲ TARPE

SLA 49-tasis Seimas, susirinkęs liepos 2—6 d. Detroite, priėmė jaunimo reikalu rezoliuciją, kurioje tarp kitko sakoma: "...1) Pavesti Pildomajai SLA Tarybai, apskričių ir kuopų valdyboms teikti moralinę ir materialinę paramą lietuviams skautams ir skautėms; o, kur reikia, juos ir globoti. 2) Įpareigoti Jaunimo komisiją išdirbti SLA ir jaunimo platesnio bendradarbiavimo formas, peržiūrėti ir plačiau pritaikyti Moksleivių ir Jaunimo Fondus... 5) Iš Jaunimo Fondo lėšų paskirti 500.00 dol. pirmą vienkartinę auką Lietuvių Skautų Brolijos Džiamborės Fondui".

Dar didesnis lietuviško idealizmo pasireiškimas buvo parodytas Prano Rako, Čikagoj gyvenančio vaistininko. Jis skautams pavedė savo 80 akrų ūkį, kuris yra apie 250 mylių nuo Čikagos, prie Custer, Mich., miestelio. Tai gražus žemės sklypas, išsipuošęs šimtamečiais ąžuolais, beržais, klevais ir kitokiais "lietuviškais" medžiais. Jo pašonėje yra gaivus ežerėlis, o visa apylinkė skęsta vyšnių soduose. Aplinka primena seną lietuviško dvaro parką. Liepos mėn. šiame ūkyje jau stovyklavo apie 150 Čikagos skautų — skaučių. Stovyklos atidarymo dieną Čikagos daktarai stambiai parėmė stovyklavietės įrengimo reikalus. Aukojo: Dr. S. Biežis — 200 dol., Dr. K. ir J. Aglinskai — 100 dol. Dr. Tauras su žmona — 100 dol., Dr. M. Budrienė — 100 dol., Dr. Dargis — 50 dol.

Šiais metais akademinis jaunimas rengia tris pagrindines stovyklas — studentai ateitininkai rink-

sis į rytinį pakraštį — į St. Vincent De Paul stovyklavietę, esančią prie pat Annapolio (tarp Baltimorės ir Washingtono). Stovykla prasidės rugpjūčio 27 ir tęsis 10 dienų. Santariečiai rugsėjo 6 d. suvažiuos į Tabor Farmą, Sodus, Mich. Stovykla tęsis tris dienas. Jos metu bus išrinkta nauja Santaros valdyba. Akademinis Skautų Sąjūdis stovyklaus 10 dienų, pradedant rugpjūčio 25 d. Stovyklavietė — netoli Windsor, Kanadoje, Detroito apylinkėse. Visi akademikai turėtų galimai gausiau suvažiuoti į jiems artimas stovyklas.

Vyr. sktn. V. Kizlaitis, Clevelando skautų Vytauto Didžiojo dr-vės draugininkas, padarė didelę materialinę auką, pats savo lėšomis apmokėdamas šešiems savo dr-vės skautams visas kelionės išlaidas į tautininkų surengtą lietuvių sąskrydį Washingtone.

Birželio 30 d. — liepos 1 d. Worcesteryje, Mass., buvo suorganizuota skautų sporto šventė, kurioje dalyvavo 8 krepšinio ir 4 tinklinio komandos iš įvairių Atlanto pakraščio vietovių. Abi pirmąsias vietas paėmė Worcesterio skautų komandos.

Naujai išrinkta Liet. Stud. S-gos Centrinė Valdyba pasiskirstė pareigomis sekančiai: J. Karklys — pirm., V. Valaitis — vicepirm., R. Kliorytė ir D. Tallat-Kelpšaitė — sekretorės, J. Liubinskas — iždininkas ir K. Ječius ir T. Remeikis — nariai.

Neseniai pareigomis pasiskirstė augščiausia Lietuvių Skautų S-gos institucija — Tarybos Pirmija. Tarybos Pirmininku jau seniau buvo išrinktas vyr. sktn. dr. Vyt. Čepas. Jo pavaduotojai — sktn. E. Gimbutienė ir vyr. sktn. K. Jonaitis, iždininkas — vyr. sktn. F. Kirša, sekretoriai — psktn. kun. J. Klimas ir psktn. R. Molienė. Visi Pirmijos nariai gyvena Bostono — Worcesterio apylinkėse, kas labai palengvins Pirmijos darbą.

Čikagos skautininkai A. Karnavičienė, M. Butkienė, Luneckienė, T. Žukienė, Švarienė, Vyt. Černius, A. Levanas ir J. Kaunas vadovavo liepos mėn. pravestoje skautų — skaučių stovykloje.

Bene didžiausia šiais metais jaunimo stovykla įvyks So. Woodstocke, Conn., kur nuo rugpjūčio 25 iki rugs. 3 d. stovyklaus skautės ir skautai iš viso Atlanto pakraščio. Tikimasi, kad stovyklaus apie 300 žmonių. Skautų stovyklai vadovaus vienas iš pagrindinių lietuviškosios skautijos šulų, turįs daug patyrimo pedagoginiame darbe — vyr. sktn. A. Saulaitis. Skaučių stovyklai vadovaus sktn. K. Marijošienė, kuri taip pat yra plačiai žinoma specialistė pedagoginio ir skautiško ugdymo srityse. Jiems talkininkaus eilė vadovų iš įvairių vietovių. Pagrindiniai stovyklos uždaviniai bus: 1) lietuviškos dvasios stiprinimas ir skautiško prityrimo gilinimas bei skautybės dvasios pažinimas. Stovykloje visą laiką bus gydytojas, kunigas ir tautinių šokių bei taut. žaidimų instruktorius. Kiekvieną dieną bus leidžiamas laikraštėlis. Stovykloje bus 3 bendri laužai. Pagrindinis — atsisveikinimo laužas — įvyks rugs. 2 d. Stovyklos metu skautai galės laikyti egzaminus į visus patyrimo laipsnius, įsigyti specialybes ir valstybinį, tautinį bei tarptautinį ženklus.

Bostono skautai lydi Lietuvos Valstybinę (Karo Muzėjaus) Vėliavą į Bostono L. T. S. Romuvos salę. Liet. Valstybinę Vėliavą nuo Karo Muzėjaus bokšto nuėmė ir išsaugojęs tremtyje atvežė į Ameriką tremtinys. Ją dabar saugo Bostono skautai, kad išmušus Lietuvai laisvės valandą ją vėl galėtų iškelti Karo Muzėjaus bokšte. P. Bliumo nuotr.

Lietuvių sąskrydžio Washingtone metu skautų ir skaučių Užsienių Skyrių atstovai turėjo pasitarimus su Įgal. Min. P. Žadeikiu ir Dipl. Šefu min. St. Lozoraičiu. Bendrai išleistame komunikate sakoma: "...Lietuvos Diplomatinė Tarnyba ir Seserijos-Brolijos Užsienio Skyrių atstovai aptarė aktualius tarptautinės skautų-skaučių veiklos klausimus. Liet. Diplomatinė Tarnyba džiaugiasi lietuvių skautų-skaučių įnašu Lietuvos laisvinimo baran, ir iš savo pusės teiks visokeriopą paramą, pagal esamas išgales jį atitinkamai išvystyti".

Liepos 5 d. 7 lietuviai skautai iš Vokietijos išvyko į prancūzų skautų džiamborettę prie Nicos. Jie ten atstovaus Lietuvių Skautų Broliją. Brolijos Džiamborės Fondas šiam reikalui paskyrė 250 dol.

Clevelando skautės stovyklavo prie Round-Up ežero nuo liepos 21 iki rugp. 4 d. Stovyklai vadovavo sktn. J. Gulbinienė, psktn. M. Pažemėnienė ir vyr. skautė M. Leknickaitė.

New Yorko skautų vyčių oktetas, vad. muz. M. Liuberskio, J. Stuko vadovaujamoje televizijos programoje padainavo kelias partizanų dainas. Dainavo Alf. Ilgutis, Mečys Ilgūnas, Juozas Lapurka, Vyt. Gobužas, Ged. Rajeckas, Vyt. Aukštikalnis, Vyt. Alksninis ir Leonas Ralys.

J. A. VALSTYBĖS

Po Aviacijos Dienos Maskvoje. Amerikos aviacijos specialistams grįžus iš Maskvos, vėl kilo klausimas, kas pirmauja aviacijoj: Rusija ar Amerika. Amerikiečiai, matę Rusijoj, ką jiems rusai rodė (o rodė labai skūpiai), ir dabar mano, jog Amerika pirmauja, bet Rusija sparčiai vejasi.

Gal rusų naujieji bombonešiai — Bizonai, kaikuriais požiūriais yra geresni už amerikiečių B-52, bet iš to dar negalima daryti bendros išvados, kad rusų aviacija yra geresnė už JAV. Amerikiečių lėktuvai turi moderniausius valdymo ir taikymo aparatus, puikiai paruoštas lėktuvų įgulas, taip pat patyrusį lėktuvų išlaikymo ir priežiūros personalą, be to, platų ir gerai veikiantį radaro tinklą. Šiais požiūriais, kurie bendram palyginime labai svarbūs, rusai yra tik antroje vietoje ir žymiai atsilikę.

Amerikiečius verčia susirūpinti faktas, kad rusai labai sparčiu tempu ruošia technikos specialistus. O tas reiškia pažangą tyrinėjimuose, atradimuose, kombinuotų įrengimų panaudojime ir panašiai. Tuo tarpu Amerikai labai trūksta inžinierių, kad galėtų išlaikyti pirmavimą.

Dabar Amerikos aviacija daugiausia dėmesio skiria tarpkontinentinės raketos tyrinėjimams ir bandymams. Lygiagrečiai eina ir kiti ieškojimai ir bandymai. Pav., bandomuoju lėktuvu pasiektas greitis 1,650 mylių per valandą. Kitas lėktuvas pakilo virš 90,000 pėdų augščio. Lakūnas iššoko parašiutu iš virš 45,000 pėdų (apie 15 km) augščio.

Toki greičiai ir augščiai sudaro neįprastas sąlygas tiek medžiagoms, tiek lakūnams. Lėktuvai nuo trinties į orą įkaista ir jų medžiaga darosi neatspari. Jieškoma naujų lydinių, kurie pakeltų didesnį karštį. Lakūnui viduje irgi karšta, reikia jį vėsinti. Trūksta deguonio kvėpavimui, reikia juo aprūpinti. Neužtenka vien deguonio parūpinti. Dideliuose augščiuose oro slėgimas labai sumažėja, kraujuje esantis azotas pradeda išburbuliuoti, kaip anglio dvideginis burbuliuoja iš atkimšto sodos butelio. Reikia lakūnui įtaisyti tinkamą rūbą, kuriuo būtų palaikomas įprastas kūnui spaudimas. Yra dar daugiau problemų, kurios reikalingos daug tyrinėjimo, bandymų, žinių, pasišventimo ir aukų.

Jau daromi bandymai panaudoti atominę energiją vietoje dabar naudojamų degalų. Atominiai reaktoriai vežiojami lėktuvais. Tiriama kaip jie veikia lėktuvui skrendant, bandomos apsisaugojimo priemonės nuo radioaktyvių spindulių, kurie atsiranda reaktoriui veikiant.

Numatoma sumažinti kariuomenės skaičių. Pereinant prie atominės taktikos ir strategijos, kariuomenės skaičius bus palaipsniui mažinamas. Dabar JAV po ginklu turi 2,800,000 vyrų, 1960 pasiliks tik 2,060,000. Armija sumažės nuo 1,030,000 iki 580,000 vyrų. Karo laivynui iš 860,000 liks 660,000. Aviacijai nukirps mažiausiai, iš dabartinių 910,000 bus palikta 820,000 vyrų.

Atominių ginklų daliniai bandomi Italijoj. Š. Italijoj 6,000 amerikiečių karių sudaro specialius atominius ginklų dalinius. Jų uždavinys išbandyti naują organizaciją, taktiką ir naujų ginklų panaudojimą bei aptarnavimą. Kartu jie papildo ir remia Italijos šiaurinių sienų gynimą.

Šie daliniai suskirstyti į kautynių ir paramos grupes. Jų pagrindinis ginklas yra atominių raketų svaidytojai, jiems saugoti yra paskirti pėstininkų padaliniai. Daliniai aprūpinami specialiais autovežimiais, kurie apsaugoja nuo atominių kritulių. Priskirti ir lėktuvai, jų uždavinys surasti taikinius ir pristatyti atominius sviedinius. Numatoma šie daliniai bus labai judrūs ir galės veikti esant bet kokiam orui, taipogi naktį. Aprūpinimas sutvarkytas taip, kad galėtų veikti savistoviai.

Vadai turės plačią veikimo laisvę ir didelę atsakomybę. Jie patys turės spręsti kada ir kaip veikti. Į vadų sprendimus ypatingos įtakos turės sugebėjimas surasti, nustatyti ir nurodyti taikinius, kurie dažniausiai bus labai judrūs. Dabar tai atlieka įprastinė oro žvalgyba. Vėliau numatoma žvalgybos tarnybą aprūpinti greitais sprausminiais lėktuvais, kuriuose bus televizijos ir kitoki elektroniniai aparatai. Toki lėktuvai pastebės taikinius iš augštai ir davinius greitai perduos į ugniavietes.

Žinovų nuomone, toks įprastinio pulko dydžio atominių ginklų dalinys su keturiomis su puse italų divizijų galės apginti Šiaurės Italijos sienas. Tuo tarpu tą pat uždavinį atlikti reikėtų nuo 10 iki 15 įprastinių divizijų. Vėliau numatoma toki atominių ginklų daliniai sudaryti kituose Europos kraštuose ir Azijoj. Tuo būtų pasiekti du tikslai: sustiprinta gynyba ir sumažintas kariuomenės skaičius.

"Saugesnė" vandenilio atominė bomba (H-bomb). Paskutiniuose atominių ginklų bandymuose surastas būdas sumažinti radioaktyvių spindulių ir atominių kritulių išsiskleidimą į didelius plotus. Tas leidžia panaudoti atominius ginklus mažuose karuose mažame plote. Toks atradimas prisidės ir prie sprendimo sumažinti kariuomenės skaičių taikos metu.

SOVIETŲ RUSIJA

Vyksta pakeitimai kariuomenės organizacijoje. Paskutiniais metais Sovietų Rusijos kariuomenė modernizuojama, perginkluojama ir perorganizuojama. Žymesnės demobilizacijos nepastebima. Daugiau dėmesio skiriama aviacijai, bet sausumos kariuomenė ir toliau pasilieka skaitlingiausia ir svarbiausia ginklų rūšis. Karo laivyno didinimo greitis žymiai sumažintas.

VAK. VOKIETIJA

Vokietijos atsiginklavimas vyksta labai lėtai. Savanorių užtektinai neatsiranda; kariuomenėn šaukimo įstatymas nebaigtas. Pagal tą įstatymą naujokų šiemet dar nebus pašaukta. O jei rinkimus laimės socialistai, kurie bendrai yra priešingi ginklavimuisi, tai Vokietijos kariuomenės reikalas gali pakibti

J. L. Paukštis, išrinktas Čikagos Cook County Am. Legiono Jr. Vice Commanderiu.

A-2C R. Kilikauskas, Webb Air Force Bazės oficialaus laikraščio redaktorius.

Pfc E. Mickus mokosi šaudyti automatiniu šautuvu, Bad Vilbel — Vokietijoje.

ore. Iš numatytos 500,000 kariuomenės dabar po ginklu yra tik apie 40,000 vyrų.

Dabar vokiečių kareiviui nustatytas darbo laiko ilgis — 48 valandos savaitėje. Po 6-tos val. vak. kareiviai gali nešioti civilius rūbus. Už rajono ribų sveikinimasis su viršininkais nebūtinas. Puskarininkiams įsakyta su savo pavaldiniais elgtis labai švelniai. Kiekvienas padalinys renkasi savo patikėtinį, kuris turi teisę kareivių nusiskundimus pranešti betarpiai kuopos vadui.

J. L.

KANADA

Feldmaršalo Montgomery vizitas. Vyriausio sąjungininkų vado Europoje pavaduotojas Montgomery šio pavasario pabaigoje sugrįžo į Londoną po trijų savaičių vizito Kanadoje. Londono aerodrome jis pareiškė, kad dabartinė kanadiečių armija yra puiki, geresnė kaip paskutiniam kare kad buvo. Lankydamas Kanadą jis turėjo eilę konferencijų apie "ateities reikalus" su Kanados ginkluotų jėgų štabo viršininkais ir kitais svarbesniais gynybos pareigūnais ir neišvengiamai su spaudos atstovais, kuriems jis padarė kai kurių pareiškimų:

1. Kiekviena agresija privalo būti sutikta atominio atsikeršijimo, nes kita alternatyva būtų — pasiduoti komunistams. "Aš asmeniškai geriau pasirinkčiau mirti kaip pasiduoti komunistų viešpatavimui ir vergijai", pareiškė jis.

2. Kritikavo vakarų strategus, kad netinkamai įvertina atominio amžiaus kūrybą. Jų nenoras ir priešinimasis studijuoti karybą atominių ginklų šviesoje iškyla iš nenorėjimo sunaikinti tradicijas. Gi karinis galvojimas neturėtų būti supančiuotas tuo, kas yra pasenę ir išėję iš mados.

3. Paneigė britų ir prancūzų spaudoje pasirodžiusius gandus apie jo pasitraukimą iš pareigų. Jis nori pasilikti Šiaurės Atlanto Sąjungos vadovybėje ligi tos sąjungos galo. Gi toks galas, kaip jis numato, būtų ekonominio ir karinio stiprumo išlyginimas tose 15-je sąjungininkiu valstybių, kurios sudaro NATO.

Korėjoje tik 36 kanadiečiai kariai. Iš savo laiku Korėjos karo veiksmų teatre buvusių 6.500 kanadiečių, kurie kartu su australais, zelandiečiais ir anglais sudarė taip vadinamą Commonwealth diviziją, šiuo laiku ten teliko tik 36 kariai. Daugumas jų — sanitarijos korpo narlai ir keli administracijos pareigūnai. Buvusioji Korėjoje 25-ji pėst. brigada, palikusi kovos laukuose 400 žuvusių, grįžusi ir dar pernai buvo performuota į 4-tą pėst. brigadą.

J. Skardis

IŠAIŠKINTA JAPONŲ KAMIKAZE PASLAPTIS

Jau rusų-japonų karo metu vakarų pasaulis buvo nustebintas japonų laivyno vienetų savižudiškų atakų į caro Rusijos laivus. II Pas. kare tokių japonų didvyriškų žygių būta gana daug.

Pacifiko karo veiksmų teatre japonų lėktuvai su lakūnu ir visu bombų kroviniu krisdavo ant amerikiečių lėktuvnešių ir kitų karo laivų ir aišku, kartu žūdavo. Toks kovos būdas japonų vadinamas kamikaze ir iki dabar buvo skaitomas japonų būdo savybė, lakūnai buvo didvyriai.

Paskutinieji tyrinėjimai Japonijoje rodo, jog šią nuomonę reikia pakeisti. Pasirodo, jog tokio pareigingo pasišventimo ir aukavimosi savam kraštui priežastis buvo kita.

Japonu lakūnams, gavusiems uždavinį atakuoti amerikiečių laivyno vienetus, duodavo specialių narkotikų injekciją, kuri suteikdavo jiems energijos, pasiryžimo ir didvyriškos drąsos...

Pasibaigus karui šituos narkotizuotus vyrus ištiko liūdnos pasekmės. Valdžia susirūpino ir ėmėsi ieškoti priežasčių. Galų gale buvo nustatyta, kad tas pavojingas narkotikas yra "prilopon", labai nekomplikuoti vaistai. Jų sudėtin įeina fenolas, amoniakas, propanas ir salicilio rūgštis, viskas tas atskiesta destiliuotame vandenyje tam tikrom proporcijomis. Tas narkotikas yra pavojingesnis už opiumą ir kitus panašius, todėl, kad prilopon yra pigus ir gaunamas vaistinėse be gydytojo recepto.

Po injekcijos žmogus pajunta didelį iškalbingumą ir vėliau nustoja bet kokios baimės. Vienas toks narkotikų mėgėjas paaiškino, kad priloponui veikiant kiekvienas dalykas atrodo lengvai įveikiamas ir nėra reikalo nieko pasauly bijoti. Nustojus narkotikui veikti žmogaus savijauta pablogėja daugiau kaip nuo kitų narkotikų. Prasideda sunkios formos isterija. Dažniau vartojantys šitą preparatą asmenys pasidaro protiniai ligonys. Amerikos vadovybė Japonijoje atsidėjusi seka, kad tas kenksmingas priloponas neįsigalėtų amerikiečių karių tarpe.

Juozas Šarūnas

Brig. gen. D. Manning įteikia paaugštinimą pfc V. šliūpui.
U. S. Army Photograph

Paskirtas Uranium 235. Neseniai prezidentas Eisenhoweris paskyrė vieno biliono vertės Uranium 235 perduoti ar išnuomoti "taikiems tikslams" J. A. Valstybėse ir draugingoms valstybėms užsieniuose. Uranium 235 yra atominis kuras ir, tinkamai pavartotas reaktoriuje, duoda didelį kiekį energijos.

Metų bėgyje apie 40,000 kg Uraniaus bus padalinta šiame krašte ir užsieniams. Tačiau Sovietų Sąjunga ir jos satelitai nėra įtraukti į gaunamų kraštų skaičių, jame taip pat nėra ir Uranių gaminančių kraštų, kaip Kanados ir D. Britanijos.

Raketų Smegenys. Navy yra pagaminusi milžiniškus elektromechaniškus "smegenis", kurių uždavinys vairuoti raketas šaudomas nuo laivo į priešo jėgų telkinius sausumoje. "Smegenys" sudėti iš dviejų skaičiavimo mašinų, kurios įrengtos laive U.S.S. Carronade ir pavadintos Mark 91 — Mark 92. Mašinos parengia visus davinius, surištus su balistiniais skaičiavimais. Automatiškai parenkama iš įvairaus tipo raketų reikalingosios tai ypatingai taktinei būklei: kai reikalingos tiesios ar riestos trajektorijos raketos.

Pfc. V. šliūpas dviejų sav. pratimuose Camp McCoy, Wisc. Vidury stovi gen. D. Manning — stovyklos viršininkas.
U. S. Army Photograph

Redstone Batalionas. Armija praneša, jog įkurtas pirmasis taktinis vienetas šaudyti Redstone balistinius sviedinius. Jis pavadintas 217 Lauko Artilerijos Sviedinių Batalionu (Redstone) ir pradėtas apmokyti Redstone Arsenale, Huntsville, Ala. Šitas galingas naujas ginklas siekia 250 mylių atstumą. Specialistų nuomone tai labai veiksmingas ir gerai pavykęs ginklas.

Naujas pabūklas. U. S. Naval Ordnance Laboratorija, White Oak, Md., bando naują, didelio pradžios greičio pabūklą, kol kas dar tik bandomo modelio stadijoje esantį. Sviedinio greitis pasiekia 10,000 pėdų per sekundę. Pabūklo kalibras yra 40 mm, vamzdžio ilgis 16 pėdų. Sviedžiamąją jėgą sudaro garų kaitinamas helius.

Oru nešami pagalbos įrankiai. Japonijoje, Yokosuka bazėje, amerikiečių karo laivynas laiko nuolatinėje parengtyje lėktuvais gabenamus pirmosios pagalbos įrankius, viso 56 t sveriančius, kurie reikalingi teikti pagalbą, įvykus povandeninio laivo nelaimei. Įrankių tarpe yra toki, kurių pagalba galima išimti iš paskendusio laivo įgulą ir yra 7,500 svarų nardymo varpas.

Nauja bombardavimo sistema. Nauja ir nepaprasto tikslumo bombardavimo ir navigavimo sistema yra išvystyta ir jau įrengta lėktuvuose Boeing B-52, vadinamuose stratosferinėse tvirtovėse, vartojamose strateginės aviacijos. Sistema pavadinta Brane (bombing radar navigation equipment), ji nuveda lėktuvą į taikinį, nežiūrint kokios lėkimo sąlygos bebūtų, automatiškai nukreipia lėktuvą bombardavimo skridimui ir išmeta bombas.

Naujas vairuojamas sviedinys. Navy išvystytas naujas sviedinys pridedamas prie visos eilės jau anksčiau sukonstruktuotų. Jis pavadintas Talos ir pritaikintas priešlėktuvinei apsaugai kontinentalinių aviacijos bazių ir gali būti įrengtas lengvuose karo laivyno kreiseriuose. Sakoma, jog Talos yra veiksmingesnis, toliau siekia ir yra greitesnis už Terrier sviedinį, kuriuo ginkluotas pirmasis vairuojamų sviedinių laivas, kreiseris Boston. Šiuo metu šių sviedinių baterijos įrengiamos lengvajame kreiseryje Galveston.

Tarp naujų vairuojamųjų sviedinių minimi dar ir tarpžemyniniai balistiniai sviediniai Atlas ir Titan. Trumpų distancijų balistinis sviedinys naujai išvystytas Douglas Aircraft Co., pavadintas Thor.

Astronautika. Trijų dalių raketa, kuri skirta sudaryti žemės satelitą, vartos pirmajai daliai patobulintą Viking raketą, antrai —pakeistą Aerobee raketą ir paskutinė dalis bus ištisinio kūno raketa. Jos bus sumontuotos viena ant kitos į priekį siaurėjančiu diametru. Visas ilgis sieks apie 70 pėdų, diametras apie 3—4 pėdos, svers tarp 5 ir 10 t. Šiuo metu numatoma paleisti apie dešimt ar dvylika tokių satelitų iš orinių jėgų, didelių atstumų bandymų bazės Floridoje. Raketa bus paleista rytų kryptimi apie 40 laipsnių kampu į ekvatorių. Tuo būdu satelitas gaus priedinio greičio nuo žemės sukimosi ir jo trajektorija eis virš didžiųjų žemės plotų.

Spėjama, kad esama 50% galimybės, jog bandymas pavyks, tokio satelito amžius sieks nuo dviejų savaičių iki dviejų mėnesių. Spėjama, jis svers apie 20—30 svarų. Vėliau bus gaminami ir sunkesni.

Z. R.

KANADIEČIAI OLIMPINĖSE RAITŲJŲ RUNGTYNĖSE

Dabartiniame amžiuje, kai šio kontinento jaunimo mintys yra daugiau kreipiamos į padanges — lėktuvus, Kanadoje dar vis yra gerų jojikų ir gerų arklių.

Olimpinėse raitųjų rungtynėse Stockholme kanadiečių ekipa puikiai pasirodė. Tose rungtynėse, kur dalyvavo geriausi pasaulio jojikai ir žirgai, kanadiečių ekipa, sudaryta iš 20 metų jaunuolių, laimėjo trečią vietą ir gavo bronzos olimpinį medalį.

Kanadiečiai jau iš tradicijos paprastai užima geras vietas raitųjų rungtynėse, olimpinėse žaidynėse, tačiau jie dalyvauja tik antrą kartą. 1952 m. jie nebuvo laimėję pirmaujančios vietos. Šį kartą kanadiečiams teko rungtis su puikia anglų ekipa, laimėjusia pirmą vietą ir vokiečių — užėmusių antrą vietą. Po Kanados ėjo Australija, Italija ir Argentina.

Juozas Šarūnas

Maj. Gen. Courtney Whitney, MACARTHUR, **His Rendezvous With History.**
548 psl. išleido Alfred Knopf New York 1956.

Naujausia knyga apie gen. MacArthurą, parašyta jo štabo nario, dalyvavusio visose didžiosiose šio žymaus karvedžio kampanijose.

1941.7.21 gen. Douglas MacArthuras, tuo metu dirbęs Maniloje, Filipinų kariuomenės kūrimo darbą, gavo telegramą iš prezidento Roosevelto skiriančią jį Amerikos ir filipiniečių jėgų salose vyriausiu vadu.

Generolo tėvas gen. Arthur MacArthur buvo kovojęs už filipiniečių išsivadavimą iš ispanų jungo, o jo sūnus buvo pakviestas prezidento Quezono ir paskirtas Filipinų besikuriančios kariuomenės maršalu. Buvo numatyta, jog 1946 m. liepos 4 d. J.A.V. baigs savo globą salose ir perduos valdžią naujai valstybei.

Nelengva buvo MacArthurui įskiepyti naujoje tautoje valstybingumo supratimą, patriotizmą ir norą stoti naujon kariuomenėn.

"Pirmasis ir pagrindinis principas yra tas, kad kiekvienas pilietis yra įpareigojamas tautą ginti... Niekas nėra gimęs su teise naudotis sąlygomis ir privilegijomis sukurtomis laisvųjų institucijų, be pareigos ginti savo turtu ir gyvybe tą santvarką, kurios dėka tos sąlygos ir privilegijos yra atsiradę..." Skelbė MacArthuras. Patriotizmas, galia ir ekonomija buvo trys pagrindiniai stulpai, kuriais jis rėmė salų gynybą.

Pagalba Filipinams buvo siunčiama lėtai ir maža. Tada jau Vašingtone vyravo nuomonė, jog Europos karo teatras yra svarbesnis už Ramiojo vandenyno.

Tačiau iki lapkričio galo jam pavyko suorganizuoti, nors ir menkai apmokytų 10 filipiniečių divizijų, apie 100,000 vyrų, prie kurių prisidėjo 19,000 amerikiečių; oro jėgas sudarė 200 kovos lėktuvų. J.A.V. laivynas Azijos vandenyse nebuvo paskirtas jo žinion.

Lapkričio 28 d. generolas gavo įspėjimą iš Vašingtono apie galimą japonų puolimą. Po dešimties dienų japonai smogė. Tuoj po Pearl Harbor puolimo japonų bombonešiai išmetė bombas ant aerodromo Filipinuose. Sunaikinę silpnas oro jėgas, japonai užvaldė orą, o amerikiečių laivams pasitraukus į pietus, paėmė savo žinion ir vandenyną.

Tuo pat metu prasidėjo ir japonų išsikėlimai įvairiose salų vietose. Silpnos MacArthuro jėgos, be oro ir laivyno paramos likę, vykdydamos stabdymo veiksmus pasitraukė į Bataano pusiasalį, iš kurio valdoma Manilos įlanka. Jo tikslas buvo laimėti laiko. Tik skubi pagalba iš J.A.V. galėjo išgelbėti Filipinus.

Bataanas tikra gamtinė tvirtovė, dengiama kalnų ir džiunglių, tiko MacArthuro tikslui stabdyti japonus ir laimėti laiko, kol bus atsiųsta pagalba. Savo vadovietę jis įrengė Corregidoro saloje prie Bataano smaigalio.

Heroiškas Bataano gynimas nuo galingų japonų smūgių, didele dalimi, priklausė MacArthuro asmenybės. Stiprinti karių dvasią jis lankydavo priekines fronto linijas. Nežiūrint įspėjimų, jis niekad nesislėpdavo ir nerodydavo jokios baimės, net niekeno žemėn įžengęs. Jo štabo vieta būdavo nuolat pažymėta vėliava, matoma iš lėktuvų. Tačiau, kad išsilaikyti Bataano gynėjams tokio vado ir reikėjo.

Žadama pagalba Filipinams neatėjo, Bataano gynėjai buvo palikti mirčiai ir japonų valiai. MacArthuras pranešė Rooseveltui, kad jis liks Corregidore iki paskutinių su savo šeima ir nesitrauks. Tačiau vasario 23 d. prezidentas įsakė MacArthurui keltis į Australiją ir perimti vadovybę visų ten esančių amerikiečių karinių dalių.

Iš japonų apgulto Corregidoro MacArthuras, būdingai jo drąsai, vieton lėktuvo ar povandeninio laivo pasirinko išvykti torpedinę valtį (P. T.), kad įrodytų japonams, jog jų blokada negali jo sulaikyti.

Po pavojingos kelionės per visą Pacifiką, tada japonų valdomą, MacArthur pasiekė Australiją lėktuvu ir perdavė savo Bataane tebekovojantiems vyrams ir Filipinų tautai garsųjį pranešimą: "Aš sugrįšiu — I shall return".

Australijoje bebūdamas jis buvo apdovanotas augščiausiu Amerikos kariniu ordinu — Medal of Honor. Tai vienintėlis atvejis istorijoje, kai šiam augščiausiam ordinui už narsumą tas pat Amerikos karys buvo pristatytas net tris kartus: Pirmajame Pas. kare, Meksikos kare ir Antr. Pas. kare, ir kai tą patį ordiną gavo tėvas (gen. Arthur MacArthur, kovojęs Civiliniame kare) ir sūnus.

Negaudamas paramos, apgultas Bataanas krito, netrukus ir Corregidoras — gegužės 6 d., kur gen. Wainwright pasidavė. Salų gynyba žlugo.

Australijoje radęs vos vieną amerikiečių diviziją ir išblaškytus po Australijos plotus menkus australiečių dalinius, MacArthuras pradėjo organizuoti. Australijos karinis štabas buvo numatęs evakuoti visas salas ir šiaurės Australiją iki Brisbane, kurio linijoje manė gintis. Tačiau MacArthuras pakeitė visus planus ir nutarė pereiti į ofenzyvą. Tik netikėta ir nelaukta strategija galėjo sustabdyti japonų pergalės žygį per Pacifiką. Tam MacArthuras buvo tinkamas vadas. Australija parodė jam visišką pasitikėjimą ir teikė visą galimą pagalbą.

Vėlai pavasarį į Australiją atvyko dvi pažadėtos J.A.V. divizijos. Tuo pačiu metu karo laivynas laimėjo du mūšiu prieš japonų laivyną: Koralų jūroje ir Midway.

Praėjo vos 4 mėnesiai nuo MacArthuro atvykimo į Australiją, kai jis savo štabą perkėlė į Port Moresby — Naujojon Gvinėjon. Grįžimas buvo pradėtas!

Vos tik persikėlęs, jis spėjo atmušti japonų puolimus N. Gvinėjoje, sumaniai atspėdamas jų išsikėlimo vietą. Kovos tos salos giliausiose pasaulyje džiunglėse ir stačiuose kalnų šlaituose, kur siautė drugys ir kitos tropinės ligos, buvo sunkios. Vyko infiltracinis ir

DU SVARBŪS ĮVYKIAI PER VIENĄ DIENĄ

Jau 1950 m. dabartinio L. S. Ramovės Čikagos skyriaus ribose gyvenę buvę Lietuvos kariuomenės kariai, matydami komunizmo grėsmę užvaldyti visą laisvąjį pasaulį ir turėdami galvoje, kad kova su tuo slibinu dėl pasaulio ir tuo pačiu mūsų Tėvynės laisvės pareikalavo ir dar pareikalaus daug aukų ir pasišventimo ir kad tai kovai pavieniui ruoštis neįmanoma, sumanė jog reikalinga organizuotis, jungtis be politinių pažiūrų skirtumo, kaip dera kariui, į atitinkančią mūsų buvusią profesiją dvasia, organizaciją, kurioje sutelktom jėgom galėtume pasipriešinti internacionaliniam komunizmui ir tuo pačiu kolektyviai įsijungti į bendrą Lietuvos laisvinimo darbą.

Gimusią mintį pirmiausia teko realizuoti tik mažame ratelyje, kurio iniciatyva 1951 m. buvo sušauktas steigiamasis susirinkimas. Susirinkimas nors neskaitlingas, bet ryžtingas, išsirinko organizacinį komitetą ir aptarė steigiamos organizacijos pagrindinius dėsnius ir numatė organizacijai vardą.

Pradžioje buvę kariai kažkaip pagauti ūpo būrėsi į organizaciją, ją rėmė, uoliai lankė susirinkimus, kuriuose vykdavo įvairaus turinio diskusijos. Metų bėgyje narių skaičius išaugo daugiau šimto.

Nors pradžia buvo nelengva, bet organizacinio komiteto dėka, pradžios darbas per gan trumpą laiką davė teigiamų rezultatų. Organizacinis komitetas virto centriniu komitetu, o čikagiečiai išsirinko skyriaus valdybą, t.y., pirmąjį tos organizacijos, vėliau pavadintos Ramove, skyrių.

Skyriaus valdyba, tampriai bendradarbiaudama su centru, prisidėjo prie statuto paruošimo, virtusio organizacijos pagrindu.

Birželio mėn. 30 d. Čikagos skyrius drauge su centro organais ir kitų skyrių rinktais atstovais minėjo Ramovės 5 metų sukaktį. Tą dieną Čikagos skyrius pats pirmasis tą dieną gavo savo organizacijos vėliavą. Vėliavą šventino buv. Lietuvos kariuomenės kapelionas kun. Šantaras. Krikštatėviai buvo nauja ateivė p. Bronė Impulevičienė ir senasis ateivis Juozas Bachunas. Centro valdybos p-kas gen. P. Plechavičius vėliavą įteikė Čikagos skyriaus p-kui Povilui Dirkiui, kuris ją perdavė saugoti skyriaus jaunių grupės vadovui Kęstučiui Dirkiui.

Skyriaus pirmininkas perskaitė prasmingą ir įspūdingą vėliavos krikšto metriką ir paprašė visus iškilmių dalyvius pasirašyti. Skyriaus vėliavai duotas vardas karininko Antano Juozapavičiaus, to karininko, kuris Nepriklausomybės kovose vienas pirmųjų padėjo savo gyvybę ant Tėvynės aukuro.

Šiuo metu skyriaus sąrašuose yra apie 150 narių. Deja, aktyvumu ir pareigingumu nevisi nariai pasižymi. Tik apie 30% narių prideramai vykdo savo prievoles. Tai daugiausia vyresnio amžiaus ir buvę atsarginiai. Nariai, kurie įsivėlė į partinę veiklą, ne tik pasyvūs Ramovės veiklai, bet dalinai net ją trukdo.

Būdinga dar ir tas, kad kai kurie buvę kariai po vieno kito pasirodymo skyriaus susirinkime dingo, o dar didesnė jų dalis visai vengia Ramovės organizacijos.

Svarbiausiais veiklos įvykiais skyrius laiko Vasario 16 ir Lapkričio 23 dienų minėjimus ir KARIO leidimui paremti parengimus. Tų dienų minėjimo reikšmę šviesti skyrius siunčia paskaitininkus iš narių tarpo. Minėjimai ruošiami tal-

Lietuvių Sargybų dalinys Vokietijoje, Britų zonoje, atlieka kautynių šaudymo pratimus 1956 m.

---

smaiperių karas nežmoniškose sąlygose. MacArthuras matė, kad besigindamas ilgai neatsilaikys, todėl nutarė pats pulti. Puolimas įvyko šiaurinėje salos pakrantėje į japonų užnugarį. Pirmą kartą karo istorijoje ištisas karo veiksmų teatras buvo aprūpinamas iš oro.

Autorius veda skaitytoją per eilę karinių operacijų Pacifike iki išsikėlimo Filipinuose ir, pagaliau, Japonijos kapituliacijos. Gėdingas Trumano atšaukimas geriausio Amerikos kario iš Tolimųjų Rytų, kai veiksmai Korėjoje dar nebuvo užbaigti ir MacArthuro grįžimas į namus, užbaigia šitą įdomią ir vertingą knygą apie žymiausią naujųjų laikų strategą ir vadą. **Z. R.**

kininkaujant gimininingom organizacijom, o koncertai, pobūviai ir gegužinės stipriai padedant ir remiant L. K. Birutės draugijai.

Skyrius iš savo kuklių išteklių remia tuos veiksnius ir asmenis, kuriems piniginė pagalba yra būtina. Ypatingas dėmesys yra kreipiamas į jaunimo organizacijas: skautų, studentų, sportininkų ir kt. Skyrius yra skautų tunto Lituanica globėjas.

Sėkmingesnei veiklai išvystyti yra sudarytos grupės: 1. karinių studijų, 2 informacijų, 3. kultūros, 4. ūkio ir 5. jaunųjų ramovėnų, kuriai priklauso buvę J.A.V. kariai. Kiekviena grupė turi savo rinktą vadovą.

Yra dedamos pastangos nuoširdžiai bendradarbiauti su visomis lietuviškomis organizacijomis bei įstaigomis. Skyriaus veikla pagrinde nepolitinė. Užtat skyrius stengiasi dalyvauti visuose suvažiavimuose, sambūriuose, paruošimuose bei gerbtinų asmenų sutikimuose. Dabar skyriaus valdybą sudaro: Povilas Dirkis — pirm., Balys Brazdžionis — vicepirm., Stasys Grigaravičius — kultūros vadovas, Juozas Namikas — iždininkas ir Jurgis Stankūnas — sekretorius.

P. Erdvys

KARO MOKYKLOS 8-SIOS LAIDOS 20 METŲ SUKAKTIS

1924 m. spalio mėn. į Lietuvos Karo Mokyklą įstojo daug jaunų vyrų, iš kurių 19 turėjo brandos atestatus. Vadinas, buvo baigę gimnazijas ar joms lygias mokyklas. Prie šių 19 vyrų dar prisidėjo 12 kariūnų, jau vieneris metus išbuvusių Karo Mokykloje. Šis mažas būrys iš 31 vyro sudarė Karo Mokyklos 8-ios laidos branduolį.

Atsižvelgiant į tai, kad minimiems kariūnams nereikėjo dėstyti daug bendrų dalykų, mokymo laikas buvo nustatytas dveji metai. Kariniai dalykai buvo mokomi kuopos sudėtyje, todėl 8-ios laidos kariūnai buvo priskirti prie 9-ios laidos. Mat, ši laida turėjo pilną kuopos sudėtį. 8-ios laidos būrys minimoje kuopoje gavo 1-jo būrio pavadinimą.

1926 m. rugsėjo 8 d., kai Karo Mokykla išleido 8-ją laidą, į leitenanto laipsnį buvo pakeltas 21 kariūnas. Per dvejis metus dėl įvairių priežasčių 10 kariūnų nutrupėjo. Tai buvo pati mažiausia laida, kada nors Karo Mokyklos išleista.

Ir šią laidą išleido gen. ltn. Galvydis-Bykauskas. Lektoriais buvo visa eilė įžymių specialistų, būtent: inž. A. Novickas (vėliau buvęs vyr. statybos inspektorius), K. Škirpa (vėliau įgaliotas ministras), J. Jackus (vėliau Kariuomenės Štabo viršininkas), K. Žukas (anksčiau buvęs krašto apsaugos ministras), geodezijos inž. A. Krikščiūnas (Topografijos skyriaus viršininkas), J. Balčiūnas-Švaistas—rašytojas, V. Girštautas (Apygardos Teismo narys), J. Vyšniauskas — mokytojas.

Karinius dalykus dėstė šie karininkai: A. Kaunas, Z. Talevičius, V. Griganavičius, V. Janavičius, A. Austas, Kazitėnas-Kaziutis, Rekašius, Tarulis, Karvelis ir pats mokyklos viršininkas. Iš viso buvo 29 lektoriai.

Iki Lietuvos kariuomenės likvidavimo, t. y. 1940 m. rudens, tikroje karo tarnyboje dar buvo minimos 8-sios laidos 16 karininkų, 3 buvo atsargoje ir 2 mirę, būtent: Kazys Kiršinas ir Vladas Žiaurys. Dabar dalis liko Lietuvoje ir dalis išsiskirstė po visą pasaulį. Kiek šiandien dar gyvų yra, neįmanoma pasakyti, nes dabartinės sąlygos neleidžia sužinoti.

8-ją laidą baigė šie asmens (abecėlės tvarkoje): 1. Augustauskas, Vytautas. 2. Biknaitis, Vincas. 3. Briška, Julius. 4. Butkus, Kazys. 5. Griciūnas, Juozas. 6. Jaruševičius, Petras. 7. Kazlauskas, Alfonsas. 8. Kiršinas, Kazys. 9. Lagenpušas, Jonas. 10. Lagenpušas, Verneris. 11. Mickeliūnas, Vincas. 12. Markūnas, Ignas. 13. Ramoškis, Jonas. 14. Sekleckas, Kostas. 15. Skurauskas, Petras. 16. Stackis, Zigmas. 17. Statkevičius, Vincas. 18. Tamulevičius, Pranas. 19. Užemeckas, Bronius. 20. Vilius, Ignas. 21. Žiaurys, Vladas.

Kpt. V. Lagenpušas

KAZYS TVARONAS arba žinantieji apie jį, prašomi susisiekti su S. Zobarsku, 85-42 91 St., Woodhaven 21, New York. Pajieško motina iš Lietuvos.

Šia proga nuoširdžiai Jums dėkoju, kad siuntinėjate man "Karį". "Karys" puikus žurnalas ir aš visada su dideliu malonumu jį perskaitau. Ir ne tik aš vienas. Sveikintina ir "Kario" kultūringa bei objektyvi laikysena ir pozityvi linija mūsų vidaus politikos reikaluose.

Su geriausiais linkėjimais,

Jūsų,

Pr. Zundė

Balandžio 24 d. miręs kpt. Jonas Palėjus su žmona.
(žiūr. š. m. "Karys" Nr. 7)

A. A. GENOVAITĖ MATULIONIENĖ

Š. m. balandžio 30 d. Kanadoje mirė buvusi Lietuvoje gailestingoji sesutė Genovaitė Zavadzkaitė-Matulionienė.

G. Matulionienė gimusi 1897 m. lapkričio 1 d. Panevėžyje. Ten baigė vidurinius mokslus ir 1918 m. įsteigtus pirmosios pagalbos kursus. 1919 m. Lietuvos Raudonajam Kryžiui įsteigus Panevėžyje ligoninę kariams, velionė buvo pakviesta į šią ligoninę vesti apkrečiamų ligų skyrių. O tais metais labai daug mūsų karių sirgo ir mirė įvairiomis apkrečiamomis ligomis. Velionė įdėjo daug savo darbo ir energijos padėti mūsų sergantiems kariams.

Jai teko karius slaugyti 1919 m. ir 1920 m. Sekančiais 1921 m. velionė baigė Kaune Lietuvos Raudonojo Kryžiaus gailestingųjų seserų mokyklą, kurį laiką dirbo Šančiuose, o vėliau Kaune, Karo Ligoninėje, ir iki pirmosios bolševikų okupacijos Vytauto Didžiojo Universiteto klinikose vyresniąja seserimi ausų, nosies ir gerklės skyriuje.

KUN. K. JANKAUS SUKAKTIS

Birželio 24 d. So. Bostone buvo paminėta kun. Kazimiero Jankaus 25 metų kunigystės sukaktis.

Kun. K. Jankus gimęs Lietuvoje, Ramygaloje, Panevėžio apsk. Ketverių metų būdamas, su tėvais atvyko į Ameriką, čia išėjo mokslus ir 1931 m. buvo įšventintas į kunigus. 1944-1948 m. buvo karo kapelionu Amerikos J. V. kariuomenėje Ramiojo Vandenyno ir Europos frontuose.

STEBUKLINGOSIOS ADATOS

Kartą Vokietijoje susitiko vienas amerikietis reporteris su atvykusiu sovietiniu pareigūnu. Žodis po žodžio, ir abu įsivelia į gilesnes kalbas.

— Pasakyk, mister, kodėl pas jus trūksta net tokio, rodos, menkiausio, bet žmonėms reikalingiausio dalykėlio, sakysime, adatos? — klausia amerikietis.

— Žinai, draugas, — sukasi iš nemalonios būklės sovietinis pareigūnas. — Iki šiol penkmečių planai nenumatė adatų gamybos. O pas mus viskas pagal planą. Bet dabar jau numatyti trys penkmečiai adatoms gaminti. Pirmąjį penkmetį gamins tokias pat adatas, kokias dabar kapitalistiniai kraštai naudoja. Antrąjį penkmetį gamins tokias, į kurias reikės tik siūlą įverti. Toliau pačios siūs. O tretįjį penkmetį, žinai, draugas, prigamins tikrai komunistinių adatų, pagal partijos liniją. Jau pats siūlas į adatą įsivers, ir pati adata be žmogaus rankų siūs.

— Tai rankos sovietiniam žmogui jau nebebus reikalingos?—nusišypsojęs "teiraujasi" amerikietis.

— O ne, draugas! — atšauna sovietinis pareigūnas. — Rankos bus reikalingos pakelti mitinguose, balsuojant už partijos pasiūlymus.

K. O-is

MĖNULIS NETINKA

Kalbasi du augšti sovietinio saugumo pareigūnai:

— Žinai, Maksim Ivanovič, — sako pirmasis. — Amerikiečiai planuoja rakietomis pasiekti mėnulį ir jį okupuoti. Reikėtų mums pasiskubinti užbėgti amerikiečiams už akių. Tai būtų ideališkiausia vieta koncentracijos stovykloms įrengti.

— O ne! — užprotestuoja antrasis. — Kai būtų mėnulio pilnatis, tai kapitalistiniai kraštai naktimis mūsų stovyklas kaip ant delno matytų.

K. O-is

KEISTUOLIO DVARININKO IŠDAIGOS

Dar baudžiavos laikais Lietuvoje buvo labai turtingas ir didelis keistuolis bei juokdarys dvarininkas Karpis. Padarydavo net tokių išdaigų, kad neturtingieji už tai būtų palaikomi pamišėliais.

Kartą Kaune viename viešbutyje apsistojo dvarininkas Karpis ir iš Žemaitijos atvykęs vienas klebonas. Greit abu susipažino ir savo tarpe nuoširdžiai pasikalbėjo. Klebonas nusiskundė, kad ir valgyti stengiasi mažiau, ir kitokių priemonių imasi, bet niekas negelbsti. Vis storėja ir riebėja. Dabar atvyko į Kauną pasigydyti nuo storėjimo.

Karpis tuoj sumetė ir čia išdaigų iškrėsti. Pastebėjęs, kad klebonas kietai miega, susitarė su vienu Kauno siuvėju kleboną pagąsdinti. Kai tik klebonas užmigdavo, Karpis paimdavo jo sutaną ir nunešdavo siuvėjui truputį pasiaurinti. Taip padarė vieną, antrą ir trečią kartą. Klebonas rytais pastebėdavo, kad jo sutana vis siaurėja. Pagalvojo, kad jis Kaune besigydydamas dar labiau storėja. Metęs Kauną, skubiai grįžo į Žemaitiją.

Buvo statoma Pakapės parapijos (Šiaulių aps.) bažnyčia. Jai statyti medžiagos davė ir Karpis. Kai bažnyčia buvo pastatyta, ją šventinti iš Kauno atvyko vyskupas Beresnevičius. Į iškilmingus pietus buvo pakviesta daug gretimųjų apylinkių kunigų ir dvarininkų, na, ir Karpis, prisidėjęs prie bažnyčios statybos. Jis parašė Pakapės klebonui: "Atvyksiu į pietus nei apsirengęs, nei nuogas. Nei pėsčias, nei raitas, nei važiuotas".

Klebonas, nors ir pažinojo šį keistuolį, bet šįkart pečiais patraukė, nesuprasdamas, kokią velniavą jis dabar iškrės. Juk bus nemalonumų prieš vyskupą.

Pagaliau pietų susirinko visi svečiai su vyskupu priešakyje. Trūksta tik Karpio. Reikia laukti. Juk tai turtingiausias ponas ir daugiausia prisidėjęs prie bažnyčios statybos.

Po kiek laiko pamato atvykstant keistenybę. Įsižiūrėjus pažįsta Karpį. Visi išeina pasitikti, tik vyskupas nesiskubina. "Juk ten beprotis!" — vyskupas prataria. Užsižergęs ant ožkos, eina savo kojų pirštų galais: apsidengęs tinklu. Vyskupui išaiškinus Karpio keistenybes, nusileido ir jis. Išėjo pasitikti.

— Na, mano mieli ponai! — po pasisveikinimo pratarė Karpis. — Ištesėjau savo žodį. Matot, atvykau nei nuogas, nei apsirengęs. Juk tinklas mane dengia. Nei pėsčias — juk ant ožkos; nei važiuotas — patys matote. Be to, ir neraitas, nes ožka manęs neišlaikys. Turėjau savo kojomis pasiremti.

Žinoma, netrukus atvažiavo ir Karpio vežimas su drabužiais, nes prie stalo su tinklu neatsisės.

A. D.

DIDŽIAUSIA KATASTROFA

— Sakyk, kas pasidarė Petruičiui? Anksčiau automobiliu lakstydavo, kaip viesulas, visus kitus kelyje pralenkdavo, o dabar važinėja labai atsargiai, iš lėto.

— Mat, neseniai pergyveno didelę katastrofą.

— Kokią?

— Apsivedė.

A. Š.

KAIP PAŽINTI MŪSŲ ATEIVIUS

Neklausdamas gali lengvai atskirti mūsų senąjį ateivį Amerikoje nuo naujojo.

Jeigu kalbėdami apie velnius Lietuvoje pasisakys juodą velnią matę, aišku, jis senasis ateivis. Naujieji ateiviai, kalbėdami apie velnius, tik raudonus minės.

K. B.

APGALVOTOS VEDYBOS

— Jonai ,tu, turbūt, iš meilės vedei? Juk Onutė jokio kraičio neturėjo.

— Ne iš meilės, Simai, bet iš baimės.

— Man neaišku. Iš koklos baimės?

— Mat, labai bijodavau, greta žmonos, gauti ir uošvienę. O Onutė juk našlaitė buvo.

Kaina
2 Lt — ct

RAMOVĖNŲ GEGUŽINĖ,

talkininkaujant L. K. Birutės Draugijai

įvyks

RUGSĖJO 2 DIENĄ,

BUČIO DARŽE,
83rd & Willow Springs Road, Čikagoje

Atsilankydami GEGUŽINĖJE
paremsite KARĮ.

DARBININKAS

VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS!

Išeina du kartu per savaitę

Kaina metams	$6.00
Brooklyne	6.50
Užsienyje	6.50

680 BUSHWICK AVENUE,
BROOKLYN 21, N. Y.

Phone: PRospect 8-5374

BALYS RADIO & TELEVISION

SALES - SERVICE
Electrical Appliances - Gifts - Records
Cards - Films

2646 West 71st St., Chicago 29, Ill.

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

savo savaitinę programą transliuoja kiekvieną penktadienį 7:30 iki 8:15 per WDOK, banga 1260.

Klubo pirmininkas ir bendrųjų reikalų vedėjas Juozas Stempužis, 1152 Dallas Rd., tel.: SW 1-2245

Programos vedėjas

Balys Auginas, 2838 Hampshire Rd., Cleveland HTS 18, Ohio. Tel.: CE 1-5904

Visko Užtektinai—Tuojau Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius ,skalbiamas mašinas, lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus, vaikučiams baldus.
Žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal jūsu užsakymą.

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVĖ
2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO
Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vak. iki 9:30
Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

Laisvoji Lietuva

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Prenumerata:

Metams — —	$4.50
Pusei metų — —	$2.50
Atsk. Nr. —	10 centų

Adresas:
911 W. 32th ST., CHICAGO 8, ILL.

SANTARVĖ

Rezistencinis visuomeninių ir kultūros reikalų žurnalas. Administracija J. A. V.:

SANTARVĖ, c/o M. ŽIDONIS,
78 Nash Street, New Haven, Conn.

Prenumerata $4.50 metams

Užsisakyti galima per KARIO administraciją.

ISSPAUSDINTAS H. SIENKIEVIČIAUS

KRYŽIUOČIŲ II TOMAS

jau ruošiamas išsiuntinėti visiems KARIO skaitytojams, sumokėjusiems už I tomą.

II tomas yra 360 psl. su paveikslu priešais titulinį puslapį.

Kaina — $3.50, užsisakyti galima šiuo adresu:

"KARYS"

916 WILLOUGHBY AVENUE, BROOKLYN 21, N. Y.

Visi KARIO prenumeratoriai ir toliau gauna specialias nuolaidas, jei užsisako tiesiog iš KARIO administracijos:

Už kiekvieną tomą moka po $3.00, už visus tris tomus mokėdami iš anksto. vieton $10.50, moka tik — $8.00.

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

65-39 A Grand Ave., Maspeth 78, N. Y.
Tel. TWining 4-7327

★

Gerai atliekami taisymo darbai ir parduodami nauji laikrodžiai

KAS LAUKIA ATSTATOMOS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS, TAS SKAITO

'NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ'

bendruomeninį, nepartinį ir nesrovinį, savaitraštį — rimtą ir objektyvų.

"Kario" skaitytojams pranešama, kad dabar "Nepriklausomoje Lietuvoje" eina b. Lietuvos Krašto Apsaugos Ministerio pulkininko **K. Žuko** atsiminimai apie tai, kaip atsikūrė nepriklausoma Lietuva.

Prenumerata: Kanadoje 5 dol., visose Amerikose 5.50, visur kitur 6 dol. metams.

Adresas: Nepriklausoma Lietuva, 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal 32, P. Q., Canada.

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

LIETUVIŠKAS SAVAITRAŠTIS

Prenumerata metams:

J. A. Valstybėse	—	$5.00
Kanadoje	—	$5.50
Kitur	—	$6.50

Atsk. Nr. kaina 10 centų

Adresas:
1272 E. 71st St., Cleveland 3, Ohio